

DISSERTATIO
INAVGVRALIS MEDICA

DE

MORBIS

EX

ALIENOSITV
PARTIVM ABDOMINIS

QVAM

CONSENTIENTE GRATIOSA FACVLTATE
MEDICA

PRO GRADV DOCTORIS

SVMMISQVE IN MEDICINA HONORIBVS ET PRIVILEGHIS
RITE OBTINENDIS

MDCCLIV. DIE XVIII. DECEMBR. H. L. S.

PVBLICE DEFENDET

GOTTLOB HENRICVS TROSCHEL

HEILIGBEILA - PRVSSVS.

CVM TABVLA AENEA.

FRANCOFVRTI AD VIADRVM,

TYPIS IO. CHRISTIANI WINTERI, ACAD. REG. TYPOGR.

THE HISTORY OF THE
MEDICAL ARTS AND MYSTERY
OF THE SURGEON
BY JOHN GRADY, M.D.
OF THE UNIVERSITY OF HARVARD
IN TWO VOLUMES
VOL. I
LONDON: PRINTED BY RICHARD CLAY AND COMPANY, LTD.
BUNGAY, SUFFOLK.
1916.

A
SON EXCELLENCE
MONSEIGNEUR
OTTON LEOPOLD
COMTE
DE BEES

BARON DE COELN ET KIETZENDORF, GRAND
MARECHAL DE LA COVR DV ROI, MINISTRE D'ETAT
ET DE GVERRE CHEVALIER DE L'ORDRE DE L'AIGLE
NOIR, ET SEIGNEUR DE LOEWEN, VOR-
HAYS, IACOBSDORF, SOPHIENTHAL,
LINDENBERG.

ETC. ETC. ETC.

ET

OTTON LEOPOLD
DE BRES

A
SON EXCELLENCE
MONSEIGNEUR
LE COMTE
HENRI IX. REVSS,

COMTE ET SEIGNEUR DE PLAVERN,
MINISTRE PRIVE D'ETAT ET DE GVERRE,
VICEPRESIDENT DV ROI ET MINISTRE DIRIGENT
AV GRAND DIRECTOIRE, CHEF PRESIDENT DV SV-
PREME TRIBVNAL DE IVSTICE, ET DIRECTEUR GE-
NERAL DE LA MARCHE ELECTORALE, CHEVALIER
DE L'ORDRE DE L'AIGLE NOIR, SEIGNEUR DE GRAITZ,
CRANICHSFELD, GERA, SCHLEITZ, LOHENSTEIN,
SEIGNEUR DES SEIGNERIES, DORTH ET STAFK-
NISSE, COMME AVSSI DES BARONIES, LORVTH,
MANSWIG, ET EISDEN, SEIGNEUR BANNERET HE-
REDITAIRE DV DVCHE DE LVXEMBOVRG ET DV
COMTE DE CHIMAY, MARECHAL HEREDITAIRE
DES TERRES DE FALCKENBOVRG
ET LIMBOVRG.

ETC. ETC. ETC.

ROYAUME DE FRANCE
MONSIEUR LE COMTE
HENRI IX. REVS

Comte et Sieur de Navarre
Duc de Nemours et de Nemours
Marquis de Nemours
Comte de Nemours
Seigneur de Nemours
De la Maison de France
Chevalier de l'Ordre du Saint Esprit
Général de l'Armée
Commandant en Chef
de la Province de
Picardie
Par le Roy
Le 10. Mars 1688.

MESSEIGNEURS,

L'éclat de VOS rangs et de VOS caractères éblouit assez tous les connoisseurs d'une vraie grandeur, pour les justifier en cas qu'ils sont emportés jusqu'à se presser de donner des temoignages publics de leur admiration. Je ne fais d'autre raison qui me rende incouppable que d'oser VOVS rendre mon hommage, mais les illustres traits de clemence, qui brillent en VOS caractères me font esperer, que cela suffira pour excuser tant de hardiesse. Moi j'ai eu plus d'occasion d'admirer tout ce qu'attire en VOVS l'attention du monde qui VOVS environne, et
c'est

c'est par ces raisons, que j'ose VOVS de-
dier mes premices. Je VOVS supplie
pour cela de regarder cette offre dans ses
sources que je peindrois plus naturelle-
ment, si l'on n'étoit obligé de menager en-
vers VOVS des verités, qui ont le de-
hors des flatteries, puisqu'elles le seroient
adressées à un autre. Par ce seul moyen
le petit prix de mon sacrifice sera couvert
et digne de VOS regards. En ce cas je
serai tres heureux quand VOVS permet-
trez, que je me puisse nommer toujours

MESSEIGNEURS
DE VOS EXCELLENCES

le tres humble et tres obéissant
Serviteur

GOTTLOB HENRI TROSCHEL,

PRAEFATIO AD LECTOREM.

Cum accuratior in scientiis medicis meditatio, si rite constituta omnia sunt, vivam anatomicen, proprias et aliorum selectas observationes ac experimenta, inde librorum, qui ad manus sint, numerum exigat: patet et notum est, quam difficile sit, ut in elaborandis inauguralibus specimenibus, tot aliis iam datis et repetitis, haec in Candidatorum potestate sint. Rarissime certe hoc occurrit. Legerit, annotaverit, observaverit alias, nunc, si lecti libri, si annotationum frequens ponderatio, si observationum repetitio denegantur, et denegantur ut plurimum, illis niti non potest. Quid igitur fit? Lector nihil triti desiderat, ambiguum negotium, non iucundus labor iniungitur, et tamen poscentibus satisfaciendum? Propria meditatio coniunctis illis, quae tunc colligere licet, ut credo, omni aequo iudici sufficiet, nam vel ex his apparebit, quid in ampliori occasione humeri valeant. Si thematis mei ratio consideratur, non negare possum recensita mihi defuisse interim cum variis thematibus hinc inde perlustratis easdem semper invenerim difficultates, elegi, quod in promptu est, et cuius argumentum seorsim nunquam sat ample pertractatum est. Ample dicam, non quasi tantam materiam exhaurire vel mens fuisset, sed quia ne ambitus quidem huius theoriae satis monstratus est, quantum saltem

mihi, et quos adire licuit, notum est. Extat Dissertatio D. Polycarpi Gottlieb Schacheri, quam M. Gottlieb Friederici pro licentia defendit de morbis a situ intestinorum praeternaturali Lips. 1721. Non vidi hanc dissertationem, quam iam electo et disposito themate, avidus igitur illam legi, sed licet tanti Viri laborem multi faciam, nec mihi credere permissum sit, me eius passus esse secuturum, vidi tamen et annotare licebit, illum plurima non tetigisse. Accedit dissertationem illius de situ peccanti caeterarum partium abdominis plane nihil dixisse, quod specificam illius de mea differentiam constituit. Scio tandem plures in hoc campo adesse observationes, quibus saepe theoriae forsitan additae sunt, sed vel illas evolvere plane impossibile fuit vel alio tempore lectas et annotatas, si ipsi fontes non adsunt, in medium proferre, audax et iniquum iudicavi. Haec suffecissent fere, quae me plane dubium reddissent; sed periculum faciendum erat, parvam huius theoriae ampliori meditatione dignae partem consideravi, a favore aequi lectoris sperans, fore, ut omnia illa excuset, quae vel ex necessario defectu, vel ex aliis, circumstantiis irrepsissent, quae in huius generis scriptis conficiendis impedimento sint. His addo ut de aliis ex virium imbecillitate profectis erroribus illam veniam expetam, quae saepius primis scriptoribus non denegatur. Sic interea haec speciminis locum teneant. Vale et conatibus meis favere non recusa. Dabam Francof. d. MDCCLIV.

TRACTATIO GENERALIS.

§. I.

Simulac Medicus optimis certisque ut debet suarum scientiarum principiis suffultus se iam iam accingit, qui ipsa Pathologiae mysteria adeat et hos adeo aenigmaticos naturae libros evolvat, nec tutius nec longius procedere potest, quam si fat amplam et fat veram morborum definitionem stabilire annititur. Quum igitur quaedam de morbis sim dissertaturus, eadem lex mihi praescribitur, et nihil certi asseram, antequam sit praemissa. Crediderim autem sufficere aequae ac convenire cum natura et ambitu morbosorum adfectuum, si morbum in genere cum pluribus, omne praeternaturale, et morbum hominis omnem praeternaturalem C. H. habitum nomino. Puto tandem ex experientia aequae ac theoria constare, omnem morbum esse statum praeternaturalem, omnemque, contra naturam conditionem sanitati contradicere. (*)

A 2

§. II.

(*) Haec definitio licet mihi pro strictiori meo scopo sufficeret, solam tamen hic adesse non sufficit, quum in posterum aliae suppositae mihi proderint, quam ob rem illas ex suis autoribus addere necessum duxi. Hi autem auctores sequenti modo circa definitiones morborum variarunt. HIPPOCRATES LIBR. de flatu II. 8. Medicorum parens et princeps omne id, quicquid molestiam adfert et CALENYVS de differet. Sympt. cap. I. Dispositionem illam contra naturam, ob quam actio laeditur morbum dicit, ut SENNERT. INSTIT. MED. Wittenb. 1628. Lib. II. C. I. p. 134. impositiam naturales actiones exercendi. Inter neotericos principe autoritate BOERHAVIUS INSTIT. MED. Norimb. 1747. p. 362. definit morbum, esse statum corporis

viventis tollentem facultatem exercendae actionis cuiuscunque, quam CELEB. XRVGERVS NATVR-LEHRE, T. III. Halle 1750. p. 15. cum additione quadam distide proponit BOERH. METHOD. STVD. MED. HALL. COMMENT. p. 665. wir sind krank, wenn wir Schmerzen empfinden, oder Lebens und natürliche Bewegungen, oder auch die Seelen Wirkungen nicht gehörig verrichtet werden.

His addere non negligendae sunt definitiones CL. PITSCHLI HAMB. MAGAZ. B. II. ST. II. p. 298. quae Synonima est cum mea, alle wiedernatürliche Veraenderungen et CL. VNZER HAMB. MAGAZ. B. II. ST. III. p. 299. das Gegenheil der Gesundheit. (post definitam sanitatem) in so weit es von einer Hindernis der Natur herrühret. Tandem ILL. DE GOERTER. COMPEND.

§. II.

Sic variarunt Medici allegati, aliique, circa illas morborum definitiones, quas pro diversa systematici sui ordinis regula diverso modo præmittere utile duxerunt. Licet etiam si accuratius considerantur, hoc sine excepto, reapse non differant. Amplus dein meditantibus apertus est campus, quo omnem generalem eam et natura iam sua necessariam morbi historiam describerent; id scilicet quod in omni initio præsupponitur, quæ in omni augmento crescunt, cuncta statim prolongantia, et singula in decremento sublata et aufugientia methodi seriei iniuncta sunt. Nec tamen tanto negotio amplissima nosologiae theoria absolvitur. Quum enim practicus ad læsum dolentium citatur, varia in variis diversa confusa sæpe cognitione observat, tanta symptomatum disharmonia, tanta ægrorum varietas, ut perterritus abiret, nisi specialior casuum anatome, illam ei scientiam porrigeret, quæ ipsi nunc clariori indicatione ad pronas thesauri thecas manu ducit. Distinxerunt hac necessitate coacti et laboris gloria invitati Medicorum doctores, diverso plane modo, pro diversa, natura, causa, effectu, fine, historia, duratione, pertinacia, initio, tempore, frequentia, ætate, sexu, vitæ genere, loco, remedio, vehementia, periculo etc. Multos exinde propriis determinationibus nominibus appellarunt, sic noti nobis sunt morbi, malæ intemperiei, totius substantiæ, malæ conformationis, solutæ unitatis, medici, chirurgici, solidorum, fluidorum, congrui, incongrui, hæreditarii, connati, adsciticii, recentes, habituales, endemii, epidemii, sporadici, periodici, vagi, benigni, maligni, magni, curabiles, incurabiles, legitimi, spurii, simplices, complicati, corrupti, incorrupti, idiopathici, symptomatice, sympatici, curati, recidivantes, vulgares, rari, retrogra-

MED. Fr. et Lipsf. 1749. P. II. TR. LIII. P. 4. §. 1. uberius morbum describit sequentem in modum. Quoties in homine corporis et animæ functiones omnes peragi nequeunt cum tanta constantia, vigore, et sine molestia, ut in sano ferè consuevit: vel 2 mala organi configuratio habetur: vel 3 quoties quædam intrus sunt aliena, sicut nullis iudiciis sensibilibus

in functionibus læsæ detegi queant, talis status, Morbus, vocos, *νοσος* ab aliis Passio *παθος* quandoque ægritudo et ægritudo vocatur. Plura addere et contra brevitatis præscriptos fines imo sine peculiari esset usu; sufficiat igitur recensuisse, quorum in sequentibus erit usus.

trogradi, universales, particulares, acuti, chronici, peracuti, peracutissimi, acuti ex decidentia, continui, intermittentes, continentes, contagiosi, occulti, manifesti, calidi, frigidi, arden es, horrifici, convulsivi, venenati, colliquativi, putridi, sanguinei, biliosi, pituitosi, melancholici, purulenti, inflammatorii, erisipelatosi, heftici, febriles, cancrofi, parvi, vehementes, lenes, faciles, difficiles, salutare, periculosi, securi, lethales, extremi, constantes, periodici, vagi, stationarii, intercurrentes, remittentes, recentes, inveterati, novi, breves, longi, pertinaces, aperti, latentes, cogniti, incogniti, externi, interni, simplices, compositi, primarii, secundarii, puri, impuri, essentialia, veri, anomali, praesentes, futuri, incipientes, stantes, decrefcentes, osium, nervorum, cerebri, cordis, pulmonum, hepatis, ventriculi, intestinorum, lienis, renum, uteri, genitalium etc. Iliacici, cagastrici, a Deo, ab astris, a vicio naturae, pagoici, coagulati, resoluti, a frustibus elementorum, inferioris globi, a seminibus caelestibus, sulphurei, mercuriales, salini, acidi, alcalici, tartarei, endemii, epidemici, hungarici, anglici, etc. septentrionales, meridionales etc. ex nexu, tono, quantitate, substantia, loco alieno, cohaerentia, sensu, motu, fluxu, actione, ex alienis morbofis, a causis externis, internis, elasticitate, proportione etc. Ex tanta deinde distinctionum copia electio instituenda, quae rationi conformes, quae econtra omni sufficienti causa destitutae deprehenduntur.

§. III.

Utile nihilo tamen minus ab omni perito putatur, secundum varios scopos alias distinctionum regulas pro fundamento ponere, ut eo distinctior omnis morbi natura et historia agnoscat et in medela semper maior adsit certitudo et determinatio. Plane alias rem se habere puto, si quis tale pathologiae systema construere elaborat, quod primum simul et fundamentale, in tironis theoria et profeftioris meditatione esse debet. Hic locorum enim illam unicam praescriptam esse regulam cum pluribus existimo, ut illae morborum causae, quas tollere in praxi medici erit, ordinis rationem sufficientem contineant, sic enim statim exinde patebit, quidnam in hoc vel illo casu potius consilii

filii erit, et brevissima indicatur via. Ut enim causae morborum sunt primariae, secundariae, abditae, materiales, formales, procatarticae, remotae, proximae, mediatae, immediatae, naturales, praeternaturales, non naturales, externae, internae etc. sic immediatae primario praescribentis subiecta sunt prae mediatis; aliisque quae quidem multum claritatis dant, sed tamen ipsi curanti indicationibus factis amplius non profunt, quam quod, si adhuc adsunt et impediunt, removeantur.

§. IV.

Pro huius regulae aeterna necessitate multi tentaverunt, ut omnes morbos sic ad primas suas causas reducerent, quo tandem systema ensurgeret, quod perfecte morborum naturae responderet, et omni medico certa norma et basis esse posset. Non mihi scopus meus permittit, ut horum conatum historiam, multo minus diudicationem addere possem: Sed modo duos recentiores nominabo, qui, diverso licet successu, aperte professi sunt, se doctrinam morborum reformaturos esse. Sic **ILLVSTRIS DE GORTER** (*) immortale suum systema contulit et **CELEBRITISCH** (**) novam quoque methodum indicavit. Quum autem aliquod morborum genus meditationis meae subiectum sit, quod non in omni systemate receptum est, de his pauca mihi adhuc dicenda erunt.

§. V.

CLARISSIMVS PIETSCH, (***) praesupposita sat ampla et sat sufficienti definitione (§. I.), acrius haecenus celeberrimis systematibus recensitis, omnia morborum genera ad duas classes solidorum nempe et fluidorum reducit. Simul primae classis morbos modo vel ex relaxatione praeternaturali, vel ex constrictione et solutione continui oriri posse affirmat (****) secundae classis genera quoque tria constituit: erunt enim secundum

(*) **IOR. DE GORTER, PRAX.**

MED. SYST. T. II. §. Hardeyov. 1753.

(**) **HAMB. MAGAZ. B. II. ST. II.**

p. 208.

(***) **HAMB. MAGAZ. B. II. ST. II.**

p. 217.

(****) **HAMB. MAGAZ. L. C. p. 218.**

p. 271.

dum illum humores vel nimis tenues, vel nimis densi, vel in nimia copia, praetereaque nihil. Egregium et immortale aliquid praestitisset CL. AVTOR, et brevem sane ac facilem tantum laborem reddidisset, si hoc ambitu omnes morbi capi possent. Ast quotidiana non solum experientia, sed illa etiam in pathologicis meditatione, quae cum physiologica qualitate cognitione coniuncta est, docemur, in fluidis omnino dare cacochymiam, quam CL. AVTOR plane negat, (*) et solida figura, textura, cohaesione et vario adhuc alio modo posse peccare sine ullo fluidorum vitio, et exinde hoc systema valde mancum esse minimeque sperantibus tantis promissionibus factis satisfacere, ne dicam de illis morbis qui a contentis alienis diverso saepe modo producuntur, et ubi non sufficit stricturam modo solvere. (**)

Sic licet nondum sangui-

(*) *ibid.* p. 229.

(**) Nihil adderem, cum insufficientia dicti novi ordinis pathologici abunde pateat nisi CL. AVTOR iam minaci ubertate omnibus illis anathema quasi indicasset, qui de veritate suae reformationis dubitare auderent. Sed potius existimo, has declarationes illi libertati e diametro contradicere, quam tam strenue contra nullum opponentem vindicavit. HAMB. MAGAZ. L. c. p. 209. Inde mihi restat officium, probatio nempe, me, non sine sufficienti ratione, de systemate suo, quod quidem omni lectori licet, sententiam meam dixisse, et contra illum omni bono esse defendendum. Quod primum attinet, in sequentibus paginis mihi proposui illorum morborum quosdam, qui ex solo situ alieno originem trahunt, enumerare et explicare. Si autem SYSTEMA PITSCHIANVM a me non negatum fuisset ex illo aperta oppositio et contradictio depromeretur, illos morbos esse fictos et me verba sine ideis pronunciasse. Non potui igitur tantum systema quod mihi plane silentium iniungit intactum relinquere, quum tam bellicoso

gaudeat titulo: *wie überhaupt die Leber von dem Krankheiten zu verbessern sey.* Ubi meliori methodo CLARISSIMVS VNZERS, HAMB. MAGAZ. B. VI. ST. III. ST. VI. sua *allgemeine Betrachtungen* nominavit, et longe utiliora ac magis vera docuit. Deinde multum de iracundia CL. PITSCHII metuendum esset, nisi meas rationes darem, cum clarissimos et de re medica meritissimos, immo omnibus aavis immortales, viros contemtu vili et cachinno aggrediatur. Palam profitetur, *es würde mir eine Lust und keine sonderliche Mühe seyn, wenn ich alle die Fehler dieser angezogenen Schriftsteller besonders anzeigen und deutlich wiederlegen wolte.* Qui nam sunt autem hi qui in transitu quodam ab illo refutari et rideri possunt? non minores quam SENVERTVS, BOERHÄVLVS, HOFFMANNVS, SCHVLTIUS, qui ex omnibus celeberrimi et optimi sunt. Ingenue vero profitetur p. 211. se SENNERTVM non capere, sed quomodo refutare si non capere potest? et hanc mentis hebetudinem, si res ita se habent, ut specimen eximioris illuminationis iactat, sed quum no-

fanguinis natura in suis intimis nobis plane nota sit, multo minus autem modo, a CL. AVTORE instituto, nota erit, certo tamen certius scimus, in sanguine bilem, nimis phlogiston, sive exaltatum, nimium alcali, acidi, salis, pituitam, quae a mere denso sanguine longe differt, ac alia noxia cum effectu adesse posse ratione, et saepius adesse experientia edocti sumus. Putant forsitan aliqui horum possibilitatem non verisimili modo negari seu ullo argumento negationem corroborari posse: sed bene notandum, ne unicum quidem argumentum probans, prudenti, uti puto, consilio, additum esse. Multa et plurima restant igitur inexplicata, non neglecta quidem vel illa, si daretur, restrictio, ut vel omnes chirurgici excludantur morbi.

§. VI.

tum sit, SENNERTI aetate Aristotelicam philosophiam floruisse, et in terminis non eam, quae nunc saepe, non semper, nec in systemate de quo sermo est, reperitur accurata determinatio et claritas, observari potuisse, vir iste eximius alias exprimere se non potuit. Ast ipsa verba quae CL. RIETSCHEID quidem citat sed non affert non sunt adeo obscura, et laedere putassem CL. AVTOREM si facillimam huius loci explicationem susciperem, quam tiro, quibus me annumerare non recuso, sine difficultate praestare potest. Praeterea antecedentia et consequentia legantur SENNERTI INSTIT. MED. WITTEB. 1628. L. I. C. L. II. P. 131-141. vel ut PITSCHIANA citatio est *Witib. 1609. p. 127.* omnia clarissime erunt, imprimis si locus respondens in CAPITE de morborum differentis in alio SENNERTI libro SENNERT. LIB. de chymicorum cum Aristor. et Galen. consensu ac dissensu *Witib. 1629. p. 252.* conferatur. ILLUSTRIS DE HALLER in contrariam partem abit et longe honorificentius de SENNERTO

putat BOERHAV. INST. MED. NO. 1747. §. 699. p. 364. dicens, DANIELI SENNERTI Professoris *Wirrebergensis* celeberrimi viri et egregii SYSTEMATICI opera plurima sunt saepe recusa. Multa sunt - sed bono certo et vili ordine disposuit - in omnibus istis libris bono ordine ex veteribus collegit. De IMMORTALI BOERHAVIO tandem adeo leviter iudicat, ut mirum illi videatur, quod adhuc unquam praelectionibus academicis inserviat, contendit, quasi verum esset, serena fronte, BOERHAVIVM nullam explicationem dedisse quam multis modis morbi pro sua distinctione in C. H. possibiles sunt. Sed quem succincta et solida BOERHAVII brevis non fugit, inveniet, quod quaerit, imprimis si evolvat eius praelectiones. PRAEL. IN INSTIT. BOERHAV. edit. ab HALL. Goett. 1748. T. VI. p. 19. §. 699. Erravit igitur gravissime. ubi hi maximi viri, in quos adeo illicito modo invehitur, non errarunt, spero igitur me circa ea, quae dixi, a Cl. Autore veniam impetraturum esse.

§. VI.

Alio autem, eoque graviori conamine ILL. DE GORTER difficile illud opus suscepit et in tanto Labyrintho sat felici successu versatus est. Vtilius duxit plures morborum origines in medium proferre, quam existentes praetermittere. (*) Plane non mei est, ut totum illius systema quod quatuor amplis tabulis continetur addam, quia unicuique fere notum, et simul persuasum est, multum studii et experientiae illi inesse, qui tanti labori sufficit. Id solum ad me propius attinet, dum novo fere modo in ipso systematae pathologico morbos aliquos ex loco alieno deduxit. Triplex horum morborum genus constituit, et C. H. natura veritatem huius distinctionis probat. Sunt autem sequentia. (**)

TABVLA ANALYTICA MORBORVM

LIBER I.

GENERALES SOLIDORVM MORBI

TIT. V.

EX LOCO ALIENO

Parte integumentis communibus

<i>testa</i>	- - -	50. HERNIA.
<i>nudata</i>	- - -	51. PROCIDENTIA.

TABVLA ANALYTICA MORBORVM

LIB. II. (***)

GENERALES HVMORVM MORBI

TIT.

(*) Si CL. VOGEL Medicinische Bibliothekers B. IV. ST. p. 284. dixit ILL. AVTOREM interdum nimis prolixum fuisse, dum iusta et uberiori Gorteriano nomini data laude, haec addit: bei alle dem aber ist es auch nicht zu leugnen, daß es ihm wie allen Erfindern neuer Systeme ergangen ist etc: iterum p. 290. legimus, doch

es sey ferne, daß wir den HERRN VERFASSER tadeln, oder seine Arbeit verachten wolten. Er waere gewis der erste Systemmacher, der sich nicht geirret, und es waere zu wünscheln, daß er viele GORTER gäbe.

(**) GORTER PR. MED. SYSTEM. T. I. p. 1.

(***) Ibid. T. I. p. 27.

B

TIT. IV.
LOCI ALIENI.

<i>Humorum</i>	
<i>Generalium</i>	
<i>Subsistentium</i>	- - - 113. ERROR LOCI.
<i>Collectorum</i>	- - - 114. COLLECTIO.
<i>Effusorum</i>	- - - 115. EFFUSIO.
<i>Particularium</i>	
<i>Sanguinis</i>	- - - 116. ECCHYMOSES.
<i>Bilis</i>	- - - 117. ICTERVS.
<i>Aeris</i>	- - - 118. EMPNEVMATOSIS.
<i>Materiae morbi</i>	- - 119. METASTASIS.

Quibus si placet annumerari potest. (*)

LIB. IV.
ALIENA MORBOSA

TIT. I.
MORTVA MORBOSA

<i>Solida</i>	- - - 237. CALCVLVS
<i>Liquida</i>	- - - 238. FLATVS.

TIT. II.
VIVENTIA MORBOSA.

<i>Motu suo et morfu morbum referentia</i>	- - -
- - -	239. INSECTA.

Optimum sic illis morbis dedit locum ubi partes C. H. constituentes adsunt sed in alieno loco et externae partes in C. H. ut loco illis non convenienti. Addidit praeterea in secundae partis tractatione specialiori breviter quosdam alienos viscerum fitus. Attamen quod pace tanti viri dixerim, varios adhuc morbos fitus, et morbos ex illis orientes omissos esse existimo.

§. VII.

Ex allegata horum morborum recensione patet, si in genere de morbis ex alieno loco sermo est, in tria posse dividi genera.

(*) *Ibid.* 7. 1. p. 222.

nera. Vel enim partes solidae C. H. constituentes situ peccant, vel fluida illius in loco incongruo aderunt, vel corpora ad consistentiam nostri corporis non pertinentia, ibi reperiuntur. De unaquaque classe plura sunt annotanda, sed priora, solidorum nempe vitia, proprie subiectum meditationis meae erunt, nisi quatenus humorum in alieno loco historia interdum ob necessarium nexum intermixta erit.

§. VIII.

Locus alienus pro ipsa termini idea loco naturali oppositus est, et huius de unoquoque individuo descriptio necessaria facienda est, antequam illius excessus determinari potest. Anatomie sufficientem nobis C. H. rite constituti historiam praebere potest, inde aliqua eius pars nos docet, in quo loco haec vel illa C. H. integerrimi pars sita est. Locus igitur naturalis est, si pars data locum suum omnimode determinatum occupat, contrarium locus sive situs alienus. Dantur ergo tot errores circa naturalem situm in C. H., quot adsunt partes, et quot vicibus unaquaque harum partium in loco suo errare potest. Amplius sic morborum ex situ alieno catalogus accrescit, et ingens vacuum in theoria nosologica relinquitur, si doctrina haec plane negligitur. Quum enim talis situs contra naturam sit, nemo dubitabit eum inter morbos referre (§. I.) et concedere, multa mala inde oriri posse. Saepe quidem hic morbus adeo levis esse potest, ut ne quidem observetur, sed quum interdum sub herba latens anguis sit, ac semper praeter naturam adsit, ab omni accuratori medico ut morbus considerandus est, et nihil inde elicitor, quam quod in beneficium aegrotantium morbi dentur, qui tolerabiliores est absque cruciatibus sunt.

§. IX.

Necessariae autem adhuc nobis de sitibus praeternaturalibus distinctiones faciendae sunt. Duplici primum modo in C. H. adesse potest. Reperitur enim, et vix tamen aut ne vix quidem morbus nominari potest nec etiam detegi, unde ortus fuerit, vel a morbo quodam antecedenti productus est, et alius est morbum

producens, alius morbo productus, licet verum sit, posterio-
rem iterum semper morbosos adfectus post se trahere, quod etiam
ita exprimi potest, ut alii situs sint primi morbi, alii secundi
morbi causae.

§. X.

Antequam autem causas explicare incipiamus, diversos
situs alieni modos possibiles, si illas determinationes, quae a
causis, effectibus, et finibus desumuntur, excipimus, distinctius
paulo enumerabimus. Situs autem partis cuiusdam quintuplici
modo errare potest. Occupat enim pars aliqua interdum spa-
tium iusto maius (*), interdum minus (**), vel in diversa plane
regione sita est, (***) vel in regione incongrua praeter-
naturales terminos habet, (****) vel tandem plane deest. Ex-
ceptis hisce, non facile alius loci error concipi potest nec alium
quoque unquam observatum fuisse credo. Plures autem divisio-
nes omnino causae et aliae determinationes admittunt.

§. XI.

FIG. Non nullis forsitan dubium videbitur, an maior vel mi-
VIII. nor partium magnitudo inter situs morbosos referri possit: Quare
hoc loco, ne scrupulus relinquatur, sequentia illustrandi ac de-
monstrandi sine subiungam. Sit parallelogrammum spatium
quoddam in C. H. repraesentans a, c, h, e, et spatium quod viscus
occupat a, h, g, i, k, d, c, b, a; tunc situs visceris determinatur li-
neis ac, ah, hg, gd, dc, sit autem spatium occupatum a h f i k d c
b a et situs determinetur lineis ah, hf, fi, ik, kd, dc, ca, tunc spatium
a, h, f, i, d, c, b, a, maius erit spatio a h g i d c a, sed quum lineae si-
tum determinantes in priori casu sint ac, ah, hg, gd, dc, et in pos-
teriori ah, hf, fi, ik, kd, dc, ca, situs erit alienus. Nec id sine
confe-

(*) SCHENCK, OBS. LIB. III, SECT. I. *Obs.* 91. etc.

(**) *Loc. cit.* L. III, SECT. II. *Obs.* 88. etc.

(***) *ibid.* L. III, SECT. II. *Obs.* 3. etc.

(****) *Ibid.* L. III, SECT. II. *Obs.* 7.
COEL. RHODIGINVS LIB. IV, cap.
16. A. L. SCHENCK, L. II. *Obs.* 181.
p. 448. COLYMBVS L. 15. ANAT.
SCHENCK, LIB. II. *Observat.* 184. p.
449. etc.

consequentis. Quum enim in C. H. pars partem excipiat, datur alia pars, quae in statu naturali spatium $g i f$ occupat, cum autem viscus praeternaturaliter maius hoc spatium impleat, necessario altera pars exprimitur, et cum ex regione f, g, i et k , aliae partes resistent, mediae comprimuntur et pro maiori et minori partium nobilitate inde proveniens malum vehementia differt. Sicutiam patet, situm lineis a, h, g, i, k, b, a determinatum, minorem esse situ $a, h, g, i, k, d, c, b, a$ et praeternaturalem, et duplex inde incommodum provenire potest, nempe functio visceris non rite peragi potest et adiacentes partes sublata resistentia locum alienum occupant, et in ordine suo turbantur, vel in tumores diversi generis facilius abire possunt. Et sic abunde patet, nimis magnas et parvas partes, tam natura, quam effectu suo inter situs alienos esse referendos.

§. XII.

In explicandis diversis situum morboforum causis illum potius ordinem servabimus, qui in diiudicatione illorum pro norma esse potest. (3) Si nimia copia partium nutrientium ad aliquem locum determinatur, pars ibi sita plus nutrimenti accipiet, et in maiorem molem augetur. Motus autem hic omnino iam praeter naturam et morbosus est. In sensu latissimo vera haec dicta esse volo, si enim stagnatio quaedam, inflammatio, scirrhus oritur, plures partes ibi colliguntur, quam in statu praeternaturali aggregari debent. Ergo tot haec classis habet subordinata genera, quot modis fieri potest, ut accumulatio ibi fiat. Aderunt e contrario alio tempore impedimenta facti diversa et fat multa quo minus sufficiens molecularum copia ad partem aliquam perveniat, sic iusto minor erit, et morbosum impedimentum ansam praebet.

§. XIII.

Interdum, si particulae similes in insolito pro earum congerie loco, colliguntur, fit concretum, et reperitur viscus, alio alias loco inclusum, in diversa plane regione, et omnino praeternaturali statu, cum insigni a solitis regulis exceptione.

In tanto errore, si rectum respicimus, omnes in §. antecedente dictae causae simul concurrere possunt, et quarta classis oritur. Tandem fieri potest, ut pars integra desit, defuerunt forsitan etiam similes eius partes, aut impeditae sunt viae, aut alias determinatae vires, aut alia, ut plurimum abscondita humanae perspicaciae, impedimenta tantus defectus causae sunt, quod ultimum et per se consideratum maximum huius generis vitium est.

§. XIV.

Si ex dictis certum est, omnem partem ex morboſis causis in alieno loco esse, evidens simul est, non dari situm primi morbi causas proprie sic dictas sed potius omnem situm vitiosum secundi morbi causam esse, (§. 8.) Non vero absque magnis confectariis haec thesis est, sed practicum multa theoremata docet. Erit enim interdum in practici potestate per prophylaxin respectu huius vitii et vera curatione respectu morbi causantis hunc morboſum situm avertere. Sciet e. g. metastasin saepe huius morbi matrem esse (§. II.) et eo accuratius de natura status dati iudicare poterit: concludet inde, interdum talem situm praeternaturalem ut malum minus et naturae quasi beneficium esse considerandum. Regulas hinc depromere potest, utrum conducat hunc statum mutare, nec ne, et quodnam potius remedium et quibus sub legibus adhibendum sit. Diaeticarum praescriptionum rationes ex his sumet, quibus prohibeatur, quominus malum ex hoc morbo oriundum, vel augeatur, vel nimis noceat. Praeterea medico haec consideranti, si nulla alia symptomatum ratio inveniri potest, suspicio hinc orietur, quae in medendi methodo maiorem circumſpectionem postulabit.

§. XV.

Quum ita generalius de morbis ex loco alieno locuti sumus, usque eo pervenimus, ut de curatione sermo fieri posset, nisi haec pro diversis vitii huius generis natura vel diversa, vel plane impossibilis esset, et exinde adhuc praemittendas alias distinctiones requireret. Locus enim si adeo alienus est, ut nulla conformitas inter situm naturalem et praeternaturalem sit, quod situm

suum tertii quarti et quinti ordinis constituit (§. 13.) dicitur monstruosus, et omnium rarissimus est (*): si vero quaedam sensibilis conformitas sicut naturalem et praeternaturalem intercedit, tunc dicitur locus alienus singularis et est vel connatus, vel adsciticius. Primum genus monstruosi loci plane immutabile est, quam vis omnia artis praesidia in auxilium vocentur. Sic generaliter omnes situs sunt vel mutabiles, vel immutabiles, sed caveamus, ne putemus, omnem singularem connatum immutabilem esse, et omnem adsciticiu mutari posse.

§. XVI.

Licet autem monstruosi situs immutabiles sint, tamen non semper supra Sphaeram praetici eleuantur, et obiecta nudi theoretici restant, sed potius omnem saepe medici clinici attentionem requirunt. Sunt enim vel absolute lethales, vel non; in priori quidem casu non occupant medicum, nisi pathologum et forenses si vero absolute lethales non sunt, ut embryo vel praefenti hoc vitio vitam degere possit, spes adhuc adest, naturae aliquatenus posse succurri. Sed nondum saluus est infans. Nam vel iterum aut absolute aut hypothetice lethalis morbus hic adfectus esse potest. Priores autem adhuc duplicis sunt generis; nunc enim embryo vix exclusus mori coactus est, nunc vero parvam quidem vitae durationem corporis status permittit, sed brevi certissime mortem post se trahit. In posteriori casu saepe accidit, ut medicus vocetur, et anxie sollicitetur, ut prognosin formet

(*) Monstruosi dici possunt convenienti modo cum usitatissimis monstruosis definitionibus si applicatio rite sit. ALL. HEBENSTREIT, in ANTHROPOLOGIA FORENSI Lipsiae 1751. §. SECT. I. cap. I. de cura nascitur et nascentis p. 5. §. 5. Nascuntur foetus partum quorum forma ab humanitate ita abluat, ut illorum animae si viverent, propter organorum ad animalium actionum exercitia destinatorum ineptitudinem erudiri et conceptus homine dignos de sensibi-

libus sibi fingere haud possunt. - - conf. SECT. II. MEMBR. III. CAP. II. p. 624. §. 1. Monstrum est corpus solius machinae legibus vivens a matris sanguine per funiculum umbilicalem adducto nutrimum sine anima, certe sine illa humana; talia sunt quae tota forma ab humana natura abluant, ut dubitari fas sit hominem natum esse etc. Imprimis si observatur distinctio loc. cit. p. 9. in tres coordinatas species ex IANUPLANCI Medici primarii Avini de monstris ac monstruosis quibusdam EPISTOLA Venet. 1749. 4. maj.

formet, et opem ferat; et sic etiam practicus his speculationibus occupatur. Remanet ultima nominatarum classium, ubi prophylaxis accuratissima adhibenda est, ne alias sequentia symptomata graviora et nimis molesta fiant, sed potius vel plane tollantur, vel saltem imminuantur, et expertus aequae ac eruditus Medicus vel felici memoria iam inventa remedia cum necessariis cautelis adhibebit, vel diviniore ingenio manca emendabit, aut plane nova inveniet, quibus desiderio gementium satisfaciat. Eadem fere regula de situ singulari immutabili valet. Connatus absolute lethalis nunquam curatur, et hypothetice lethalis nullo pariter tempore tollitur. Notandum autem est, dari casus, ubi adscititii, vel plane, vel hypothetice lethales, mortis necessitatem adferunt.

§. XVII.

Omniū optimus mutabilis nempe restat. Nihil hic refert, num sit connatus, num adscititius (§. 15.), et in utroque gravitas morbi variare potest, ut hinc nulla certa prognos erui possit. Duplices curationis fontes huic malo aperiuntur, pharmaceuticus et chirurgicus. Frequentius tamen chirurgia adhibenda est, et actu adhibetur, et ut plurimum de curatione morbi huius generis dubitatur, si extra hanc sphaeram reperitur: Negandum interim non est, dari interdum casus, ubi internis remediis succurri potest.

§. XVIII.

Si his principiis contenti totum corpus perlustramus, nulla regio, nulla pars nec externa nec interna a possibilitate huius anomaliae exempta est, imo nullum dici aut fingi potest punctum in toto corpore humano de quo illud in alieno loco esse non posse affirmari possit. Amplus igitur illi, qui de omnibus morbis ex alieno loco dicere vellet, et ultra limites, disertationi praescriptos, saltem partem elegisse sufficiat. Illi enim morbi aut potius eorum aliqui, qui ex loco alieno in abdomine oriuntur a me enumerabuntur et describentur; ad cuius situs itaque naturalis et praeternaturalis historiam progredior.

ABDO-

ABDOMEN. INTEGUMENTA.

§. XIX.

Totum corpus humanum quatenus anatomicarum perfratationum subiectum est, iam ab antiquissimis medicorum in tres ventres duasque extremitates commoda sane et in illius structura fundata distinctione divisum est, ita ut primus osseus, secundus osseo-cartilagineo-mollis, et tertius a pluribus, quanquam uti mihi videtur, minus recte, totus mollis vocetur. Nam aequae ac thorax ossibus ac cartilaginibus in parte posteriori, immo, cavitas, pelvis dista, ubique ossibus cingitur. Audit autem tertius ille venter de quo omisiss caeteris locuturus sum. graec. γαστήρ, ἕρπον, ὑπεροίλον, ἐπιγαστήριον. arab. Tenur. Mirach. gall. Ventre Bas-ventre, ventre inferieur. ital. Grassio ventre. batav. *Det Niederbedde of te Liese.* Angl. the belly, panch. germ. *der Leib, Unterleib, Schmeerbauch, Wannast.* lat. imus venter usitatio autem nomine abdomen. (*) Incipit externe continuatis integumentis thoracis per pollicis spatium super cartilaginis Xyphoidis apicem, et in peripharia utriusque lateris ad arcuatos margines costarum

(*) Haec denominatio usitatissima est et omni iure retineri potest quicquid alias sentiat CASPARVS BAVHINVS. THEATR. ANAT. LIB. I. C. I. Nullam enim licet addiderit rationem, illam tamen Bruno addere voluit. IAC. PANCRATIIVS BRVNONIS CASTELLVS RENOVATVS. Norimb. 1682. 4 p. 2. citatis duobus locis PLINII. PLINII SECVNDI HIST. MVND. L. II. cap. 37. LIB. VIII. C. 51. ubi serophis et suis abdomen tribuitur. Sed potius non haec mihi BAVHINI, si hinc desumpta est, ratio videtur, nam et alia nomina in iisdem capitibus communiter de partibus animalium et hominum in usum trahuntur. Sed PLINIVS ibi abdomen sumini opponit quod epigastrium est vid. c. PLIN. se-

cund. HIST. MVND. Lugd. Batav. 1615. Fol. p. 236. a. Quod valde illustratur loco PLAVTINO in Commentario citato allegato ibid. p. 236. 6. ubi PLAVTO regio pudendorum et testium abdomen dicitur, quae nobis Hypogastrica generalius dicitur. Vide istic tibi sit acurus CARIO culter probe CARIO. Quin iam dudum gestio moeche hoc abdomen adimere. Ut faciam, quasi puero in collo pendeant crepundia, sed deinde melioris distinctionis gratia nomen stabilitum et totus infimus venter abdomen appellatus est. GELS. LIBR. IV. cap. I. et IOH. ANTON VAN DER LINDEN PHYSIOLOG. MEDIC. LIBR. II. cap. 4. art. I. §. 1. p. 34.

C

starum adscendentium irregulari via, ex diversis arcibus conflata, continuatur usque dum in posteriori parte intra spinam ultimae vertebrae dorsi primaeque lumborum ad earum symphisin utraque latera sibi occurrunt et in ambitu suo horizonti parallela finiuntur. Ex hinc amplo et lato descensu anteriori libere, posteriorius ad columnae vertebrarum lumbarium longitudinem continuatur, tandem versus anteriora integumenta iterum superiori et anteriori parti labii externi spinae superioris ossis Ilei annectuntur, investitisque omni externa pelvis superficie et annatis partibus ad finem capitis circa collum ossis Femoris supra utrosque Trochanteres angustiora fiunt, in triangularem formam medium versus ad anteriorem ossis Ischii et pubis superficiem descendunt, et plane versus inferiora se arcuant. In posteriori regione os sacrum et coccygis omnisque lateralis regio circumdatur et lento sic facto descensu mox inclinate adscendente, mox horizontali linea, ex anteriori parte, descensa integumenta recipiuntur et annectuntur. Haec superficies, licet irregularis nec mathematicae dimensionis adaptata videatur, (*) pro solerti tamen observacione accurato, et naturae convenienti modo divisa est. Non enim superfluo studio anatomici spatia pro regionibus

(*) vid. CAROLI AVG. V. BERGEN DISS. CIRC. quo probatur mensuram et proportionem membrorum corporis humani summam perfectionem et rigorem mathematicum non admittere, Frf. ad Viadr. 1750. DODART MEM. DE L'ACAD. ROY DES SCIENCES 1701. pag. 21. FESTELIN Anmerkungen der vorreflichen Mabler. Non dilquiremus, quo iure hoc de omnibus partibus vel affirmari vel negari potest, addemus modo ex ELSHOLTIO duo loca huc pertinentia, primum dat ex HIPPOCRATE c. 24. p. 230. ΣΤΕΙΟΤΑΤΗΝ ΠΑΝΤΩΝ ΤΩΝ ΣΩΜΑΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΚΟΙΛΗΝ ΕΧΕΙ ΩΣ ΕΠΙ ΜΕΓΕΘΕΙ ΑΠΟ ΤΩ ΟΠΙΣΘΕΝ ΩΣ ΤΟ ΕΜΠΡΟΣΘΕΝ, ΠΟΤΙ ΚΑΙ ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΥΘΟΣ, et IOH. SIG. ELSHOLTII ANTHROPOMETRIA,

Francof. ad Oderam 1663. 8. cap. 24. p. 237. Cum hae partes num debitam servent Symmetriam hoc pacto scrutator. Applica Anthropometron et si corpus bene proportionatum fuerit XVI. id monstrabit uncias pro longitudine totius abdominis: ita ut umbilicus octo uncias a pectoris scrobe, totidemque a pudendis distet. Distet IX. uncias ab ilium loco utrinque, ubi ossum innominatum extrema prominent. Profunditatem ab umbilico ad Lumbos SPIGELIUS statuit novem circiter vel X. unciarum: verum crescit id spatii, et decrevit pro ratione assumptorum. Posteriorius Lumbi cum natibus longitudine XI. anthropometri uncias complebunt. Filium ab umbilico per illa circumductum si venter cibus debite sit distentur trium pedum mensuram attingat oportet.

nibus semper angustiora et breviora reddidere, quia tunc modo interna cavitationis segmenta et intestinorum situm distincte determinare licet. Umbilicus locus in plane anteriori superficie in collis modum elevatus centrum divisionis sit, quod ab ipsa natura praefixum videtur. Duos circiter digitos, supra illum, in media anterioris abdominis superficie, punctum, et simile punctum quoque inferius inscribitur. Per haec puncta horizontali umbilici diametro parallelae lineae arcum tandem circumscribentes in peripheria abdominis usque ad Rachidem ducuntur sitque, ut superior inferiores ex utroque latere costarum cartilaginosaef partis arcus tangat, inferior autem ex dextra et sinistra parte eminentes illas protuberantias spinae superioris cristae ossis Ilei transgreditur. Tres exinde oriuntur regiones primariae, quarum superior epigastrica, media umbilicalis, inferior hypogastrica dicitur. Epigastrica igitur regio a cartilagine Xyphoide, cartilaginosa et ossea ultimarum costarum parte, superficie ad symphysin inferiorem ultimae dorsalis vertebrae, inferiori corporis secundae lumborum vertebrae parte, et dicta linea umbilico sic parallela determinatur. Umbilicalis superne a dictis inferioribus prioris finibus et linea iterum umbilico parallela, et superiori corporis quartae lumborum vertebrae parte coarctatur. Hypogastrica a terminis umbilicalis et finibus abdominis ad pelvim clauditur. Nunc igitur faciliori negotio sequentes subordinatae regiones determinantur quatuor, quae concursu suo Epigastricam constituunt. Ducitur linea a marginibus costarum notata usque ad basilarem et fit trapezion, non multum a triangulo differens, lineam tamen superiorem habens inverse incurvatam. Diagonalis iterum in hoc spatio a dextro latere ad sinistrum ducitur, et superior regio sinistra cardiaca, inferior dextra epigastrica stricte sic dicta audit, laterales ab ipsis vergentibus costis earumque inter semet ipsas spatiis et integumentis suis investitae hypocondriacae sunt, dextra quidem una, altera sinistra. Area regionis umbilicalis quinque admittit sectiones. Ad latera umbilici duae perpendiculares lineae verticali umbilici diametro parallelae ducuntur, et media inter haec regio umbilicalis stricte sic dicta audit. Ex utroque huius latere ab infimo costarum descensu ad supremam Ilei protuberantiam perpendiculus demittitur, et sic umbilicali vicinae regiones sunt dextra et sinistra iliaca.

Restans spatium posterius spinosis vertebrarum processibus perpendiculariter dividitur, et dextra sinistraque sic lumbaris regio describitur. Infima hypogastrica regio quinque vel sex distinguitur lineis. Ab inferioribus umbilicalem regionem determinantibus lineis iterum perpendicularae ad connexionem ossis ischii et pubis demittuntur, et sic peripheria regionis hypogastricae notatur. Ad latera ab ascendentibus ossis ischii et Ilei spinis et distis lineis adfinibus formantur regiones inguinales. Regio inferior hypogastrica in medio usque ad radicem genitalium audit regio pubis. Hanc sequitur et usque ad abientes margines orificii intestini recti continuatur regio perinaei. Restans sic spatium est regio ani, quam alii regionibus adnumerare dubitant.

§. XX.

Totum hoc abdomen nec situ peccasse observatum est, nec peccare potest. Non enim primo ventri superstrui, non inter caput et thoracem poni, non denique unius extremitatis locum occupare potest, quum a tota hac insigni totius machinae parte tantum dependeat, ut alienus totus locus cum idea hominis cogitari nequeat. Singulas quidem ejus partes vario modo aberrare possunt, et aberrare, sed totum istud concretum, quod nobis abdominis nomine venit, fixum suum servat locum. Duplex igitur variatio possibilis, si nempe spatium illius, ab adiacentibus partibus compressum, nimis angustum redditur, vel a causis internis nimis extenditur (*). Magna ex nimis parvo abdomine oriuntur incommoda. Omnis enim secretio et excretio chymo-cholo-chylo-uro-spermatopoeisis tota esset irregularis. Mala inde sequeretur nutritio, si nec chymus, nec bilis, nec pancreaticus succus, nec hinc etiam chylus in sufficienti quantitate ac naturali constitutione praeparari et corpori porrigi posset. Si tandem per urinam non satis magna copia secernendorum et excernendorum e corpore emitti potest, prava inde humorum constitutio nascitur, et tota machina turbata est. Locutus sum, haec corollaria eruens, de universo abdomine: Alia enim res est, si simul unum viscus prae alio anguste limitatum est, uti

(*) evolvi. *Sim. Frid. FRENCEL Monstrum humanum ventribus sine propretione. Wittenb. 1674. 4to.*

uti in sequentibus videbitur. Sic autem tabes saltim et cacochymia, quibus addimus partum difficilem, oriuntur (*). Tabi sive atrophiae alio modo non potest succurri, quam prophylactica cura, qua mucilaginea et gelatinosa in majori copia porriguntur, quia frequentius corpus nutriunt, nec multum bilis ad illius praeparationem requiritur, quippe quae hic non in sufficienti copia separatur. Addenda essent interdum stomachalia, ut debiliori concoctioni, si requiritur, succurratur. Evitanda e contrario omnia adsumenda quae cruditates relinquant et flatus producant, quum et nutritio tanto magis debilitetur et vitia jam praesentia difficilius tollantur. Cacochymiae generaliter in hoc casu per diuresin, quia haec naturae functio in his debilitata est non satis tuto occurritur, sed potius diaphoretica satisfaciunt. Singulare, cui non occurri potest, incommodum foeminis gravidis inde oritur: Impeditur enim vel uterus, ut non satis possit extendi, unde dystocia oritur, vel foetus moritur vel alia viscera nimis comprimuntur, ut in theoria de diverso situ partium in diversis gravidis uberius docetur. Ventriosi in contrarium excedunt et causam agnoscunt vel vitiosum situm unius visceris valde excedentem, vel alium morbum internum, de quibus inferius, vel aequali modo omnia sunt extensa. Quod si ventriositas hæc notabilior iam est, torporem & lentum circulum sanguinis efficit, & alia incommoda (**). v. g. anxia respiratio, pigritia, mentis hebetudo &c. inde proveniunt. Congruum credo hunc esse locum, ubi non praetereundus defectus integumentorum, ita ut viscera vel intestina nunc plura nunc pauciora nuda appareant.

C 3

Quae

(*) FRANÇOIS MAVORICEAU traite des maladies des femmes etc. TOM. II. observe, sur la grossesse et sur l'accouchement des femmes, 4. Paris 1738. p. 87. Obs. 105. de l'accouchement d'une tres petite femme. Le 12 Fevr. 1674. J'ai encore accouché dans la suite cette meme femme de cinq ou six autres enfans, qu'elle a eus depuis ce tems-là, que je lui ai tire vivans et se portans bien, quoiqu'ils se soient tous presentez en différentes mauvaises postures, à quoi avoit beaucoup contribué la petitesse de la mere, dont le

ventre avoit trop d'étendue pour laisser la liberté à ses enfans, qui étoient assez gros, de se retourner dans la matrice, et d'y prendre la posture naturelle, qui est de presenter la tête la premiere.

(**) vid. IAC. WOLF DISS. de obesitate exsuperante. Jenae 1683. CHRIST. LVD. WYCHERER DISS. de corpulentia nimia, Jen. 1716. LVD. WILH. LEMONNIER Ergo in macilentis liberior quam in obesitis circulatio. Paris 1740. vid. HALL. comment. in method. stud. med. BOERN. p. 368.

Quae quidem anomaliae monstrosae incurabiles sunt, licet partum extra uterum vitae spatium interdum permittant, sed brevi certam mortem post se trahunt. (*)

§. XXI.

Dum circa exteriora abdominis adhuc versamur, umbilicus non negligendus est, qui quadruplicis vitii obnoxius esse potest. Dilatari enim et aperiri plane potest, sed hoc non fit, nisi simul addit hernia; quare de hoc adfectu alibi differendum est inferius. Secundo nimis, subinde nempe ad magnitudinem membri virilis, prolongatur, et licet omnia alia rite constituta sint canon tamen quidam legitur *quod nimia umbilici eminentia vix posse esse bonae sanitatis indicium* (**), bene igitur ab hoc vitio distinguendus est sarcomphalos, qui saepius sed falso (v. inf.) herniis adnumeratur: et ILL. DE GORTER iam separatim de illo dixit (**). Est excrescentia quaedam fungosa rubicunda ex umbilico, et in benignum et malignum dividitur. Benignus durus absque doloribus cum partibus adiacentibus non adeo cohaeret: malignus autem tactum non nisi cum cruciatibus admittit, dolor obtusus est

(*) Et ego partim in theatro regio BEROLINENSIS ut etiam videre est in SCHARSCHMIDTS *Verzeichniß der Merckwürdigkeiten, welche bei dem Theater befindlich sind*, Berlin 1750. 8vo. partim in REGIONTANO BUTTNERIANO plura eiusmodi exempla vidi et RYVSCHIVS tres casus dat. FRED. RYVSCH. *OBSERV. ANAT. CHIRVRG. CENT. Amsterd.* 1691. 4to. *OBSERV. LXXI. LXXII. LXXIII.* p. 92. 93. 94. et simul bene monet hoc vitium omnino ab hernia umbilicali esse distinguendum *OBSERV. LXXI.* fig. 59. et quoque incurabile docet tamen vel per novem dies eiusmodi infantes conservatos esse. vid. quoque IOH. SIGM. ELSHOLT. *de conceptione tubaria Colon.* Brand. 1669. 4to. Alia, quae evolvere non potui, videantur in ALB. V. HALLER. *COM-*

MENT. in prael. acad. BOERHAV. TOM. V. pars 2. p. 503. 504. adde SCHACHERI DISS. *saep. cit. CAP. IV.* p. 45.

(**) ELSHOLTII ANTHROPOM. l. c. p. 237. Dari prolongatum umbilicum absque rubra fungosa consistencia et absque hernia, inde per se sanum, testatur observatio BENCENII C. 6. de Abditis vid. SCHENCKII A GRAFENBERG *OBSERV. I.* 3. *Obs.* 356. p. 988. In MATTHAEI GOTHOF. PYRMANN *Chirurgia curiosa, Frf. und Leipz.* 1699. 4. p. II. C. VII. TAB. 5. umbilicus extensus observatus datur in foemina *deren Leib im Umkreis 3 1/2 Ellen dick und gros und der ausgedehnte Nabel als der grösste Hut gros gewesen*, inde iam morbosior: malum sectione et ligatura Fournieriana sustulit. p. 331.

(***) IOH. DE GORTER *CHIRVRG. REPVRGAT. Leid.* 1742. 4to. p. 360. §. 1552.

est (*), venae tumidae lividae sunt. In priori casu requiritur et a veteribus laudatur Exsectio, in posteriori vero, si propter corrosas iam inferiores partes excindi nequit, curatio cancri palliativa suscipienda et in hunc finem antiseptica tam interna, quam externa, nec minus frequentiora laxantia cum intermixto apozemate antiseptico in usum trahenda sunt. (**)

CAVVM ABDOMINIS.

§. XXII.

Antequam in sequentibus de singulis abdominis partibus singulatim dicere possum, notandum est, cavum abdominis in tot minores cavitates dividi, in quot regiones externa illius superficies distincta est, eamque divisionem eo minus esse omittendam, cum ille labor ab anatomicis non susceptus sit, quam ut hic faciliteretur. Si igitur apertum est abdomen super illius viscera easdem lineas ductas nos nobis imaginari possumus, quas in externa superficie duximus. Transversae illae duae lineae ibidem sequenti modo repetantur: Superior ducitur ad marginem inferiorem acutum lobi dextri hepatis in superficie anteriori supra fundum vesicae felleae, supra superiorem capsulae atrabiliariae dextrae prominentiam, supra mediam descendens duodeni partem inter primam et secundam illius curvaturam, per primam intestini coli flexionem per totam mediam longitudinem partis transversae intestini coli, per secundam magnam illius curvaturam, supra medium capsulae atrabiliariae sinistrae et ad marginem renis sinistrae, ubi arcuatur ad latera et descendit ad muscolum rectum peritonaeo investitum, per superius Psoae initium convexo arcu, supra arteriam aortam et superficiem anteriorem inferiorem corporis secundae vertebrae lumbaris, supra venam cavam, continuatur deinde iterum per initium Psoae et musculi recti dextri superficiem ascendit et in initiale punctum finitur.

Infe-

(*) De quo eximium exemplum SMETIVS ex propria observatione dat HENRIC. SMETII MISCELLAN. MED. Francof. 1611. 8vo. l. 10. p. 524.

(**) DE GORTER CHIR. rep. l. 12. c. 5. p. 360. §. 1552. 10H. IVNCKER CONSP. CHIR. Hal. 29. p. 203.

Inferior per pollicis spatium supra inferiorem dextri renis extremitatem incipit, per initium coli super flexuras illi et ieiuni infra inferiorem sinistri renis extremitatem per initium S. romani coli arcuatur ad eandem recti sinistri superficiem, ut superior super Pfoam et lumborum quadratum superiorem quartae vertebrae corporis partem super arteriam aortam et venam cavam continuatur, et eadem lege in dextro latere adscendit, et superius loco initii definit. Sic oriuntur tres cavitates, quarum superior epigastrica, media umbilicalis latius sic dicta, inferior hypogastrica. In epigastrica laterales lineae a cartilagine Xyphoide incipiunt, dextra ad marginem adscendentem lobi dextri hepatis super extremitatem dextram ventriculi usque ad intestinum colon continuatur, sinistra ad marginem lobi minoris super fundum ventriculi quoque ad intestinum colon ducitur. Diagonalis autem est a dextra parte cartilaginis Xyphoidis super fissuram magnam hepatis et convexam anteriorem minoris lobi superficiem sub radice cardiae ad illum intestini coli locum, ubi sinistram lineam lateralem tangit. Cavitas dextra superior est cardiaca, minus recte fovea cordis dicta, sinistra inferior ipsum epigastrium est. Omne, quod restat, sunt hypochondria. Dextrum margine acuto lobi magni hepatis, initio fundi vesicae felleae interiori angulo curvaturae primae coli, et exteriori secundae curvaturae duodeni, dextra extremitate ventriculi, et dextris marginibus lobuli Spigelii et innominati ac venae caevae terminatur. Sinistrum hypochondrium mediam substantiam lobi minoris, incipientem fundum ventriculi, mediam partem coli, et dextrum latus arteriae aortae pro finibus habet. Sub regione umbilicali cavitas umbilicalis basi epigastrii lineis perpendicularibus super flexuras illi et ieiuni ex lateribus ductis et linea transversa inferiori notatur. Ad latera illa sunt, quorum dextrum initio coli ex coeco et illius primae curvaturae, ipso colo, finibus umbilicalis cavitatis et epigastrii, ac linea inferiori transversa determinatur: Sinistrum vero parte descendente coli, et incipiente S. romano, epigastrio, cavitate umbilicali, et dicta linea circumscriptur. Lumbi tandem regionibus lumbaribus respondent, et dextra extremitas superior capsulae atrabilariae et linea per inferiorem renis partem pollicis spatio super infimam extremitatem, denique hypochondrium et Ilium dextrum terminos dant: sinistri vero a
 supe-

superiori renis parte et sine illius affinisque regionibus, hypochondrio sinistro et ilio sinistro fines praescribuntur. Sub cavitate umbilicali, si lineae ad latera vesicae, urinae ad connectentia ossa ischii et pubis perpendiculares ducuntur, ipsum hypogastrium invenitur; quae restant spatia lateralia, ab illis, hypogastrio et pelvi determinata, sunt inguina, dextrum et sinistrum. Sub hypogastrio usque ad radicem penis vel usque ad perinaeum paralleliter cavitas pubis est. Sequitur perinaeum, quod intestino recto finitur, et sic restat, si addere placet, cavitas ani.

OSSA. CARTILAGINES,

§. XXIII.

Diximus generaliter de abdomine quae pro scopo nostro maxime necessaria fuerunt, nunc igitur nos accingimus, ad singulas illud constituentes partes eatenus anatomico oculo perulstrandas, quatenus scitum illorum a sapientissimo naturae conditore pro norma stabilitum, determinare nostrum est. Sicuti autem osseae in corpore humano partes in eius connexionione fulcra et structuram dant, ita omnibus anatomicis in exponenda illa basis fuerunt, quibus necessario nexu cartilagine addi solent. Primum attentionem nostram illae costarum merentur, quae hypochondriis superne arcuatum testum dant: sed cum partes constitutivae thoracis sint, strictius earum historia ibi recensenda est. Verum quidem est, si vel nimis descendant, vel nimis ascendant, et sic mox thoracem mox abdomen nimis coarctent, eius viscera in situ suo turbari: At haec causa inter illas referenda est, quae a vitioso thorace oriuntur, et ab illo modo explicari potest, cui mens est morbos ex omni alieno situ in toto corpore humano pertractare. Interim quaedam a nobis plane negligi nequeunt: nam vel totum abdomen angustius faciunt, ut in §. 20. iam dictum est, vel unum alterumve viscus incommoda inde habet, et tunc in eius historia inferius aliquid addendum est. (*)

§. XXIV.

(*) Sic est exemplum singultus a detrorsione costarum IOH. SCHENCK, A. GRAE. OBS. MED. L. 3. p. 575. OBS. 49. defumt. EX FERNELO vid. IOH. FER-

D

§. XXVI.

Hoc loco breviter observationem huius generis omittere non possum: Vidi nempe ante aliquod tempus iuvenem viginti annorum, pectore plane irregulari instructum. Sternum, si diverse consideras, nunc fere S. romanum aemulatur, nunc plane irregulare videtur. Superficies enim anteriores et posteriores mox dextrae et sinistrae, mox naturales erant, adeo tamen, ut mox a superiori initio versus inferiora magis descendat, et hic thoracem angustet. Hanc irregularitatem insertiones costarum sequuntur, et iterum ascendendo et descendendo irregulares arcus formant, angustius tamen sinistrum thoracis cavum redditur, quam dextrum. Incommoda valde sensibilia et insigniter molesta quidem non adsunt, sed tamen adfectibus quibusdam laborat, quos ex hac causa explicandos esse puto. Respiratio semper in eius corpore regnat, accedit aliud phaenomenon, quod exinde derivare nullus dubito, sensibilis enim stupor mentis adest, debili gaudet ingenio, omnesque functiones animae languide succedunt. Cum enim lentus adeo humorum circulus sit, et semper quasi turbatus, secretio fluidi nervei nec fit in iusta copia, nec forsitan rite constituta est, quidquod? ipsum secretum fluidum sine dubio in lento progressu alios humores imitatur: Quod sane magni momenti est. Nam a copia et celeritate motus fluidi nervei omnia illa pendent, quae debilitata in illo deprehenduntur. Caeterum non in potestate fuit illi persuadere, ut dimensionem vel delineationem permitteret.

§. XXV.

Nunc sequi deberet historia spinae lumbaris et ossium pelvis, sed quum in historia abdominis nunquam explicari soleant,
nimis

NELII AMBIAN. Med. Lugd. 1564. 8vo
Lib. 6. de partium quae sub diaphragmate sunt morbis p. 545. sed et quae extrinsecus os ventriculi premunt singulorum ingenerant. Quidam tres continuos menses singula vexatus nullis consuetis remediis ante posuit expediri, quam costae

extremum, quod tum primum deprehensum est contorqueri, aliusque in ventriculum nullo sensu doloris infigi, blande ac molliter erectum fuerit confestim namque singulus adstingere desit, qui tamen repetebat, quoties costam denovo intarvescere contigisset. In aliis dein non paucis eandem saepe singulorum causam agnovi.

nimis amplum esset et praescriptos terminos excederet illam hic inferere, sed potius eam ex osteologicis chondrologicis et syndes-mologicis supponimus, et ad vitia quaedam progredimur. Superiorius costae diaphragmati insinuationis tubera dant, simulque determinant, ut a parte anteriori et a lateribus determinatum semper habeat locum, indeque ex suis regionibus superne abdomini fines dant. Sic enim semper iusta proportione diaphragma in aliquibus momentis versus inferiora deducitur, intermediiis autem rursus attrahitur, unde summus in naturalibus actionibus consensus oritur, quia motus, intestinorum aequae ac peristalticus, facilis et proportionatus producitur, quod ad chymificationem et chylicationem (*), multum confert, licet concedam, solutionem omnino trituratione in priori longe efficaciorum esse. Promovet meliorem absorptionem chyli in vasa bibula, ulteriorem progressum per longum iter meseraicum usque ad capsulam Pecquetianam, indeque tandem in ductum thoracicum. Omnis tandem excretio et secretio blanda, nec coacta, nec contra vires naturae aucta pressione augetur et acceleratur, plus minusve mediato vel immediato simplici aut composito auxilio (**). Denique consensus efficit, ut augmentum et decrementum respirationis in omnibus his functionibus augmentum quoque vel decrementum producat, saepe salutari, saepe noxia consequentia, ut in omni morbofo statu auxilia naturae interdum impedimenta evadunt. Sed nobis nunc de naturalibus. Vltimae vertebrae magis mediati usus sunt, et simul lentiori defectu ad latera abdomen totum liberum relinquunt, quod non sine utilitate institutum est.

§. XXVI.

Inde morbosus illorum situs omnino maximi momenti est. Si enim nimis alta est eorum situatio, thorax quidem maximam sensit molestiam, sed ex §. praecedente simul patet, multas inde oriri varietates morbosas in enumeratis functionibus partium abdominis. Huc imprimis referendum est, si hoc modo

D 2

(*) ROBERT HYBERT. LINQVET COMMENT. IN METH. BOARR. P. 361.
Ergo a placido intestinorum motu perfector chyli secretio. Paris 1732, V. HALL.

(**) GEORG. ERH. HAMBURGERI
PHYSIOLOG. C. 16, P. 796. §. 1618.

do cor in actione impeditur, circulum sanguinis turbari, et iterum ex hoc impedimento in se et excretionibus multa esse inordinata. Interea, si successively et lento progressu eiusmodi variatio producitur, nec ad magnum gradum pervenit, molestia inde orta minor et sine magnis consequentiis erit, uti quotidiana exempla, et maxime insignis illa differentia in situ viscerum gravidarum probant. In omni alio casu, ubi nullus sanae naturae finis, nulla praeparans conditio, et omnia media morbosa sunt, tristior erit eventus. Negligimus vitia, in thorace in respiratione in circulo ipso orta, quae nostra non sunt, sed modo enumeramus inde oriunda specialia abdominis incommoda. Motus sanguinis in vena portarum multo tardior erit, sanguis in liene non satis praeparabitur, sic oriuntur in illius substantia obstructions, tumores, scirrhi, omnesque hinc sequentes situs praeternaturales, suo loco recensendi. (infra) Hepar crassio rem bilem fecerit, quae tandem bili cysticae analoga esse potest; hinc cruditates biliofae, acrior vitiostior chylus, irritatio in intestinis, diarrhoeae, colici et iliaci dolores, et quae id genus alia sunt, quae pro diverso gradu mali originalis vel leviora vel graviora sunt. Si effectus adeo sensibilis sit, succurrendum est acidis, cholagogis, abstergentibus et leniter laxantibus, licet respectu causae haec cura non nisi palliativa sit. Accedit pancreaticam secretionem minorem minusque bonam esse, indeque chymum tanto minus ad boni chyli qualitates praeparari. Cum hac indicatione illa, quae nobis a statu ventriculi datur, combinanda est. Cessant enim quaedam chymificationis auxilia, et sic dicta concoctio non plane naturalis est, sed si incommoda inde producta crescant, eadem quae supra, (§. XX.) hic sufficient, si roborantia addimus. Vropoiesis in eum gradum potest turbari, ut partes Lithognosiae plane accommodentur, et lapides, cum materiae tartareae, in his regionibus semper frequentiori, longioris morae et congregationis tempus detur, concrecant. Per se patet, omnia lithonriptica, quae initio profunt, hic esse commendanda, sed tristi superflite certitudine, eiusmodi aegrum semper calculosum fore. Virilitas, si res ad summum pervenit, imminuitur, sed simul venereus appetitus deerit, inde ne quidem posset aphrodisiaca, de quibus alibi; interim si requiritur illi tam ea, quae feminis secretionem augent, quam illa, quae stimulos produ-

producunt, porrigenda sunt. Vnum restat incommodum: Interdum enim ventriculus cum superne non limitatus sit, facilius ibi inflabitur, et intumescet, et nova sic mala generari possunt.

§. XXVI.

Ad contrarium progredimur vitium; si enim costae nimis descendunt, valde superne abdomen angustant, et fere similia producunt, de quibus eadem et eo ordine cogitari possunt, ut in genere de coarctato abdomine (§. XX.) observavimus. Analogus est effectus, si ad unum alterumve latus nimis inclinant et declinant, ea modo variatione, ut ex omni latere viscus maximum magis sit afflicto, ejus functio inordinatur, et ad haec in prophylacticis sic attendendum.

§. XXVII.

Vicina pars, mucro nimirum Xyphoides, non negligenda est. Insignis illius usus in statu sano quidem non est; siquidem adhaesionem tantum parat et cardiacam ab externis laesionibus defendit, majora autem incommoda producere potest, si in situ suo peccat. Ad latera flexus, cornutus quasi, nihil impedit, nec quidem strictius praeternaturalis dici potest, siquidem talis saepissime in corporibus deprehenditur. Longitudo et descensio nimia et curvatura versus interiora hostilior est; nimis enim longa cartilago ad umbilicum usque continuata, quae ibi alias molli abdomini adiacent, in sua extensione quaqua versum naturali impedit (*). Descensus et curvatura haec incommoda augent,

D 3

ejusdem

(*) ILL. DE HALLER in *Comment. in method. stud. med.* BOERHAV. laudat observationem et tractationem quandam BAPTISTAE CODRONCHI de morbo novo sive prolapsu cartilaginis mucronatae, BONON. 1602. 4to. quam evolvere non licuit. Similem autem observationem dat OLAVS BORRICHIVS, V. THOM. BARTHOLINI *Hafniensis* VOL. V. *Hafn.* 1680. ter

enim id observavit, et, ut addit, semper in foeminis, sed in maribus idem accidere docet experientia (vid. §. 29.) *queruntur de dolore loci, de interceptione ambelitus, de metu deliquii, nec, si incurvatio gravis est, commode ducunt spiritum nisi capite tantillum resupinato. Malum est plerumque chronicum, nec semper aequè affligit, sed subinde infestat acrius, praesertim post usum eorum, quae stans*

eiusdem autem naturae sunt. Quum in medio abdomine sita sit, ventriculo vacuo, intestinisque magis relaxatis non sensibilibiter obest, nec unquam partibus lateralibus, quas noxio modo attingere nequit. Simulac autem ventriculus impletus vertitur, res aliter se habet. Impedit extensionem majorem intestinorum et praecipue ventriculi, ad latera igitur magis extenduntur, tunicae ultra modum naturalem tensae, spasmodicos nifus accipiunt, fibrae nerveae magis tensae in pluribus punctis irritantur, dolores oriuntur, flatus generantur. Tandem in motum excitatur ventriculus, superius quoque elevatur, quasi flatibus tumefactus ascendit, diaphragma elevat, cavum thoracis angustat, respirationem difficilem reddit, et circulationem anxiam, unde propensio ad deliquia ejusmodi aegris, imprimis post pastum, valde familiaris. Patet inde luculentissime, hoc vitio affectum valde dolere, et auxiliatrices medici manus quaesituras esse, liquet autem simul, non, nisi chirurgice et prophylactice, posse succurri. Minime autor suasorque esse volo, nec credo, quenquam rationalem fore, ut nimis longa pars operatione manuali amputetur, et extirpetur, unicuique enim, loci et partium naturam noscenti, id temerarium et lethale videbitur. Alius autem commodus et securus modus adest. Fascia pro spatii, quod cartilaginis longitudo occupat, lata, ibi abdomini applicetur, sic externe aliquid adest, quod irritatas partes in motu vehementi coërceat. Ne autem sic coarctatae partes adhuc magis versus diaphragma premantur, diæta ordinanda est. Sæpius, quam solitus fuit, sed in parca copia, edat bibatque, ne ventriculus impleatur. Modice sic refertus non turbabitur in actione sua, et fascia externa eo majoris usus erit, uti experientia id confirmavit.

§. XXIX.

Propriam experientiam dare possum. Vitam agit hic Francofurti civis ex opificum ordine, maritus, pater familias, qui hoc vitio laborat. Continuatur ejus cartilago ensiformis usque ad umbilicum, ubi saltem restat spatium calami tenuioris, latitudine duorum digitorum, et definit in finem magis obtusum, quam

generans. (§. XXIX.) Legi quoque potest LVD. SEPTALIVS, de morbis

ex mucronata cartilagine proventientibus. Mediolan. 1632. 4. vid. Hall. loc. cit. p. 275.

quam acutum. Si edit vel bibit, primum ad latera inflatur ventriculus, et inflationes istae oriuntur cum tensivo dolore, mox versus superiora ampliatur, diaphragma tenditur, sequuntur palpitationes cordis, respiratio difficilis, anxietas eum turbat, vertigo incipit, inclinatio adest ad lypochimiam. (*) Pedetentim affectus ad eum gradum accrescit, et sic quoque successive minuitur, si sensim sensimque ventriculus evacuatur. Omne etiam id, quod ventriculum irritat, motus similes producit, unde non omnibus in officina laboribus interesse potest. Applicatam habet pro ordinatione fasciam dictam et in diaeta praescriptas moderationes observat. Si alterutrum negligitur, symptomata iterum adsunt.

§. XXX.

Columna vertebrarum lumbaris his partibus maxime contigua est. Inservit hominis erectioni, et impedit, quominus molle abdomen coincidat, et summae semper adsint turbae, musculis praeterea insinuationes dat, medullam spinalem investit, nervis foramina operit, vasis majoribus securum situm conciliat, sicut primi ordinis lacteis. Superius adhuc diaphragmati adhaesionis puncta elevat, et inferius cum pelvi connectitur. Praeterea mobilior est dorsali in aperta motus commoda et magis versus interiora iterum incurvata, eo firmior denique columna est, quum versus basin semper latior fiat.

§. XXXI.

Omnia situs vitia inde colligi queunt. Si superior pars vitiosa esset, diaphragma vel nimis versus superiora vel inferiora traheret (§. 23.), et in (§. 26.) recensita incommoda vel producerentur, vel auferentur. Si cartilagineos syncrises nimis rigidae, durae, tenues sunt, mobilitas minor, et difficultas in pluribus motibus erit. Si ad latera curva existunt, vasis incommodum parat, et in circulo ac se et excretionem abdominis turbationes fiunt. Torta denique plane inordinatum situm produceret,

(*) Vid. observ. BARTOLINI §. 19. §. 27.

ret, adeo diverfum, ut unum quodque viscus fingulatim confiderandum, et sic morbi sequentes eruendi essent, ut singulis locis in posterioribus paginis fiet. Restant luxationes, et tota earum theoria hic inferenda esset, nisi jam diætæ causæ id prohiberent.

§. XXXII.

Relictis nunc vertebra, ad ipsam pelvim progredimur, quæ ut in omni homine eximia osseæ machinæ pars, sic imprimis in sexu sequiori summi momenti est, nec ulla pars accuratius et uberius, quam hæc et uterus consideranda est. Constat ex his meditationibus tota scientia, quæ optimi genii homines occupat, et tanti est ambitus, ut vel in paucis, quæ hic dicenda sunt, anxie nobis terminos necessarios præscribere coacti simus. Constructa est ex diversis illis ossibus et sufficientes, eaque maximæ, adfuerunt rationes, quæ prohibuerunt, quominus ex una massa ossea formata sit, ut physiologia uberrime docet. Accuratius si hoc perpenditur, id jam illis contradicere videtur, qui pertinacissime negant, unquam possibile esse, quod hæc connexion motum quandam permittant, licet alias ex eadem hac structura certum sit, graviolem casum requiri, si ejusmodi quid accidere debeat, pro differenti tamen iterum inter se connectendi modo. In lateribus os ilium omnibus intestinis et visceribus ibi sitis commodam sedem parat, indeque semper in latiore partem abie, imprimis autem in foeminis requiritur, ut sat magna et sat ampla sit hæc versus exteriora, si uterus extenditur, et visceribus et huic, imprimis autem capiti infantis, tutus et conveniens locus constructus sit. In eundem usum os ischium natum est, sed maioris momenti ossa pubis sunt. Elevantur necessaria determinatione in suum arcum, ut partibus ibi locandis spatium justum relinquatur, et simul versus anteriora prorogatis tutela procurretur. Ipse autem angulus, si foeminis felix sit, obtusior esse debet, nempe ut ad exitum foetui via amplior sit, et omnis mensura ideo accurata deprehendatur; unde clare apparet, quam rigorosæ et exactæ leges sint, secundum quas hæc omnia ordinata deprehendimus. (*) Hic etiam applicata est cartilago maribus prehen-

(*) Nemo adhuc accuratius et praxi magis convenienti modo de pelvi differuit, quam CL. ROEDERER tum in *ele-* *mentis artis obstetric. Goert. 1753. tum in* *programme de axi pelvis. ibid.*

non adeo eximii usus, quam in tristiori quodam sensu, et inde fit, ut saepe saepius in viris ossescat quod in foeminis vel plane non, vel rarissime in vetulis, aut nunquam antea gravidis, observatum est. Sed hic non disquirere licet, an hujus synchondroscos tensio vel luxatio possibilis sit, quum in utramque partem magni viri abeant. Durior jam est conjunctio Ilei cum osse sacro, quae certe non, nisi a magna vi cogi potest; inde etiam plane alia ejus est structura. Tandem scimus, haec ossa, aequae ac omnia alia, musculis et membranis pro adhaesionis punctis destinata esse. Posterius os sacrum ideo interne excavatum, et externe concavum est, ut spatium pelvis augeatur, et iterum hanc ob rem in foeminis multo majus excavatur eadem lege, qua os coccygis, quod multum ad conformationem pelvis confert; quum in maribus multo majus ad interiora curvata sint, ut robustiorem conformationem producant. Musculi, aliaeque molles partes communi forte illis affiguntur, aut coccyx propriis musculis moveri potest, ut in foemina pariente magis adhuc cavitas augeatur, nec generatim omni homini in duriori excretionem alvina auxilium naturale desit. Maxima sane a praeternaturali pelvi oriuntur incommoda, in foemina nunc gravida nunc parturiente. Nam si conditio ossis Ilei masculina est, angustatur pelvis, premitur caput embryonis, irritatur simul et cohibetur uterus, omnia denique illi connexa viscera in suo situ et in functionibus turbantur, quid, quod? si nimis peccans locus hujus partis ossis Ilei est, partus plane efficitur impossibilis, et summae, ut notum est, anxietates, et certissima pericula, cruciatus et mors sequuntur. Minime autem inde concludere licet, omnia bene gesta esse, si modo Ilea satis sint declinata, dum et hic excessus nocet. Nimis ampla pelvis suis quoque symptomatibus stipata est. Dolores non debito modo determinantur, quum non proportionatae vires se opponant, nec nova inde irritatio, ab hac etiam parte alias producta, sequatur; plus igitur virium perditur. Praeterea cum cervix uteri non satis coerceatur, simul cum capite uregetur, nec sequitur necessaria pro exitu apertura. Tandem prolapsus et inversio uteri facillime contingere possunt, cujus periculum inferius explicabitur. Sed, si etiam his omnibus cautus et prudens medetur, una tamen manus semper occupata est, ut nixus uteri et cervicis resistat, altera autem modo libera est, in longius

E
igitur

igitur saltem tempus partus protrahitur, majora requiruntur molimina, et inde colligi potest, quanta haec in pariendo sit difficultas, licet coeterum situs aliarum partium optimus, omniaque alia naturalia sint. Plures ex his vero comparantur casus, si vel alia vitiosa correspondent, et summa inde nascuntur pericula, quae singula enumerare majoris operis est, eademque igitur saltem attingisse sufficiat.

§. XXXIII.

Os Ischium rarissimo exemplo introrsum nimis vel extrorsum incurvatum, ab Ilei situ dependet, cum tota illa divisio etiam inde rejecta sit, et vitia haec, ad illa referenda sint. Ossa pubis autem saepe saepius variant. Nunc nimis descendunt, et sic cavitatem inferiorem nimis angustam efficiunt, nunc magis ascendunt, et angulus fit acutus, caputque embryonis ab inferioribus lateribus premitur et laeditur. Jam versus inferiora nimis vergunt, et tota pelvis angustatur, tandem loco cartilaginis jam ossea substantia est, et omnis dilatatio et luxatio, plus minusve saepius vel rarius in difficiliore partu benigna. Sic si etiam ossea synchondrosis ad os sacrum adest, omnes illae mutationes impossibiles sunt. Os sacrum et coccyx pessime variant, si nimis versus interiora vergunt. Nam plane partum impediunt, aut tamen maximos labores efficiunt, imo etiam maribus incommodum generant. (*) Idem fit, si ossea loco cartilaginis est connexio, ubi vel fractura sit, vel partus impeditur cum sequelis, ex arte obstetricia satis superque notis.

M V S C V L I.

§. XXXIV.

Molles jam liceat describere partes cum earum fulcra et bases consideratae sint, ubi primo integumenta ac muscoli adsunt.

Locus

(*) Vid. OL. BORRICH. in *Act. Hassii* vol. IV. loc. cit. nec minus affligit nonnullos ossis coccygis incurvatio, sedentibus praesertim incommoda, quae si inveterata jam callum contraxit, mitigari potest, tolli non potest, sed aegro commoritur, ut in amica post varia remedia mihi observatum.

Locus integumentorum jam in generali situ (§. XXII.) una opera determinatus est. Sub his muscoli latent, (si eos accuratissima attentione perlustrare possemus, quaedam subtiliora omnino detegi possent, sed limites nos in omni passu coercerent), in quibus nihil refert, an latiores, vel angustiores, vel breviores, vel primi, vel secundi, si modo non abdomen angustant, de quo autem jam generaliter (§. XX.) dictum est. Unicus annulus abdominis distinctius observandus est. Oritur a duobus cruribus obliqui ascendentis, hic, si in regionem inguinalem venit, fibras per angulum separat, et initio tantum quibusdam fibrillis aponeuroticis connectitur, quae lateraliter membranaceae sunt. Tandem hae quoque deficiunt, et duo saltem adsunt crura, quae separatim ad spinam ossium innominatorum affiguntur, et interius illorum ligamentum Poupartii vel etiam Fallopii dicitur. Locus ille est, ubi annulus nimis amplus Herniis inguinalibus et scrotalibus ansam praebet, et nimis angustus testiculo et imprimis ejus funiculo molestus esse potest. Hic, defectus vel praesentia pyramidalium quasi in transitu annotetur, cum nullius momenti sit, praeterquam, quod per se situs aliquatenus sit morbosus. Addi etiam potest ex observatione, quam aliquando legi, Pyramidales cum vesica urinaria concretos fuisse. Ast in tota de muscutorum situ theoria inde norma sumi non potest, cum omnes coeteri muscoli peritoneo investiti sint, et contraria pyramidalium conditio est, quippe peritoneum ibi a musculis recedit, et ad vesicam descendit. Nec huc referre potui illas herniarum classes, ubi muscoli simul extenduntur, quum hoc potius in vitiis peritoneaei et viscerum explicandum sit, siquidem ex hoc vicio anomalia musculi morbosa praecipue generatur, et inde, strictius si loquendum est, musculum in situ peccare, dici non potest.

§. XXXV.

Remotis omnibus involucris ut impedimentis, quae lustrationem ipsius interni abdominis propinquiorem prohibent, totum apertum illum videmus et accedere licet. Si autem non praecipitatis passibus progredi, et maximi momenti quaedam praetermittere volumus, a peritoneo incipiamus necesse est.

Anatome viscerum structuram, sibi propria voluptate, docet, sed ab his deliciis nobis abstinendum est, quoniam sicut solus ad praesentem tractationem nostram pertinet. Quum autem de hoc distincte nihil dare possimus, nisi sicut antea ipsius diaphragmatis, quod multum omnino ad abdomen confert, explicamus, in nostra meditatione praemittendus erit. Oritur ex tendinosa adhaesione inferius a mediaparte corporis vertebrarum lumbarium quartae nempe tertiae et secundae. Carnosum tandem fit, et foramen ellipticum sinistrum format, deinde quoque ad latus medii corporis vertebrae lumbaris secundae magis carnis fibris adnatum est. Et denique a transverso processu primae vertebrae lumbaris quoque carneum ascendit, et in musculos quosdam se unit, qui altius continuantur. Ad latera deinde a cartilaginosa, imo interdum ossa, parte costarum inferiorum ad septimam usque musculosas adhaesiones habet, et exin quoque versus medium plus minusve oblique progreditur. (*) Formatur in tendine et in dextra quidem parte foramen alterum quadratum. Circa mediam tandem partem intervallum relinquitur, ubi pleura optime potest cognosci. Superius a superficie interna cartilaginis Xyphoideae musculus oritur, descendit, et sic totum ad mediam

(*) De diaphragmate levius cogitarunt plurimi medicorum, et ex recentioribus pauci modo de illo curatius meditati sunt, ut monstrant, *Specimen novae medicinae conspectus, Paris 8. JOURNAL DES SCAVANS SEPT. 1751. ROULEN des maladies occasionnées par les prompres et frequentes variations de l'air. GASPARE RODRIGUES DE PAYRA Epicrisis critico-Apologética de affectu Arteriali, mirachiali, sive de morbis cerebri et mentis, qui extra cerebrum originem habent etc..* Quod eo magis mirum est, quum jam vetustissimi de illo graviore aluerunt cogitationes, quas plane negligere semper periculosum est, nisi probe examinatae sint. Non possum non locum hic dare *Aristotelicum*, qui certe egregius est, dum solitum eius dicen-

di modum praesupponimus. invenitur *ARISTOTELEOTE περι ζωων μοριων, το Γεδ. Basileae MDXXXI. Fol. 245. b. ετα γαρ προς την ισχιν και την τωσιν χρησιμωτερον. διατι δε προς την θερμότητα την κατω, οιν παραφυσαιδες εινσι, σημειν εκ των συμβαινωντων. οταν γαρ δια την γεινιασιν ελκισωσιν υγροτητα θερμη και περιτωματικη. ενθως επιδηλωσ ταρρατες την διανοσαν και την αισησιν. διο και καλχηται φρενες ως μετεχουσαι τι τς φρενεν. αι δε μετεχουσαι μεν ε εγγως δ εσασ των μετεχοντων επιδηκλον ποιουσ την μεταβολη της διανοιας.*

mediam suam partem vergit. Fit autem ibi universalis fibrarum ejus mutatio, tendineam nempe assumunt naturam, et centrum radiosum quoque, ab Helmontio ita dictum, (*) sic construitur, et sic medio latori angulo pericardium fulcit.

§. XXXVI.

Situs hic diaphragmatis variis inservit usus, e quibus nobis illi saltim considerandi sunt, qui in abdomine exseruntur. Descendit in inspirationis momentis, ibique omnes amplos illos effectus producit, quos jam in loco de costis (§. XXIII.) enumeravimus, et quos hic repetere superfluum esset. Præterea plane propriis finibus pro suo sita destinatum est, qui ex connexione cum tot partibus distinctius explicandi sunt, de quibus, quum adhuc vel plane lateant, vel theoria modo manca innotuerit, plura addere non licet.

§. XXXVII.

Sic etiam vitia, ex situ singularum partium ex dicta theoria deducenda, in medium proferri nequeunt: cetera autem, cum ab adhaesione sua dependent (§. XXXV.) jam in explicatione partium illi inservientium (§. XXIII. f.) recensuimus, et proinde omnia hæc præterire possumus.

PERITONAEVM.

§. XXXVIII.

Sic septum hoc transversum nobis locum fixum dat, a quo eo distinctius peritonæi situm derivare possumus. Ad universam igitur inferiorem magis concavam diaphragmatis superficiem peritonæum sua superficie, exteriori respectu cavitatis abdominis, adnascitur sat firme, adeo, ut ipsum diaphragma lamina exteriori sive cellulosa attingat, interiori membranula autem abdominis cavitatem respiciat, sic ad omnia illius latera superius et inferius ad musculos abdominis, vertebrae et lineam albam in

E 3

ipsam

(*) Van HELMONT, lib. a sede animæ morbos Ed. Elsevir, p. 28.

ipsam abdominis cavitatem continuatur. Per totum hoc cavum, superius, inferius et ad latera omnes viscera excipientes partes investiens amplo quasi sacco formato primum descendit. Inhaeret in multis viae punctis partibus, quibus annectitur, et continuationes in medium abdominis spargit. Tandem variis locis, variis modis ad finem abdominis tota lamina membranacea finitur, cellulosa vero nunc desinit, nunc extra abdomen continuatur. Adhaeret nempe primo Peritoneum ad hepatis cum diaphragmate connexiones, et superiorem, communem etiam dictam, et externam hepatis tunicam format. Ad latera opposita ad Oesophagi partem, quae mox thoracem deserit, annectitur, in modicae latitudinis ligamentum abit, et, sensim leniter aucta latitudine, infra cardiam descendit, et parte superiori arcus minoris ventriculo adnascitur, et audit ligamentum Gastrophrenicum. Licet autem hoc ligamentum ad Oesophagi latus formaverit, non ipsam tamen laryngem nudam relinquit, sed quoque externam illi dat tunicam, quae posterius supra totam ventriculi molem extenditur. In eodem latere, sed magis versus posteriora, peritoneum ad lienem descendere reperimus, eandemque ibi viam eligit, dum lienem investit, et ligamenti forma duplicaturam facit, tandem versus renem descendit. Omitto, quae dicenda sunt de transitu peritonaei per aperta foramina ad producendum pleuram, quod scopi mei non est. Dum ex utroque latere hic sub hepate, ibi sub liene venit, in media inter haec viscera regione glandulam illam magnam, Pancreas dictam, non transit, sed adhuc paullum continuatum ex utroque latere ad musculos utriusque lateris Psoas vasa majora et corpora vertebrarum ascendit, seque ita insinuat, ut relictis vertebrae in amplas latas laminas ascendat. Dato Mesenterio, per medium imi ventris internam longitudinem ad latera in crassam adiposam membranam mutatur, et sub hoc nomine renes cooperit. Inferius tandem arterias ad fundum vesicae urinae, posterius autem ad intestinum rectum ultimo adhaeret, et sic tandem finitur. In sexu sequiori duplicatur adhuc ad fundum uteri in lata illa ligamenta, alae vesperthionum dicta, et ovaria recipit. Pars cellulosa autem per productiones continuatur et extra abdomen finitur. Investit vasa majora, arteriam aortam, et venam cavam, totumque illorum progressum concomitatur, et tandem cum va-

sis cruralibus sub ligamento Poupartii transit. In sexu nobiliori alia cellulosa portio per ipsum anulum abdominalem funiculum spermaticum cingit, et versus scrotum descendit; in sequiori autem sub nomine ligamentorum rotundorum a fundo uteri intus susceptis vasis abdomen in annulo deserit, et in cellulosa montis Veneris terminatur.

§. XXXIX.

Sic situm peritonaeum investit musculos, et planam ac lubricam intestinis sedem parat, et in glabra, a continua in abdomine hinc inde e visceribus perspiratione, superficie attritum minuit, imo impedit. Primario autem situm viscerum abdominis coarctat, et motum omni modo regularem et uniformem conservat. Ne dicam, quantus ille usus sit, cum mater tot membranarum et partium existat, si tunicas, omentum, mesenterium, et involucria dat. Patet usus illius vel a posteriori, si situs illius naturalis esse desinit. Nam si dilatatur et in alia spatia abit, cessat coarctatio viscerum, sequuntur illa viam apertam, et fiunt Herniae. Cum igitur in omni Hernia Peritonaeum vel ruptum, vel dilatatum sit, illas hernias, quae a loco alieno partium solidarum pendent, non melius, quam sub situ alieno peritonaei, recenferi possunt. Non igitur nostri sunt census, hydromphalus, hydrocele, pneumatomphalus, pneumatocele sarcomphalus (*) farcocele, varicocele, varicomphalus.

§. XL.

Hernia dicitur portio peritonaei in saccum extra abdomen prolongata, *κῆλη*, *Bruch* etc. Sunt vero herniae in genere vel verae, vel spuriae sive nothae: Verum, cum nostra definitio ea sit, ut solum veris conveniat, ex his, spuris scilicet, nullae amplius addendae sunt, quam farcocele sarcomphalus et varicocele, alio tamen respectu, quam sub titulo herniarum: Sarcomphalus enim, jam (§. XXI.) recensitus est, farcocele autem et varico-

(*) Bronchocele enim plane huc non pertinet, (vid. infr.) si secundum quosdam per uteri prolapsum explicetur.

BLANCARD. LEX. MED. AGNETHER, *Hale* 1748. p. 361.

varicocele (vid. infr.) explicabuntur. Ipsae verae herniae autem iterum vel umbilicales, omphalocele, et exomphalas, quae in vel circa umbilicum accidunt, vel inguinales, bubonocele, si in inguine adfunt, vel scrotales, oscheocele, quae in scrotum pendent, vel abdominales, hypogastrocele, quae circa lineam albam, vel femorales, si sub ligamento Fallopii prolapsus sit, vel dorsales, si per dorsum erumpunt: Sic enim a loco determinatae sunt. Praeter hanc alia adhuc distinctio recepta est, quae a contentis defumitur: Nam vel solum omentum, vel solum intestinum, vel utrumque simul ex abdomine prolabitur. Sic in enteromphalo intestinum in umbilicali regione, in enterocele intestinum in scroto, in epiplomphalo, omentum in umbilicali regione, in epiplotele omentum in scroto, in entero-epiplomphalo intestinum et omentum in umbilicali regione, in entero-epiplotele utrumque in scroto pendet. Et sic, si recepta essent nomina, caetera quoque denominari possent. Denique sunt vel simplices si una modo hernia adest, duplices, triplices, si plures adfunt, vel compositae, ubi hernia vera et spuria conjuncta est. (*)

§. XLI.

Oriuntur herniae (**) nunc a relaxatione, nunc ab extensione, (***) nunc a ruptura peritonaei (****) et pluribus causis.

(*) IOAN. IVNCKER. *Conspectus Chirurgiae*, Halae 1731. 4. p. 156.

(**) Jam ab AQUAPENDENTE utrasque causas distincte proposuit PENTATEUCHOS CHIRURGICVM HIERONYMI FABRICII ab AQUAPENDENTE opera 10. HARTMANNI BEYERI *Francof. ad Moen.* 1592. 8. L. 1. C. XXIV. p. 219. vid. et. SCHACHERI DISP. de morbis a situ intestinorum praeter naturali. §. 7.

(***) HILDANI OPER. pag. 899. NYK. EXPER. CHIRURG. cap. de Herniis. NYK. ADENOGRAPHIA. p. 171. RYVSCH. ADVERSAR. ANAT. CHIRURG. Dec. II. p. 9. ubi vel conteadit, nunquam dirumpi, semper extendi, cui autem

recentiorum optimi jure non adstipulantur. vid. infra.

GARENGEOT. *Traité des operat. de Chirurgie* TOM. I. CAP. VII. ART. IV. OBS. 16. p. 329. SALZMANNI DISSERT. de vesicae urinariae hernia. Argentor. 1732. p. 34. §. 21. quam SALZMANNI NAM observationem PLATNER eandem cum GARENGEOTIANA putat. JOH. ZACHAR. PLATNER'S gründliche Einleitung in die Chirurgie, Leipz. 1749. 8. T. 2. p. 51. §. 805. in nota.

(****) AEGINETA lib. VII. cap. 65. RONSET. *Señ. caesar.* BARRETTE et GARENGEOT in capitibus de Herniis.

caussis. Memorata relaxatio a multis vel cum extensione confunditur, vel plane neglecta est, interim tamen facillime contingere potest, cum possibilitas ex nota ejus structura pateat, et revera illud extendi, graviditas satis superque doceat. Nec desunt causae, scirrhum viscus, inflatum, inflammatum, durum, conamina intestinorum versus exteriora aucta, quae causis ruptionis falso adnumerari solent. Huc vero pertinent illae, quae licet eadem sint, tamen alio tempore relaxationem, alio extensionem producere possunt. Casus ex alto, percussiones, equitationes, vomitus, concussiones, clamor, cantus, risus, sternutatio, tussis, vomitus, fortis nifus sive ad parturiendum sive ad alvum purgandam, (*) flatus, saltus, sublatio graviorum ponderum, terror (**) et plura. Patet extensionem nimiam rupturae causam esse, simulque veritatem prioris causae demonstrat, admittit igitur easdem causas procatarcticas, ea solum differentia, ut istae ad posteriorem effectum producendum longe vehementiores esse debeant.

§. XLII.

Plane aliae sunt causae, quae relaxationis autores agnoscendae sunt. In junioribus enim necessario frequentiores erunt, quam in senioribus, et secundum illorum sententiam, qui in viris peritonaeum debilius quam in foeminis esse putant, (***) in sequireis sexus subjectis copiosiores, quam in nobilioris. Ibi enim

(*) Exemplum oscheocetes enterocetes ex alvi adstrictione, DEKKER dat ubi hac iterum praesente semper illa rediit, quam autem aegrotans ipse semper curavit, dummodo sibi clystima MYTSENBOECKII applicavit. FREDERICI DEKERS Exercitationes practicae. Lugd. Bat. 1694. 4. p. 449.

(**) RYVSCHIVS de hac causa rariori exemplum dat in OBSERV. suis ANAT. CHIRURG. Obs. 98. p. 125. Revenit patiens hoc malum tam diu donec simul, mirum dictu! in Babonocelen solo

terrore incidere. Dolium enim ingens vini de improvise rumpebatur in ejus cella, unde ira obstupuit, ut illico in Babonocelen incidere. Id quod semel mihi ad hoc observare coarctis in alio, qui solo terrore subito herniosus factus erat, verulique mihi supra citatus Chirurgus (ANDREAS BOECKELMANNVS) in herniis sanandis versatissimus, sese hoc quoque pluries observasse.

(***) ANDR. OTTOMAR GOELIKE DISP. de Hernia femorali, Erf. 1740. p. 5. §. 4.

enim generalis et communis causa fundamentalis, major nempe fibrarum laxitas est. Prioris causae laxitatis solae in corpore, in quiete relicto, herniam non protrudent, sed, leni motu accedente, a causis in §. praecedenti dictis, facillime produci potest.

§. XLIII.

Extensum hoc modo peritoneum obstantes partes premit, et tandem cedere jubet, fit sacculus, sequitur vel omentum, vel intestinum parti peritoneae prolapsae adjacens, et in sacculum intrat. Amplo hiante spatio leniter progreditur, et in quiete manet, nisi frigus externa integumenta et illius contenta vehementius afficit, irritationes et spasmos producit, et colicis, iliacis, inflammatoriis, mox gangraenosis, tandem sphacelosis, mox scirrhosis affectibus occasionem praebet. Quando angustiori autem pro exitu aperto foramine, majori vi intestina premuntur, et cum impetu trajiciuntur, statim irritatio adest, inflatur pars egressa, fit tumida, et ad omnes vix nominatas adfectiones pronissima est, et Chirurgo repositionem tentanti multa obstacula opponit. Impletur praeterea interim intestinum fecibus induratis, omnia symptomata augentur, et eandem ludunt scenam, nisi, huius generis herniis quae incarceratae nominantur, cita adferatur medela. Rebus sic se habentibus, vocato medico, non semper eadem spes est; Plane aliter enim se recens, ac inveterata, libera ac incarcerata, simplex ac composita habet. In genere nulla fere hernia, nisi in junioribus, simulque tenerioribus subiectis, rarissime autem in provecioris aetatis hominibus ac senibus perfecte tollitur, praesertim, si cura palliativa, uti plerumque fit, adhibetur, (*) vel circumstantiae etiam non permittunt, vel aeger prohibet, quominus vera ac radicalis instituantur curatio. Si per adeo longum temporis spatium intactae relatae sunt herniae, vel tot injuriis expositae, ut jam nominatis vehementibus symptomatibus stipatae sint, omnis fere felix eventus spes evanescit. In incarcerata autem magnum vel primo

(*) IVNCKER, CHIR. loc. cit. p. 192. ubi LONFRANCI exemplum de duobus viris uno quadragenario, altero

sexagenario allegatur, sed non citatio loci addita est.

mo statim tempore adest periculum, quare medico incumbit, ut sine mora congrua et adaequata remedia ordinet.

§. XLIV.

Indicationes, quas Medicus in genere formare debet, variae pro varia conditione sunt. In hernia recenti, nullo graviori symptomate stipata, tres adfunt indicationes: nempe 1.) intestina vel omentum sunt reponenda in locum naturalem, 2.) repositio sustentanda est, et 3.) tonus est restituendus. Si autem vel per se jam hernia periculosior sit, vel alia accesserint symptomata, sequentes formantur indicationes: 1.) dolores et inflammationes mitigandae, 2.) Spasms occurrendum, 3.) Dilatio est instituida, 4.) Repositio suscipienda, 5.) facta repositio sustentanda, et 6.) tonus ac status naturalis restituendus. Quilibet videbit, priores tres hujus indicationum ordinis pro variis circumstantiis nunc adesse, nunc deficere; et rationalis practici erit, in quocunque casu disquirere, quaenam illi ex indicantibus vel contra-indicantibus indicata injungantur.

§. XLV.

Singulas indicationes breviter perlustrabimus. Primae autem nobis curae erunt recentes, optimae notae, herniae. Quum simplicissimus nobis hic casus fingendus sit, emollientes unctiones in hisce plane non conducere arbitror, quia atonia necessario adest, et laxitas tam peritonaei, quam contentorum non augenda est. Ponitur igitur aeger in situ horizontali dorsum versus substratum directum, et intestina uno cum prolapsa peritonaeo vel sponte retrocedent, vel, si antea herniosus bene abstergitur, ne digiti propter lubricitatem cedant, cauta manu chirurgi, reponuntur. Repositione sic facta, manu altera chirurgus partem restitutam leni pressione in situ suo servat, interim altera admovet globulum ex emplastro ad hernias officinali paratum, illumque applicatum eadem circumspeditione tenet, emplastrum ejusdem compositionis imponit, et integumentis annectit, deinde applicat splenia, et cuncta tandem rite applicata fascia umbilicali firmat. Cum autem hoc modo junioribus satisfaciatur, in pro-

vestioribus ipsa ammata sunt applicanda. Hac operatione facta aegrotans in quiete et situ, quem chirurgus commendat, maneat necesse est, et sic uti motus corporis externi evitandi sunt, sic etiam animi pathemata vehementiora et diaetam commoventem fugere, imprimis autem a venere abstinere debet. Si tandem omnia sunt legitima, emollientia esculenta et nimia potulenta, imprimis autem flatulenta evitet. Sic non sine utilitate erit, si aromatica calidiora adhibet, quae flatibus resistunt, et robori non repugnant, sed istud potius juvant, uti sunt spiritus nitri dulcis, spiritus anodynus mineralis, infusa vinosa ex rad. imperatoriae, angelicae. *℞.* mellissae citrar. flaved. cort. citri. aurantiorum, cortice culilawan, cinnamomi, baccis cardamomi, sem. foeniculi etc. His imprimis addenda sunt tonica, roborantia, subadstringentia, martialia, amara leniter balsamica, vt grana chermes, rad. poeoniae, Morfuli ex myrrha genuina, semine fantonico, croco et sacharo in aqua foeniculi soluto, *Elect.* ex rob. juniperi, extr. cent. min., trifol. fibr., pulvere anisi stellati, sem. fantonici, cumini Aethiopici etc. Et haec tamdiu adhibenda usque dum medicus usum ulteriorem interdicat.

§. XLVI.

Plane aliter res se habet, si plura sunt impedimenta, et aliae indicationes his praemittuntur (§. XLIV.) et hae ipsae in praxi vario rursus modo mutantur. Si inflammatio adest, necessario antiphlogistica applicanda sunt, ea tamen cautione, ut illa evitentur, quae atoniam augent, ut venaesectio est, quae ideo vel negligatur penitus, vel parce instituat, nisi urgens adsit necessitas (*). Interne non melius fere remedium erit, ac nitrum, vel cum camphora et $\ominus$ $\dagger$ tosellae in pulverem redactum, vel cum feminibus quatuor frigidis et $\ominus$ libus mediis in potiuncula porrectum, externe cataplasmata adhibeantur quorum duo, unam

EXCELL. DE GORTER, alteram ILL. HEISTERI, dabo.

(*) Quae est magnus calor, ubi frequentius adhibenda phlebotomia teste PLATNERO S. IOH. ZACH. PLATNER, gründliche Einleitung in die Chi-

rurgie, Leipz. 1749. 8. 2 Th. p. 58. §. 21. et CARENGIOT Tr. des operations de Chirurgie Tom. I. Chap. V. Art. I. Obs. XIII. pag. 274.

℞.

R̄. (*) Herb. parietariae.
 Malvae.
 Altheae.
 Phellandrii aa. Mj.

Coqu. in. s. quant ∇ ae communis in cataplasma, adde

Far. lini

Foenu graeci aa. $\mathfrak{z}$ j.

∞ Liliorum alborum $\mathfrak{z}$ ij.

R̄. (***) Boli

Oxycrati aa. $\mathfrak{z}$ vj.

⊖ communis $\mathfrak{z}$ j.

⊖ tri depurati $\mathfrak{z}$ ij.

†ti.

∇ ae fontanae aa. q. s. ad consist.

Prius tamen nimis fere in hoc casu emollit, et posterior itaque formula magis commendanda est, nisi circumstantiae simul emolli-
 tionem requirunt, et sic huic indicationi satisfaciendum est. Alia
 facies est, si induratio, inflatio, et inde spasmi adsunt, tunc enim
 necessario emollientia adhibenda sunt, et si flatus simul premunt,
 quoque carminativa praescribenda, et externe vel formula Gor-
 teriana in usum trahenda est, vel sequens.

R̄. Rad. Altheae.

Taraxaci.

Liliorum alborum aa $\mathfrak{z}$ iv.

Fl. Chamomill. vulg.

Sambuci aa Mij.

Sem. Foenu graeci $\mathfrak{z}$ ij.

Caricar. pingui. no. V.

C. C. gr. m. M. D. S. mit Milch zu kochen.

Si tandem obstructions adsunt, clysteres non negligendi, et im-
 primis in hoc casu herba nicotiana commendanda est. (***)

F 3

§ XLVII.

(*) DE GORTER CHIRURG. REFURG.
 l. c. Form. 79.

(**) HEIST. Compend. Chirurg. loc.
 cit. p. 260.

(***) His indicationibus additur

convolutio intestinorum, de quarum
 ratione infra uberius disquiremus, si
 autem illae, quae dantur, adsunt, ea-
 dem remedia in usum trahenda sunt,
 quae ibi commendantur.

§. XLVII.

Si autem incarcerata dilatationem instituire jubet, peritus adsit Chirurgus. (*) Determinet ille pro diversa operationi subjicienda, regione justum aegrotantis, quem Chirurgiae praecepta praescribunt, locum, et adstantium quidam semel datam situationem sollicitè conservent. Tunc cultro primo integumenta, quibuscunque regionibus communia, dissecet, et simulac usque ad cellulosam, peritoneum externe circumdantem, pervenerit, extrahat cultrum, et longitudinem sectionis, quantum necessum putat, sub ipsa extractione augeat, ea tamen cautione, ut cultrum ad directionem specilli fulcati sive conductoris ducat, (**) Dilatatione autem facta cultrum reponat, adhibeat cauta circumspèctione manus, et adipem ac cellulosam, quae nempe illi impedimento sunt, leniter divellat, ut merum peritoneum nudum appareat. Tunc summa cum attentione iterum cultrum admoveat, et parvam fecet in ipso peritoneo aperturam in medio denudatae partis, mox applicet conductorem, introducat cultrum, et sic secundum necessariam directionem et in oppositas sibi regiones ipsam peritonei aperturam dilatet. In promptu etiam esse potest culter hujus generis (***) in fulcato specillo, ita radii modo affixus, ut manubrio extra illum premendo acies versus exteriora moveatur, adduntur ad meliorem securitatem alae ex utroque latere, quae intestina leniter premunt, et coërcent, ne durante sectione quid detrimenti capiant. Probe autem tunc attendendum est, num pars prolapsa intestini cum peritoneo concreta sit; necessario enim ibi solutio requiritur, caute tamen instituenda, imprimis si periculum augetur, dum concretio cum vasis fiat majoribus v.g. cruralibus in crurali.

§. XLVIII.

(*) Multi Chirurgorum non sine haesitatione se ad hanc operationem accingunt, et semper maxime periculosa putant. LE DRAN *Obs. de Chirurg.* TOM. II. OBS. LVIII. pag. 18. Si autem incorrupta adhuc intestina sunt, vel nimis magna portio extraverit, unde alteratio semper major, vid. GARENGEOT *Traite des Operat. Chirurg.* TOM. I. CHAP. V. ART. V. p. 359.

hanc operationem pluribus levioerem puto, nec, si Chirurgus omnia rite peragit, et aegrotans diæteticas regulas observat, mali quid inde provenire potest.

(**) vel digiti. CYPRIANI *epist. de foetu à tuba uteri exciso* p. 85.

(***) Bistouri gastrophique *caë* ché, hernique: HEIST. 73.

§. XLVIII.

Hac indicatione impleta reposicio sequenti modo instituitur. Applicatur prolapsio intestino vel unus digitus index, vel simul socius medius ad illam partem, quæ margini aperti peritonæi proxima est, specilli modo illum sub peritonæum leniter ducat, et angulum acutum, intestinum premo, versus interiora faciat, ut sub digitis applicatis, digiti alterius manus eadem lege applicari possint. Tunc primo digito ducat partem prolapsam versus interiora ad locum consuetum, usque dum digitus primus jam in interiori abdomine lateat, tunc extrahatur, sed secundus in situ maneat ac lenis pressio eadem directione conservetur, usque dum egressi digiti iterum sub illis locari possunt, tunc enim quoque ductum continuant, et hoc artificium continuatur usque dum repositum sit intestinum.

§. XLIX.

Reposicione facta alterutrum digitorum in cavitate abdominis, posteriorem nempe, relinquit, alterum anteriorem extrahit, et labia peritonæi ac integumentorum vel simul musculorum secutorum conjungit, ut in medio prematur immixtus adhuc digitus. Tunc circa illum, quantum fieri potest, duobus digitis alterius manus superæ et inferne commode appositis, claudatur vulnus, et lenissime, dum extrahitur digitus, applicati externi semper lenius et angustius premant, ut, dum digitus plane vulnus deserit, clausum etiam sit. Tunc adveniat alius, qui hunc vulneris statum conservat, sumat ex apparatu (Appareil) filum Chirurgicum in cujus utroque fine acus gastroraphica invenitur, leni modo iterum digitum indicem cui acus altera quasi specillo immixta est, et apice digiti apex acus tegitur, introducatur, ut dorso, contrario igitur priori modo, intestina tanget. Alii recentiores fere accuratius putant digitum potius non esse extrahendum, sed modo leniter vertendum, ne motus et irritatio absque necessitate augeantur, quibus, aequè ac PRAECEPTOR ILLUSTR. PALLAS, non autoritatis praejudicio, sed usus praestantia invitatus, absque dubio assentior. Introducto digito incurvetur palma manus, mons lunae prematur versus ibi situm caput

caput acus, sic apex versus exteriora per pollicis spatium a margine vulneris protruditur, exit, et pars fili potest protrahi. Non extracto, pro eadem cautela digito, ad alterum latus in eodem situ moveatur, et idem instituatur processus. Haec est prima sutura. Repetatur duabus vel tribus vicibus operatio pro longitudine vulneris. Tunc acubus subtractis, labia, filo relicto, contrahuntur, imponitur digitus, super illum nodus formatur simplex, et leniter constringitur, dum eadem lege removetur digitus, usque dum plane nodus sit formatus, applicatur splenium parvum, vel rotundum, vel oblonge quadratum, premitur iterum imposito digito, et ut antea simplex, sic nunc chirurgicus formatur nodus et tandem necitur (*wird eine Schleife gemacht*), ut possit nunc contrahi, nunc dilatari pro diversis, quae formantur chirurgi, indicibus. (*)

§. L.

Nondum vero perfecta impleta est illa, quae repositionem sustentare jubet, indicatio, sed deligatio adhuc instituenda. Vulnus ita clausum inungit chirurgus vel balsamo arcaei, vel alio traumatico, imponit linteum rarum, ac tandem longiora emplastra jungentia (*Hest-Pflaster*) applicat. Super haec ponuntur plagulae, tunc ducitur circa hanc abdominis regionem fascia circularis abdominis, et finitis circulis superne immittitur humeris fascia scapularis, quae suis finibus, affigitur circulari. Si omnia haec secundum regulas artis rite perfecta sunt, relinquatur aegrotans in quiete, et conveniens ordinatur diaeta. Observet situm datum, evitet omnia sanguinem commoventia, interne traumatica et consolidantia in usum trahantur, externe autem chirurgus omnia suo tempore observabit et mutabit, usque dum consolidatio perfecta sit.

§. LI.

(*) Quam suturae speciem jam laudarunt CELSUS, RAISSEL, ROLFING, MEISTERVS et alii. CELS. lib. 7. cap. de omenti descensu. ROUSSET. l. de sect. caesar. Et ROLFING Dissert. Anarom.

Norimb. 1656. L. I. cap. XIII. p. 182. qui antea de securitate operationis dubitavit dicit. Inde audentior factus benedictionem coelicam experius sum, sanarum vulnus nulla subsequente Hernia,

§. LI.

Restat ultima communis indicatio quae tonum nempe et robur restituere jubet. In posteriori casu ubi operatio facta est, non, nisi plane cicatrifato vulnere, in usum trahenda sunt hujus generis pharmaca, ne sanguinem nimis commoveant. (§. XLIV.) Interne pauciora adhibenda sunt, et sufficet mixtura quaedam, ut:

℞. Ess. Melissae.
Cort. Citiorum.
Flor. Cham. Rom. aa ʒij.
Otri dulc. ʒi.
Cinnamomi gt. xii.

Imprimis autem externe abdomini adhibenda sunt linimenta et unguenta v. g.

℞. Ung. Nervin. ʒj.
Axungiae castor,
Bals. Peruv.
Nucis Moschat. expr. aa. ʒj.
Lavendulae.
Roris marin. aa. gut. x.
Caryophill.
Cinnamomi aa. gt. v. M.

His interne jungenda sunt subadstringentia, martialia, et imprimis cortex peruvianus, vel in substantia, vel in infuso. (*) Huc referri

(*) Hisce ex commendatione veterum addi possunt PAVLI. LIB. 3. CAP. 53. ꝥ cortic. granatorum ʒx. gallarum immatur. ʒv. vini adstringentis ʒv. decoquantur et imponantur, prius abluto loco
Va frigida, et quarto quolibet die renovetur. AVICENNAE ꝥ Nucum cupressi, acaciae, balaust. gallarum immaturarum aa. ʒj. myrrhae, rhuvis, sarcocollae, tragacanthae, gummi Arabici aa. ʒiij.

miniae, sanguin. dracon aa. ʒij. serasur cum aceto. Aliud quod AVICENNA, CELS. et ab AQUAPEND. l.c. L.I. C.25. p. 223. laudant ꝥ malicorii, boli Armenae, sanguin. Drac. aa. ʒj. regulae pulverisariae ʒij. pulveris bilinguae ʒijss. cum ovi albo, modico Cro et colophonia, fiat emplastrum. Quod sufficere affirmat ab AQUAPENDENTE ad totam herniae levioris curationem, De quibus lector pro lubitu sentiat.

G

referri etiam potest observatio, hernias ex terrore esse curatas. (*) Sic generaliter de herniarum curatione cogitandum est, requiruntur autem interdum variationes pro variatione loci, ubi hernia reperitur, quas recensere nunc nostrum est.

§. LII.

Ut situs nobis in omni meditatione norma est, sic hic determinabit, quaenam herniarum species primo consideranda veniat, Omphalocele nempe, et quidem illa, in qua intestina et omentum (**) continentur, omiſſis aliis, quaeque mox major, (***) mox minor, mox libera, mox incarcerata (****) reperitur. Est autem extensio (*****) sive etiam interdum integra apertura et ruptura umbilici cum prolapsu peritonaei aliorumque contentorum. Omnes generales causae (§. XLI.) eadem sunt hic sufficientes, hac modo addita determinatione, ut quaedam singularis laxitas hujus partis, vel major directio impetus versus hanc regionem hanc herniae speciem produxerit. Imprimis familiarior est infantibus, ubi solus frequentior clamor ad producendum hunc effectum sufficit. Si non incarcerata et recens est, nulla operosa ejusdem cura ac (§. XLV. XLVI.) saltem generalis requiritur. Si autem vel inveterata, vel incarcerata, vel nimis magna est, palliativa cura non sufficit, et radicalis instituenda. Prima est valde analogia illi, quam indicationes generales docuere, cum paucis tamen differentiis. Invenit enim LE DRAN in commodiorem operationis finem proprium cultellum, *bisfour herniaire* nominatum, (*****) et paulo diutius ligaturae, etiam post cicatrificationem

(*) GVNTH. CHRIST. SCHLHAMERI *Ars med. univers.* ed. ERN. FRID. BURCKARD Tom. III. *Rost. Er. Wissm.* 1752. 4. Lib. III. Sect. III. Cap. V. §. XV. p. CCCIII. et Lib. V. Sect. III. Cap. III. P. CCCCXIII.

(**) PLATERI OBSERV. vid. SCHENCK. OBSERV. LIB. III. OBS. 357. p. 989.

(***) HILDANI *opera* p. 900. et, OBS. REGOR. HORSTEL.

(****) SCVLTII *Zeughaus der Chirurgie* TAB. 37.

(*****) ILL. HEIST. CHIRURG. T. II. C. 114. p. 716. §. 15. in Chirurgia sua monet contra Dionem non semper in his herniarum speciebus Peritonaeum esse ruptum, sed in contrarium casum rarissimum profert, qui autem sine ejus addita figura communicari non potest.

(*****) LE DRAN *Obs. Chirurg.* T. II. p. 26. OBS. 69.

trifurcationem adhibendae sunt. Parum abit PETIT (*) et decussatim sectiones instituit, appendices cellulosas vicinas dissectat, et alium dedit cultrum, qui ideo *culter Pettiti* nominatur, licet jam (**) antea notus fuerit, (***)

§. LIII.

Hypogastrocele sive Hernia abdominalis nunc ad latera illius accidere potest, sed impossibile, eandem paulo super, vel infra lineam albam nasci. Nam superius cartilago Xiphoides impedit externe, interne vero nullum herniae obnoxium intestinum ibi invenitur, sed pars ventriculi mox in pylorum abit. Inferius iterum synchondrosis ossium pubis obstat, et non nisi vesica prolabi potest, utrumque, licet non hernia esset, prolapsus in linea alba, non supra autem vel infra illam, foret, licet non

G 2

defint,

(*) HEIST. CHIRURG. T. II. p. 714. C. 114. §. 13.

(**) MEERENS Observ. Chirurg. ROUSSET p. 279. loc. cit.

(***) Veterum, modi non sunt omittendi, qui multum a modernis discrepant, si unctionem excipiamus, quae hinc inde adhuc exercetur, ut ex sequenti COSTAEI LAVDENSIS loco patebit, quem integrum addam IOAN. COSTAEI LAVDENSIS de igneis Medicinæ praesidiis Libri II. Vener. MDXCV. 4. Lib. II. p. 125. c. 50. cum omnia quatuor usitata genera, CELSO citato, breviter proponat, imprimis, quae suo aevo frequentissima erant. Primus (curationis modus) erat, ut resupinato aegro, et eo, quod tumorem facit, repulso, sinus umbilici vacuum duabus regulis exciperetur, quarum capita arte deligerentur, ut quod illis superius est, emoriatur. Secundus, ut acus, duo fila ducens, ad imum umbilici traducatur, de hinc utriusque lini capita in diversum tracta adstringantur, sic, ut, quod supra vinculum est, tabescat. Ter-

tius, ut umbilici summum una linea incidatur et excindatur; quo facilius digito demisso, quod illic irripit, depellatur, de hinc vinciat. Hic igitur modus per acus traductionem et per sectionem ut non probat CELSVS, ira de periculo, quod ab his immineret, admonere existimamus etc. Quartus hic est: Aeger imprimis spiritum contineat, quo tumor, quam maximus esse potest, se ostendat, (hoc vero de stante homine intelligendum) tum ima tumoris basis atramento noranda est. De hinc resupinato aegro digitis tumor premendus, ut, si quid lapsum non est, manu cogatur. Post haec umbilicum atrahere oportet, et qua nota atramenti est, lino vehementer adstringere, deinde partem superiorem aut medicamentis aut ferro adurere, donec emoriatur, atque ut caetera iusta ulcus nutrire. Si quis, praeterea, medicamenta in quavis herniarum specie topica veterum desiderat, ex AQUAPENDENTIS sumat. PENTATEUCH. CHIR. LIB. I. CAP. 23. 30. p. 216. 235.

desint, qui aliter sentiunt. (*) Extensio et ruptura causa esse possunt, dissentiente DIONE, qui posteriorem semper in culpa esse putat. Cura palliativa et Celotomia, quoniam haec herniarum species simplicissima, licet raro levissima existit, (**) eadem quidem est, ac generalis; notandum tamen erit, plurimos expertos Chirurgos, si non urgentia adsunt signa, palliativam longe praeferre radicali, imo putant, vel hac instituta, per totam vitam ammata esse retinenda (***), ne malum, uti facillime ob actionem lineae albae accidit, (****) recurrat.

§. LIV.

Si intestina vel omentum per annulos abdominis et processus peritonæi in inguina procidunt, formant herniam inguinalem, bubonocelen. Aemulatur haec hernia saepe bubones in inguinibus, et attentior in perfcuratione Chirurgus esse debet, ne abcessum loco Herniae aggrediatur. Cognoscitur autem, dum statim major sit, quam incipiens bubo, simul in initio tactui cedens, mollis, adeo, ut peritus et attentus Chirurgus non facile in hoc casu peccare possit. In junioribus mera cura palliativa tollitur adeo, ut nec Ammata constanter necessaria inveniantur, in adultioribus ac senioribus, haec autem semper retinenda sint. (****) Generales sequentes notandae sunt. Pili sunt abradendi, vasa majoris diametri liganda, et in dilatatione annuli observandum, ut directio teneatur ab osse pubis lateris affecti versus cristam ossis ilei lateris oppositi, ne quicquam dissecetur, nisi fibrae transversales, superius anulum angustantes; alias enim partes tendineae sive aponeuroticae laeduntur; Ne dicam, sic etiam evitari arteriam hypogastricam, quae magis exterius cursum suum dirigit. Dein, antequam ligatura fit, latera annuli a nonnullis scarifi-

(*) HEIST. CHIR. T. II. p. 718. C. 135. §. 1.

(**) EX PLATERO Obs. in OBSERV. SCHENCK A GRAFENBERG LIB. III. OBS. 370. p. 923.

(***) GARENCEOT *Tr. des Operat. de Chirurg.* TOM. I. CHAP. I. ART. VI. p. 367.

(****) Non negligenda hic obser-

vatio SAVIARD OBS. CHIR. 59. HEIST. CHIRUR. C. T. II. C. 115. p. 720. 25. post sectionem caesaream talem herniam esse ortam.

(*****) Legitur tamen et sine hac cautela curatio IACOBI OETHAEI *lib. Observ. propr. vid. SCHENCK A GRAFENBERG, OBS. cit. LIB. III. p. 986. OBS. 35.*

scarificantur (*). Abit in alias partes ILL. PETIT, dum saccum conservat, et superimponit convolutum quoddam, vocatum LA PELLOTTE DE MR. PETIT, sed non consilii est, dum plures obstant rationes, quas ILL. HEISTERVS adeo sufficienter proponit, ut nihil addi possit. (**)

§. LV.

Propinqua admodum est Oscheocele sive Hernia scrotalis (***) et ejusdem igitur curatio in principio ammatas quoque ad-

G 3

plica-

(*) In genere autem CYPRIANVS, teste ILL. HEIST. suadet, ut incisio non sit parca, sed tam larga, quam unquam requiritur. HEIST. CHIRVRG. P. II. C. 177. p. 730. §. 5.

(**) Loc. cit. §. 4. Veteribus etiam in hoc casu ignea jam medicina non defuit, et Laudatus COSTAEVS LAVDENSIS etiam de hujus curatione, per cauteria duplici instituenda, loquitur. Distinguit inter hanc herniam extenso et rupto peritoneo optimo quidem consilio. Verba de priori haec sunt. IOAN. COSTAEI LAVDENSIS Lib. II. de igneis medic. praef. LIB. II. c. 51. p. 127. Aetius oppositis in principio astrigentibus aliquando curari posse ait; tuiorem tamen esse usionem, si peritus artifex contingat. De hac PAVLVS scribens, primum aegrum jubet moderata motu moveri, tum violentius tussire, (nempe ut, de labente in quam usque partem solet, intestino aut omento, tumor sese, quantus esse potest, prodar.) eius tunc tumoris fines atramento notandi triangulari figura, ita, ut superiori parte, qua umbilicum spectat, transversa linea ducatur, duae reliquae laterales in declivi inguinali parte conjungantur. Notatur etiam triangulari medium. Tunc resupinato aegro, primam notam mediam urit clavato cauterio, tum latera trianguli ferramento, gamma litterae figuram referente et tertio lateratis

aut lenicularis rotum triangulum exaequat usio vero ita profunda fiat, ut pinquedo attingatur. Dum haec sunt minister saniem detergat. Post usionem sal cum porro tritum crustae inficiatur, et decens ligatura inducatur, et reliqua, quae communia sunt, reliquis usionibus ad perfectam usque curationem adhibeantur. De posteriori sequentia leguntur. Loc. cit. c. 52. p. 128. Superiore affectum si negligatur, sequitur facile omenti atque intestini hernia. Cujus curationem sectione aggreditur PAVLVS. Usionis tantum meminit ad cobibendum sanguinis effluxum, quem ad membranae erythroidis sectionem, in ea curatione necessariam, sequi periculum est. De hac fusius ALBVCASES, licet ob ineptam interpretis versionem obscurius, Id velle ipsum puramus, ut expurgata laegri alio aramento locus notetur, in quem usque, intestinum aut omentum delabatur, semicirculi figura, ad cuius formam constructum ferramentum sit, oportet, quod intestino atque omento, in sedem suam diligenter immisso, et, ne elabatur, sinistra manu detento, candens admovendum est, signato loco atque ita premendum, ut usque ad os pechinis pertingat, in quod, si primo non pervenerit, secundo etiam urendum, ut perveniat. Secus enim nihil proficitur.

(***) Singularem casum, ubi iam faeces in scroto accumulatae fuere curat

plicatione tentanda est (*). Imprimis hic operatio, nisi urgentia symptomata illam requirant, non instituenda est, quia alias castratio conjuncta est. Adfunt igitur plura momenta Celotomiae Bubonocelae et eatenus modo differt, quatenus castratio simul instituitur. Aperitur et secatur scrotum eodem modo, ac integumenta aliarum herniarum, et solito modo omnes partes auferuntur, usque dum funiculus spermaticus nudus appareat. Duas tum facit chirurgus ligaturas, hanc superiorem, illam inferiorem, ea lege, ut modo tantum spatii duas ligaturas intersit, ut commode possit sectio fieri, et pars inter ligaturam nimis brevis non recurrat. Deinde etiam in superiori chirurgicus formatur nodus, ne facilius solvatur, in inferiori quidem simplex, ne operatio prolongetur, tunc amputatur sectione funiculus, et abscissus testiculus e scroto leniter et cito divellitur. Aufertur tandem tantum scroti, quantum nimium videtur in coalitione ad formandam scroti naturalis formam. Theoria castrationis alibi uberius exponitur; caetera autem sunt ut in operatione herniae inguinalis. (**)

§. LVI.

tota curatione legimus apud FORESTUM *Observ. et Curas. medicinalium Lib. XXI. Lugd. Bat. 1596. 8. p. 73. Obs. 14.*

(*) Quod caute applicandum, ut simul bene retineat intestina et tamen non epiploon et peritonaeum nimis premat ob periculosiorem hic phlegmonem SAM. SHARP. *Treatise on the Operations of Surgery.* p. 15.

(**) Praeter dictam circa operationem hancce adhuc tres notandae sunt: Nimirum punctum aureum a nonnullis adhibetur, PAREI *OPER. CHIR. Lib. VII. Cap. 16.* GEIGERI *Liber de herniis.* Ubi non abscinditur testiculus, sed circa funiculum spermaticum filum aureum, vel aliud, non rubigini obnoxium, acus crassitiem habens, ducitur et contorquetur, usque dum adeo anguste illum circumdet, ut modo circulus non turbetur, sed in recidiis non satis resistere filum obser-

vatum est, HEIST. *CHIR. P. II. C. 119. p. 744. §. 10.* Deinde LITTLE IOHN Anglus singulare, mysterium, regi pro 5000 lb Sterling venditum, habuit, adhibuit scilicet oleum vitrioli, et mediante hoc cauterio potentiali, et inducta eschara curam praecipuam absolvit, et deinde solitas ligaturas adhibuit. HEIST. *loc. cit. p. 745. §. II.* HOVSTONS *History of ruptures* DOUGLAS *Syllabus of Chirurgical Operations.* Tandem SERMES *Baronius Ultrajecti 1726. Tractatum de lithotomia* edidit, ubi saccum herniosum, externa sectione facta, ligare tantum et filum propendens, ut in gastraphia, relinquere, usque dum putredine separaretur, suadet, quod SCHVEMANN in *Dissertatione de Keloromiae absque castratione instituendae nova methodo,* Kiel 1730, et FREYTAG *Figuri 1721.* valde commendarunt; sed aliis haec methodus adhuc suspecta est.

§. LVI.

In valde vicina regione alia herniarum species occurrit scelocela sive hernia cruralis dicta. Oritur sub ligamento Poupertii, ubi vasa cruralia abdomen relinquunt, et extremitates petunt. Ligatura, si sufficit, eadem ac ceterae. Sin autem operatio requiratur, dilatatio ad ductum ligamenti Poupertii fiat, praeterea nisi necessario requiritur, saccus herniosus non est aperendus ob partium nobilium propinquitatem, si autem aperitur summa cum attentione operatio instituenda est.

§. LVII.

Absolutae nunc essent omnes herniarum species, nisi CELS. PAPE (*) Physicus Gotingensis novae herniae speciem nobis notam fecisset in EPISTOLA ad ILL. DE HALLER. Multa de illa possent annotari, si sat clara mihi de hac hernia idea esset: sed quum nondum epistola Papiana ad manus meas pervenerit, mihi casus non satis notus est, nisi aliquantulum ex relatione CELS. VOGEL (**) et DIARIO HAMBVRGICO. (***) Sufficit interim, possibilitatem herniarum dorsaliū, quae accuratiorem omnino inquisitionem merentur, patefcere.

§. LVIII.

Licet autem de intestinis et omento in hernia prolapsis jam suo dudum loco mentio facta sit, quaedam tamen addenda sunt.
Nam

(*) CHRISTOPH. HENRIC. PAPAN Epistola sistens stupendam et nunquam descriptam herniam dorsalem. Gætt. 1750. 4.

(**) RVD. AVG. VOGELS Medici nisehe Bibliothec II. Stück n. III. p. 101. Erfurt et Lipsf. 1751. 8.

(***) HAMB. MAGAZ. VIII. 1750. V. St. n. III. p. 524. In relatione CELS. VOGEL legitur. Er fand, daß es ein wirklicher Bruch sey, der über dem großen Gefäßmuskel (musculus glutæus maximus) rechter Seite in der Gegend des heiligen Beins mit einem fast ellipri-

sehen Zirkel seiner Anfang nahm. In altera autem. Nachdem man die Gedärme beyseite gethan, hat man an der rechten Seite nahe an der Oefnung des Mastdarms am Hintern, und hart an der Seite des Schwanzbeines ein längliches, und nach dem heiligen Bein aufwärts gehendes Loch gesehen, wodurch man die Finger in dem ausser dem Körper abhängenden Sak sehr leicht bringen konnte, bis endlich derselbe durch die eben beschriebene längliche Höle, und unter dem ligamento ischiatico sacro aus dem Becken gieng.

Nam sicuti intestina et omentum praescripto modo vel reponuntur, (§. XLV.) vel concreta separantur, (§. XLVII.) sic aliam adhuc dant indicationem, si jam putredine affecta sunt. Timidi Chirurgi desperatum declarant casum et saepe excellentiores quoque manum ad-movere nolunt, (*) alii autem partem affectam plane abscondunt, et fines cum externo vulnere concresecere faciunt, ut excrementa tunc ibi exeant. Multa adfunt exempla (**) ex voto rem successisse; quare curatio haec certae morti omnino praeferranda est (***) Imo C. L. RAMDOHR *Guelpherbiti* ipsa intestina concreta, et viam excrementorum pristinam restituit. (****) Omenti putrefacti eadem hic ratio est ac in galtroraphia.

§. LIX.

Finita cursoria herniarum perlustratione, quaestio occurrit de toleratione et dignitate Herniotomorum. Quum ex antecedentibus pateat, quantae durationis curatio Herniarum per Celotomiam sit, et cum vagus Herniotomus vel illi non semper interesse, et necessaria curare possit, vel ingens pretium pro opera sua poscat, patet quoque, in utroque casu illum superfluum esse, et simul exinde concluditur, omnem rationalem chirurgum, qui haec perspecta habet, ejusmodi vitae genus non esse electurum. (****)

§. LX.

(*) ILL. RAVIUS *refse* ILL. HEIST. in CHIRVRG. p. 733.

(**) HEIST. CHIRVRG. P. II. C. 117. p. 733. §. 10. HIST. ACAD. REG. SCIENT. 80. 1701. p. 372. *edit. Amsterd.* CHESLIDEN ANATOM. ed. III. p. 169.

(***) Melius enim est teste CELSO anceps quam nullum experiri remedium.

(****) loc. cit. HEIST. V. MOEBII DISSERT. *describens varias observationes chirurgicas et anatomicas.*

(*****) Ex multis recentiorum videlicet. ILLYSTR. HEBENSTR. ANTHROP.

FORENS. Sect. I. C. III. p. 111. §. 5. et in loco de herniis ANDR. OTTOMARI GOELICKE DISS. *de hernia femorali, Prf. cis Viadr. 1740.* p. 23. 237. ubi plane non laudandum puto CHALMETHI miram sententiam, qui ipse medicus et magnus chirurgus contraria sentit vid. CHALMETHI ENCHIRIDION CHIRVRGICVM Lugduni 1588. 12. Lib. I. p. 224. ubi sequentia de chirurgica herniarum curatione leguntur. *Chirurgiam peritus Chirurgus relinquet empiricis, paradoxa sane et in ejus modi viri ore inopinata sententia.*

§. LX.

Nondum relinquere possem ipsas hernias et ad alia vitia transire, si cum illis sentirem, qui prolapsus omnium viscerum, lienis, vesicae urinariae et uteri ad herniarum classem reducere solent. Ipse RYVSCHIVS hujus sententiae defensor fuisse videtur (*), et alii etiam haud parvae auctoritatis viri eidem addicti fuerunt. Sed cum plurimi herniam ita definiant, ut nihil nisi dilatatio sive ruptura peritonaei, et contenta vel omentum vel viscera praesupponantur, ubi etiam nos (§. XXXIX. XL.) determinavimus, illas potius inter prolapsus stricte sic dictos sive proidentias esse referendas arbitror. Idem etiam fecit ILL. DE GORTER (**), et jam GOELIKE, (***) qui simul non neglegendum momentum discussit, nimirum an hernia, ubi pars quoque mesenterii prolapsa est, mesaraica appellanda, et ut separata species consideranda esset. Haec igitur suo convenienti loco non praeteribimus.

§. LXI.

Expositis praecipuis, ad ipsarum herniarum differentiam, originem, naturam, et curationem spectantibus, necesse adhuc erit, ut symptomatum complicatorum, et inde nascentium novorum morborum mentio fiat. Primo se colica et passio iliaca offerunt. Nihil inopinati hic occurrit. Nam si partes intestinorum externis injuriis expositae sunt nihil certius expectandum est, quam spasmodicae earum contractiones, inflammationes, et dolores, nunc colici, nunc iliaci. (****) His jungendas puto mesenterii et omenti inflammationes et spasmodicas affectiones quae eodem modo excitantur. Addi etiam possunt agrypnia, anxietates, ardores febriles et alia symptomata, quae valde variant. Nonnulli in mulieribus sterilitatem quoque

(*) RYVSCHII *Obs. Chir.* I.

(**) GORT, PRAX. MED. SYST. T. I. C. VI. TAB. ANAL. MORB. Lib. I. Tit. V. n. 50. 51.

(***) ANDR. OTTOM. GOELIKE in *Dissert. de Hern. fem.* p. 9. §. 14.(****) vid. FOREST. OBSERV. et CVRAT. MED. Lib. XXI. p. 110. *Obs. XX.* p. 115. *Obs. XXI.* p. 76. *Obs. XXII.*

que huc referunt, quod tamen falsum esse, nunc fere omnes consentiunt. (*)

§. LXII.

Nondum morboſi peritonaei situs, qui mali ominis sunt dictis diverſis herniarum ſpeciebus abſolvuntur, ſed plures adhuc poſſibiles ſunt, nunc a dilatatione nunc a conſtrictione oriundi. Dilatationis vitia igitur primo conſiderabo, quia de nonnullis illorum jam fermo fuit. Erroneam ergo puto ſententiam, ſi omnis et ſingula peritonaei dilatatio herniam producere putatur. Vis enim, ſive interna, ſive externa, ut jam (§. XLI. XLII.) expoſui, requiritur, ſi ſimul vel umbilicus, vel linea alba, vel alia pars extendi debet. Si autem haec deeſt, et mera interioris peritonaei laminae dilatatio fit, verſus inferiora in plicas dilabitur, aut ſi major ſacculos quaſi format, qui inteſtina neceſſario incumbunt. Notum autem eſt, motus perſtaſtici et reſpirationis ope inteſtina ſemper in motu eſſe, hinc facillime fieri poteſt, ut longior talis plica inter quaſdam inteſtinorum curvaturas incedat. Fit igitur friſtio continuata his motibus, ſaccus peritonaei magis ſemper magisque preſſus anguſtatur ac trahitur, et neceſſario igitur inflammatio oritur. Neceſſariae hae ſunt conſequentiae, et ex paragrapho praecedenti patet, ſic colicam, iliacam paſſionem, inflammationem omenti, meſenterii et peritonaei oriri poſſe, et eandem ideo curationis methodum eſſe ſervandam.

§. LXIII.

Quae dicta fuerunt, concernunt ſequelas dilatationis illarum peritonaei partium, quae non inteſtina inveſtiunt, ſed nunc ad ipſas tunicas progredior. Scimus, ubi meſenterium ad inveſtiendas partes abit, ſimul illud viſceribus adnaſci, et multum inde firmitatem viſcerum pendere, ut ligamenta et connexiones uberrime docent. Si hae autem dilatantur, mox vacillant viſcera, nec in ſitu permanent, et magnae tunc motuum turbae oriuntur. Nam ſic comparata eſt haec titubatio, ut alias partes ex ſitu

(*) Ex multis vid. JOAN. WINK. *quam instrumental. Hal. 1731. 4. Tab. CONSPECT. CHIRURG. ſum med. XXIX. p. 193. 8.*

situ suo moveat atque duplex semper vitium inducat. Siquidem secretio viscerum vacillantium nunc augetur, nunc minuitur, si enim minor est, transitus fluidorum acceleratur et leniter promovetur, si vero major impetus adest, nimia fit accumulatio et obstructio. Ita quoque in ventriculo concoctio augebitur, major imo morbosus appetitus generari potest. In intestinis motus peristalticus augebitur, imo interdum illa compressa, vel in alia parte magis propendens in hac vel illa intestini portione obstructio, a fecibus oriundae, imo angustationi, sive leniori invaginationi quanta pro structura et situ partium fieri potest, (vid. infra) ansam praebent: incontinentia urinae, angustatio urethris, inde suppressio urinae, sequuntur, et seminis excretio nimia vel intumescens vesicularum seminalium produci potest. Adde mirum in foeminis effectum: Dilatantur nimirum alae vesperilionum, ovaria vacillant, et magis elongantur a tubis Fallopianis et hae itaque in congressu illa amplecti nequeunt: hinc vera inde sterilitatis causa oritur, quod de herniis affirmari non poterat. Sic Apepsia quoque, dyspepsia, bulimus, colica, iliaca passio, volvulus, obstructio, malum hypochondriacum, icterus, hepatitis, diabetes, stranguria, gonorrhoea benigna, sterilitas, aliaque inde ortum trahere possunt. Tanti dilatationis singularum peritonaei partium effectus esse possunt. Cum autem §. XLI. coll. §. XLII. diversas dilatati peritonaei causas et indicationes hinc orientes jam adduxerimus, sufficiat ad illa, et quae e tractatione speciali horum morborum sunt deprecanda, provocasse. In opere quidem speciali hanc electionem semper suo loco separatim sistere vtilissimum foret, sed hic constituti limites sunt observandi.

§. LXIV.

Contraria plane affectio est strictura earum partium, sed iidem fere, licet alio modo producti, effectus erunt. Paradoxa haec veritas mox patebit. Non augetur enim contractio a propendens partibus, ut in praecedenti casu (§. LXIII.) sed ab ipsa strictura tunicarum. Sic in ventriculo augetur digestio, in intestinis angustatur canalis, in hepate, si minor strictura est, largior secretio, si major, parcius erit, inde obstructio, et idem in

aliis visceribus sequitur. Erunt igitur iidem morbi, sed contraria plane curatio. Testiculi denique versus inferiora trahi possunt, inde major lascivia, (vid. infr.) imo interdum quoque gonorrhoea benigna, (ibid.) et in foeminis ovaria aliorum possunt trahi ita, ut ab amplectentibus tubis nimis quoque sint remota, inde sterilitas, imo, si totum peritoneum arctius constringitur, in respiratione, praesertim inspiratione turbae oriuntur, et in expiratione quoque imprimis si diaphragma magis versus inferiora trahitur, et sic ejus actio semper interrumpitur. Cum autem in praecedentibus plane nihil de strictura peritonaei dictum sit, hic aliqua sunt addenda.

§. LXV.

Strictura haec omnino semper spasmodici generis est, et easdem varias agnoscit causas. Omnium autem primaria est materia acris in vasculis illius haerens; hac quippe absente, vel saltem consensualis sive symptomatice existit, vel irritatio extra ordinaria externa supponenda est. Cura interdum duplex fit: Si enim adeo vehementibus doloribus hic affectus stipatus est, ut majus periculum inde timendum sit, palliativa ista non praetereunda est, et tunc externe conducunt epithemata, fomenta, clysteres, balnea ex radice Altheae, Lil. alb. HB. et Fl. Chamomill. vulg. meliloti, malvae, Altheae, Sambuci, caricis pinguibus, Ungu. Dialtheae, empl. de spermate Ceti etc. Vera interna cura autem instituitur discutientibus, resolyentibus, temperantibus Oztosis, imo interdum acidulis pro ratione acrimoniae, nec non demulcentibus, abstergentibus, caute adhibitis strictius sic dictis Paregoricis anodynis opiat, tandemque roborantibus nervinis, quia causa obstructionum, spasmum producentium, atonia est. (*)

LIGAMENTA SUPERIORIS ABDOMINIS.

§. LXVI.

Quamvis autem haec generaliter de vitis alieni situs, ex spasmis, vel relaxatione Peritonaei oriundis, sufficere possent, primo

(*) vid. IO. FKID. CARNEYER Diss. de variis spasmorum causis et remediis. Frsf. ad Viadr. 1773.

mo tamen duae partes in superiori abdomine specialio- rem ad- huc requirunt annotationem, nempe ligamenta hepatis et ven- triculi, nec non lienis. Ligamenta lienis, licet his vitiis affecta sint, praeter distant in praeparando sanguine nocivam varieta- tem, ob minus hujus visceris in statu naturali pondus, non mul- tum damni partibus adjacentibus adferunt, nisi strictura ad eam directionem fit, ut aorta comprimatur, quod autem rarius acci- dit et illis stipatur symptomatibus, quae mox de hoc ventriculi errore recensebo. Plura in loco de ligamentis medii abdominis adnotanda erunt. Circa ligamenta autem hepatis nonnulli in errore quodam versantur, quem antea refutare omnino nostrum est. De strictura nihil addam, nisi jam prolata, sed de relaxa- tione, quae interdum illis falso tribuitur, sequentia observanda sunt. Fit enim in esurientibus, si ventriculum et intestina nul- lis contentis repleta habent, ut in superiori media et laterali dex- tra abdominis parte tensio quaedam sentiatur. Hanc multi a ventriculo produci credunt; sed quomodo vacuus ventriculus diaphragma magis versus inferiora trahere potest, quam reple- tus? Error sane mox patet, et alii igitur hanc tensionem solum modo coincidentem cum vacuo intestinorum statu putarunt, et veram causam nullam aliam esse affirmarunt, quam laxitatem li- gamentorum hepatis. Dum enim laxiora haec ligamenta hepar non amplius sustinere possunt, quod tamen pro eorum sententia dictorum ligamentorum officium est, hepar pro gravitate sua diaphragma post se trahit, et inde ille dolor oritur. Tria enim magnum latum, falso suspensorium dictum, et duo lateralia, al- terum dextrum, alterum sinistrum jure saltem ligamenta nomi- nari possunt (*), et ex eorum tenui structura clare patet, illa su- stinendo tanto visceri minime sola sufficere (**), sed hepar re- vera canale intestinorum simul sustineri, qui vel modice repletus huic officio satisfacere potest: Quare si plane vacuus est, hepatis prementi amplius resistere non potest, et illud magis ideo liga- menta et diaphragma trahit. Cedunt igitur ligamenta ponderi

H 3 tra-

(*) Caetera enim et omnibus re- centioribus accuratis anatomicis jure negantur vt, vid. HERM. BOERHAV. P.R.E.L. ACAD. ed. Alb. Hall. Vol. III. Goetz. 1741. 8. p. 119.

(**) Cujus pondus in animalibus sexta pars totius sive ut 500. ad 3000. vid. BOERHAV. P.R.E.L. loc. cit. p. 110.

trahentis hepatis, eodemque in statu sano, jam suffulto, tantum impediunt, quominus ad latera vel oblique moveatur, qui usus magnitudini et robori ligamentorum omnino magis conveniens est, quam adscriptum munus sustinendi totam molem viceris. Tolli igitur hic affectus non potest, nisi assumptione ciborum. Id autem verum manet si nimis longa ligamenta hepatis essent, et magis inferius annexa ad superiores partes saepius hoc incommodum sensibile fore.

§. LXVII.

Progredior ad ligamentum ventriculi. Quamprimum enim peritoneaeum ad illum locum diaphragmatis pervenit, ubi oesophagus abdomen intrat, simul illi adhaeret, et non solum sub tunicae forma cum illo descendit, sed etiam in triangulare ligamentum, cujus basis ad peripheriam cardiae et partem quandam arcus minoris ventriculi descendit, apex autem ad transitum pharyngis per septum transversum est alterum latus marginale oesophago adhaeret, alterum libere, licet interdum strictum sit (vid. infr.), pendet, et audit ligamentum gastro-phrenicum, ex quo postea ad latera et antrorsum ac retrorsum in tunicam externam ventriculi finitur. Ligamentum hoc, in regione dicta situm, nullum plane in ventriculo vacuum usum habet, ubi ille intestinis placide incumbit, nec ullo ligamento opus habet. Nec hoc quoque ligamentum vacillationes ligamentorum hepatis notabiliter impedit, quoniam ventriculus in utroque sine adnatum est. Demonstratur autem in physiologia et probatur experientia fecantium, in homine post pastum, marginem, ante pastum inferiorem, anteriorem, et superiorem posteriorem fieri. Nec desunt causae, cur haec lex illi praescripta sit, quarum videtur primaria, ne aorta comprimatur, cujus libera actio tunc temporis maxime requiritur (*). Multa autem impedimenta essent circa finem hujus motus et in conservando ac lente variando hoc ventriculi situ, si iterum sensim evacuetur, nisi adesset ligamentum gastro-

(*) Vid. HERM. BOERH. PRAEL. ACAD. ed. ALB. HALL, VOL. IV. Goett. 1743. 8. p. 515, 516, 517. ubi fusc demon-

stratur, falsam esse theoriam, quae docet, in statu sano aortam a ventriculo pleno vel leniter quidem premi posse.

gastrophrenicum. Jucundum foret, si nimis ampla theoria ac spatii ratio hic permitterent, hoc munus illius quoad modum ex situ ligamenti gastrophrenici demonstrare. Sed, paucis hoc loco monuisse sufficiat, nullum alium usum hoc ligamentum praestare, quam ut plenum ventriculum in magis horizontali situ conservet. Simul corollarii loco concludere possumus, absonum imo incommodum, indeque temporis tractu noxium esse, si vacuus ventriculus semper hunc situm teneret. Ergo vitia ventriculi saepe a spasmō vel laxitate hujus ligamenti pendere possunt, quod tunc omnino situ peccat. Ast etiam in ipsa adhaesione ita variare potest, ut eadem incommoda producat, cum eandem teneat directionem, ac si spasmus, vel relaxatio primae causae fuissent.

§. LXVIII.

Magnus hujus ligamenti spasmus efficit, ut ventriculus vacuus eum situm fortiaur, qui alias non nisi pleno convenit, repletus autem, accedentibus causis iisdem, ea, quae alias ventriculum levant, adhuc magis versus superiora trahat. Hinc plenum horizontale ascendens egreditur, fundus situm, arcu minori elevatiorem, acquirit, et inde cardialgiis, anxietatibus praecordialibus, conatibus vomendi, lipothymiis, perturbationibus post pastum ansa datur, imo fieri potest, ut nondum praeparatus chymus in duodenum intret, chylicationem depravatam reddat, imo tandem coeliacam gignere possit. Rationes in promptu sunt. Fundo elevatori existente, pondus assumptorum versus inferiorem arcus minoris parietem premit, cardiam onerat, et ostium pylori gravat. Sic adhuc magis versus inferiora descendit, omnes illae causae graviores fiunt, et diaphragma vel in ipso loco, ubi cum corde sive ejus pericardio connectitur, afficitur. Postis autem his septi transversi et orificiorum ventriculi irritationibus, a quibus ipse non immunis est, omnino effectus enumerati ponuntur. Idem autem morbi se exerent, si situs ligamenti jam natura sua ita peccat, ut nimis longum et laetum descendat, vel largiorem ad diaphragma adhaesione habeat, ubi nimia vis in trahendo ventriculo exeritur, sic ut affectus, quos nominavimus, pro majori situs errore majoris momenti sint. Videre est ex paragrapho antecedente, idem fieri,

si ligamentum adeo infertum est, ut brevius sit, vel analogice variet, et eo modo ventriculum quo in spasmodicis affectibus trahit.

§. LXIX.

Indicationes, in curatione formandae, vel utriusque vitio, vel saltem alteri eorum satisfaciunt. Quando spasmus nimius est, ante ipsam medelam parca et tenuis aegro commendanda est diæta, quæ eo imprimis redit, ut a cibis, qui cruditates relinquunt, vel longam, antequam solvantur, moram in ventriculo requirunt, vel, quod his commune est, gravitate in ventriculo molesti fieri possunt, plane absteineat. Praeterea situm corporis horizontalem post pastum, ut inter dormiendum etc. sit, evitare, et leniter se movere debet. Patet, utriusque generis aegrotantibus hoc esse praescribendum. Cura spasmi autem eadem, quam in omni alio casu therapia docet, erit. Haec in altero casu plane negligenda, nec nisi priori palliativa huic malo occurri potest. Cognoscitur posterior, si absque ullo dolore, et absque ullo in assumtis vitio, a teneris jam annis incommoda enumerata observata diæta, nullus dolor et affectus hujus generis sentitur.

§. LXX.

Aliter de relaxatione et longiori ac ampliori ligamenti habitu sentiendum est. Tunc enim ventriculus non plane horizontalem occupat situm, premit aortam arteriam, et in lienem, colon, et intestina pendulus magis, vim quandam exferit. Inde longior ciborum in ventriculo mora oritur, cruditates acidæ, ac putridæ generantur, post pastum torpor, ob impeditum circulum difficilior, et incompleta concoctio fit, in liene obstructionibus via paratur, in colo flatibus generandis, aut generatis incarcerandis ansa datur. Colica, affectiones lienis, ventriculi morbi erunt timendi. Idem de monstroso situ monendum est.

§. LXXI.

§. LXXI.

Relaxationi occurritur secundum dogmata therapiae, in omnibus illius generis casibus praescripta; aut monstrosum situm tollere non possumus. Diaeta tenuis secundum easdem cautelas, quas in §. LXIII. enumeravimus, servanda est. E contrario autem commendandus situs post partum horizontalis, et meridianus somnus imprimis, si ita sit, ut dormiturus potius in latus sinistrum incumbat, quo aortae circulus liberior sit, quae in priori casu retituta erant, nec nobis SALERNITANVM istud, *somnum fuge* (*) *meridianum*, contrarium erit, cum etiam in aliis casibus a doctis et peritis viris neglectum sit.

H E P A R.

§. LXXII.

Absolutis, quae circa superioris abdominis ligamenta annotanda erant, nunc ad ipsa viscera progrediar, quae pro situs ordine sequuntur, antequam medii abdominis ligamenta adire possimus. Offerunt autem sese nobis hepar, lien, omentum, Mesenterium, ventriculus, duodenum, ductus biliferi et Pancreas, quae ad superiorem abdominis partem jure referuntur, licet aliquae illorum partes jam medium, imo imum abdomen intrent. Sic mesenterii contemplatio necessario praemittitur ob quaedam illi communia vitia, sine quorum contemplatione de intestinorum vitiis non nisi insufficienter et obscure loqui possemus. Idem de omento et duodeno affirmo, uti uberius de singulis ex sequenti peculiari tractatione patebit, de caeteris autem nemo dubitabit ad superius abdomen esse referenda. Sequitur ergo Hepatis consideratio.

§. LXXIII.

(*) Ast alio loco jam paulo lenius eadem SCHOLA sentit, sic BREVIS aut nullus tibi somnus meridianus, et imprimis nostris aegrotantibus febris, cephalalgia, catharrus, branchus et coryza inde non provenient ut Com-

mentator ARNOLDVS VILLANOVA NVS pro filo textus sui demonstrare annuitur. Vid. MED. SALERNIT cum exegeesi ARNOLDI per CYRIONEM *Pris.* 162. 12.

§. LXXIII.

Hepar, maximum tam abdominis, quam pro superficie-
rum extensione totius C. H. viscus in naturali suo statu sequen-
tem obtinere situm observamus. Ascendit ex intimis et poste-
rioribus superioris abdominis partibus, et primum quidem ex
hypochondrio sinistro in latam, crassam et longam molem, quae
lobus magnus dexter dicitur. Convexe ad glabram peritoneae
investitam Diaphragmatis partem continuatur, et ad costarum pe-
ripheriam in acutum marginem finitur. Interne autem, sive ut
accuratius pro stantis hominis situ loquar, in inferiori superficie
concauum format planum, quod irregularibus quibusdam im-
pressionibus, imprimis sabiformi, a dextro rene, pyriforme, a cy-
stide, et cylindriciformibus, a ductibus biliferis acceptis in eundem
marginem exit. In hoc situ dexter hepatis lobus connexiones per
ligamentum medium suspensorium, dextrum et sinistrum trian-
gulare, coronarium et degeneratum urachum accipit, quorum
alia verum ligamentorum usum praestant, (§. LXVI.) alia modo
adhaesioni inserviunt, alia, ut urachus, nullius plane usus sunt
in adulto, de quibus scitu necessaria superius jam dicta sunt. (*)
Disposito sic dextro lobo, superior convexa superficies sub ex-
panso ligamento suspensorio, sive medio, per epigastrium, et
cardiam usque in dextrum sinistri hypochondrii initium conti-
nuatur et superior lobi minoris sive sinistri superficies formatur,
quae quoque in omni sua regione convexa est, si illam commu-
nem fossam, quae pro excipienda spina dorsi excavatur, exci-
pias, quae tandem in similem acutum marginem abit. Inferius res
aliter se habet. Formatur insignior cavitas, et posterius ac ante-
rius duo minores lobi adduntur. In posteriori regione lobulus he-
patis nominatus, eminet, qui basin coram ac apicem acutam, quam
aurigam, ut illam aram veteres nominarunt, format (**). Magis
anterius innominatus sive pro figura quadratus appellatus lobu-
lus situs est. Ad horum lobulorum latera tres excavantur sinus.
Deinde

(*) Ubi quoque legi merentur
WINSL. *expos. anat. Amsl.* 1752. §. Tom.
III. LE FOYE p. 371. n. 267. et. 108.
WENA. KRAMER 1733, de singularibus

hepatis humani. *Francos.* 1736. p. 11.
§. VIII.

(**) Ab aliis veterum lobuli hujus
eminentiae communi nomine portae
vocantur.

Deinde inaequali inprimis autem concava superficie sinister hepatis lobus super ventriculi partem continuatur, ubi in sinistro hypochondrio, ut supra dictum est, finitur. Haec de naturali situ hepatis sufficient.

§. LXXIV.

Adeo magnum et tam late extensum viscus diversis modis aberrare posse, extra omnem dubitationis aleam positum est, sed simul patet, tantos errores aliquam attentionem mereri. Primo magnus adjacentium et connectentium partium numerus statim suspicionem excitat, facillime hepar cum nonnullis earum coalescere posse, et re vera legimus saepius id accidisse (*). Ejusmodi autem concretio duplici malo originem praebet: Hepar enim et pars altera concreta simul alterantur. In ipso hepatis viscere necessario obstructio quaedam oritur, quae vel in scirrhum, vel in inflammationem, quae tandem in gangraenam et sphacelum sive in ulcus abire potest, mutatur. (**)

1 2

tis

(*) Insigne hujus vitii exemplum dabo ex SCHENCK. OBS. Lib. III. OBS. 59. p. 582. Post mortem apertus fuit praesentibus -- Hepatis majoris lobi dextri forte sexta pars in ipso erat ventriculo, ita, ut superior et exterior ventriculi pars hepati extrinsecus esset adhaerens, etiam inferior et posterior ventriculi pars, quae dorsum spectat, ipsi hepati accreverat, ita ut hepatis ea pars ad latitudinem duorum circiter digitorum in ipso ventriculo esset, et a duabus ventriculi partibus consisteretur. Accidit anno 1585. Novembr. Mense. Credo ego naturalem fuisse illam accretionem et in utero materno acquisitam. Mater enim ipsius, dum utero gestaret, corpore semper inclinato sedet necrisis munere fungens D. D. CASPAR BAVHINVS de OBSERV. propr. cum quae posteriori annotatione conveniunt quae §. XV. dixi. Alio loco p. 748. OBS. Jecur peritonaeo adnatum refert. COLVMBVS lib. 15. ANAT.

(**) Ubi tamen ut beneficium naturae observatur rarius inflammationem et inde provenientes morbos in hepate licet interdum, accidere. V. ROFFMANN. DISS. de hepatis inflammatione vera rarissima spuria frequentissima. STAHLII DISS. de Vena portae. FARAEI CIRURG. L. X. c. 12. MELIOMI DISS. de natura abscessuum internorum. BIANCHI TR. de historia hepatis p. 14. BEHRENS IN ACT. WRATISL. TEN. XXX. p. 430. inprimis in affirmantem partem notentur. FOREST. Lib. XIX. M. N. C. Dec. II. obs. II. COITERI Observ. anat. chir. ROFFMANN Med. System. Tom. IV. S. II. Cap. VII. Obs. I. Quum adeo varie de his apostematibus sentiant autores, mirum est veteres longe accuratius jam de hepatis apostematibus disseruisse ubi non possum non locum ex Arabe dare, qui dicta mea, pro hujus gentis dicendi ratione, egregie illustrat. PRACTI. IO. SERAP. necessa-

tis casus, si gangraena superveniet, sed an jucundius, si ulceroso viscere corpus oneratur? unicuique enim notum est, viscera exulcerata febrem lentam et hecticam generare. Alia morbi facies est, si scirrhus producitur. Invenimus enim, ut ex casu allato patet, interdum cartilaginofam fieri hanc partem, sic enim spes adhuc adest minorum vasorum oscula et anastomoses ad finem cartilaginofae substantiae hoc temporis tractu adeo esse dilatata, ut circulus et secretio libera maneat, nec obstructionis ulterior progressus metuendus sit. Interim cave, ne putes, hoc naturae beneficium semper idem fore. Si autem genuinus generatur scirrhus, omnia illa symptomata, et pessimum in primis carcinoma, imminet, et eadem tunc formantur indicationes; quod quod de ulcere et inflammatione dictum esse volo (*). Dolendum est, hoc vitium non prius observari, quam si ad eum gradum pervenit, ut insignia inde sentiantur incommoda, et radicalis hujus affectus cura nec chirurgice nec pharmaceutice suscipi queat. (**). Alterum vitiorum genus, quod partibus cum hepate concretis accidit suo semper loco enumerabitur.

§. LXXV.

rium ac perutile opus medicine practicae profundissimi et antiquissimi Arabis DNI. IOANNIS FILII SERAPIONIS etc. 1530. Vener. fol. TRACT. IIII. P. 27. b. CAP. II. Ista et accidentia sunt communia apostemaribus que sunt in gibbositate epatis: quum apostemata que sunt in gibbositate epatis distinguuntur ab apostemaribus que sunt in concavitate ipsius: quum dolor fit in eis fortior apud anhelitum: et excitas rissim plus et extenditur dolor in eis usque ad furculam dexteram plus donec quasi extrahatur exterius. Et apostemata quae sunt in concavitate epatis diversa sunt ab illis quae sunt in gibbositate epatis per destructionem appetitus et per nauseam et vomitum cholere et vehementiam sitis, et adveniunt hujus accidentia quae diximus ei in cuius epate est almeffire cum sit vehementis caliditatis iuxta sitis: et sit vehementis.

(*) Alium adhuc ex eiusmodi vitio Smectius defectum derivare vult, quem

autem nec possibilem esse, nec exinde provenire posse autumo. HENR. SMECT a LEDA, Miscellanea medica, Erf. 1611. §. Lib. X. p. 540. A. 8. Hepatis ille lobus, qui ventriculum supra integrit extremitate sua (dictu mirum visuque insolens) supremae lienis regioni erat annexus, non equidem membrana aliqua, sed epiphys tres digitos lata, et scriptoriae pennae crassitudine, vere adnatus apparuit, per quam lienem multum purioris alimenti transmississe credibile est: ut in hoc corpore rubicundus potius quam livescens colore praedictus esse conspiceretur. Quam quidem alimenti transumptionem false suppositam puto, et forsitan (sicut ob defectum caeterarum circumstantiarum non certe concludi possit) inflammatorius adfuit affectus, quod e dicto rubro colore verisimile fit.

(**) vid. CAROL. AVGVST. & BERGEN DISS. de Coactu viscerum. §. XIX. p. 26. ubi in primis ex §. XX. p. 27.

§. LXXV.

Maxime praecedenti analogum vitium est excedens hepatis magnitudo (§. X. XI.), quae necessario adjacentes partes expellit, ac comprimit (§. XI.). Versus superiora sive ad thoracem major esse potest, si simul posterior accretio, quae falso sub ligamenti nomine venire solet, simul continuatur, et Diaphragma vel premitur, vel quoque, sive mox initio sive temporis tractu, concrescit. Necessario cavum thoracis imminuitur, et pravae metuendae sunt consequentiae. Respiratio et circulus omnino turbatur, et neminem fugit, quanta inde proveniant incommoda. Hic morbosus status unicus fere est, qui ex hac anomalia derivandus esset, si statim sub formatione foetus adfuerit, cum jam adjacentes partes v. g. pulmones, propter constitutos ab excedente hepate terminos, vel minores remanserint, vel iterum alias partes in situ suo turbaverint. Alius autem status est, si in formato homine hoc viscus morbose crescit: Comprimit enim tunc simul pulmonem, et statim, inflammationem, obstructionem, peripneumoniam, pleuritidem, diabrosin, Diaphaeresin, et haemoptysin producit. Sed quomodo occurrendum? Difficillima sane quaestio! Compressio semper eadem est, imo forsitan major fit, et nullo tamen modo neque magnitudo neque accrementum visceris tolli aut impediri potest. Desperatus videtur status, nec unquam aliquid praestabit medicus, quam ut symptomata mitiget, inflammationi etc. occurrat, et reliqua a tempore expectet, ubi diateticae regulae, circa omne, quod phlogoses producit, strictissimae erunt. Alia auxilia mihi non occurrunt. Interim cum in omni desperato casu aliquid tentandum sit, quaeritur, ane sequens palliativum remedium tentandum sit? Sit homo stans erectus in corpore nudus ante passum, si intestina vacua sunt (*), tunc hepar ob gravitatem et defectum

I 3

sequentia, notatu digna puto. Reliquae vero concretionum causae (§. 11. 17.) quantum extra potestatem medici sitae (§. 19.) sunt, efficiunt pariter, quo minus medicus, siquidem de concretionem cujusdam visceris quodammodo certus est, ex vero opem et medelam afferre queat. Non amen ideo tota haec pathologica conside-

ratio sua in practi utilitate, praeprius quoad prognosim morborum et symptomatum differentiam, desitius plane dicenda est, dummodo practicus veros hujus effectus a falsis, et apparentibus bene distingat. etc.

(*) Quem in usum forsitan proderit, ut vel tempus prandii aliquantum

sustentationis, ab intestinis expectandae (§. LXVI.), magis versus inferiora descendet. Si praesens medicus ex sensu admotae manus, et ex relatione aegroti, qui ad meliorem perscrutationem pro medici ordinatione respirationem nunc augeat, nunc minuatur, certior esse credit, thoracem, quantum fieri potest, esse liberam, fasciam, quam sequenti modo constitutam esse, et applicari debere puto, adhibeat. Habeat circiter duorum digitorum latitudinem, in superiori autem parte externe applicata sit lamina plumbea, quae, ut ipse fasciae margo, ad figuram marginum costarum accommodata esse debet, et spatium a dextro latere spinæ dorsalis usque sub cartilagine Xyphoide promensura longitudinis habeat: caeterum autem fascia illius longitudinis sit, ut totum corpus plus una vice circumdare possit. Applicatio haec sit: Medicus utramque manum, et anterius et posterius, sub margine costarum verarum ponat, et leniter premat, versusque inferiora nonnullis vicibus trahat (*herunter streichen*), deinde eodem modo alius ad margines manus suas, remotis pedetentim medici manibus, ponat, sed non amplius moveat. Tunc applicetur dictæ fasciæ illa pars, quæ externe lamina plumbea instructa est in partibus, quas enumeravi: Appositam tunc leniter premat et sustineat adstans, ut reliqua ligatura rite fieri possit. Non sufficit enim, istam applicasse fasciam circa corpus movendo, sed, quia ob elevationem costarum alterius lateris ad finem cartilaginis ensiformis nullam haberet sustentationem, nec tam arcte igitur applicari posset, quam requiritur, sed potius relictis, hinc inde spatiis, nullius esset usus, simul quoque fascia scapularis adhibenda est, cujus pars bifurcata anterior sit, et uterque finis ad utrumque latus exeuntis cartilaginis Xyphoidis, altera pars posterior scapularis fasciæ, in spinæ regione, nostræ fasciæ annectatur. Restans longior hujus pars sine habita marginum costarum ratione super hypochondria leniter circumducatur ad modum fasciæ circularis abdominalis, magis tamen versus superiora, ne hepar iterum fursum prematur. Sic Medico

procrastinet, quo eo certius intestina vacua sint: imo expectare utile foret, usque dum istum molestum sensum haberet, qui a gravitate versus inferiora pendentis et trahentis hepa-

tis oritur, quod signum esset, thoracem esse deliberatam. Credo simul tunc ad tempus symptomata in thorace leniora fore.

Medico tempus procuratur, ut vitia thoracis occurrere possit, et nisi hepar, quoque in situ pedetentim mutetur, haec fascia semper adammatis modum portanda esset. Ausus sum, has meas cogitationes proponere, licet nondum propter experientiae defectum aliquid certi de effectus magnitudine addere possim; credo interim, a priori nullam in dicta curatione contradictionem monstrari posse, et illam in eo saltem casu tentandam esse arbitror, ubi gravior symptomatum molestia, molestum remedium eligere docet. Interim bonum est, rarissime in eo gradu hunc casum observari. (*)

§. LXXVI.

In alias regiones justo magis extensum hepar alia producit incommoda et pro diversis compressis visceribus diversis stipatum est symptomatibus. Pressus ventriculus subjacentibus intestinis continuata pressione molestus est. Canales intestinorum angustantur magis quidem in dextro, quam in sinistro latere, et fieri potest, ut parietes parietibus applicentur; inaequali autem sic ductu intestinorum, flatibus et fecibus commorandi imo obstruendi ansa datur, et inde colicae et iliacaе passionis facillime ortum ducere possunt, et analogae etiam in ventriculo vitia observabuntur.

§. LXXVII.

Non adeo notabiles erunt variationes si hepar in situ lienem impedit, licet functiones lienis eo modo, ut supra jam annotavimus (§. LXIV), turbentur. Continuatur etiam usque ad dextrum renem (**), comprimit ibi sita ligamenta medii

(*) Similis interim legitur SCHINKII & GRAEFENBERG OBSERV. LIB. III. Sect. posterior de jecore p. 748. n. 5. in dissectione aliquo hepar globosum justo minus, et una cum Diaphragmate in pectus ad mammillam dextram usque ascendens, ostendi. It autem magno etiam splene

praeditus fuerat. D. D. CYRIACVS LV-CIVS de Observ. propriis.

(**) Exemplum datur SCHENCK, OBS. loc. cit. p. 748. n. 3. Anno 68. hepar magnum oblongum et ad dextri renis locum exprorectum (deficiente illo rene) Baravii Ital. vidi D. D. CYRIACVS LV-CIVS de Observ. propriis.

dii abdominis et magna incommoda suscitatur (vid. infr.): Renem vero si premit, et lenius quidem, diuresin auget, et accelerat; sin illum vero fortius premat, urinae secretionem turbat, et nunc inflammationi, nunc scirrho, nunc calculis accumulandis ansam praebet.

§. LXXVIII.

Prolabitur tandem adhuc alio modo, ita quidem ut prolapsus illius, licet non satis convenienti nomine, (§. LX.) medicorum plurimi Hepatocelen nominarint. Omnia incommoda, quae in sectione de Herniis enumeravimus, hic quoque observantur, mutatis, quae diversitas visceris mutare jubet, circumstantiis. Observati sunt hujus generis prolapsus (*), sed rarius saltem, et casus, ubi curationes additae fuerunt, mihi nondum ad manus venerunt. Quum interim nullibi in scriptis theoreticis de hepatocoele seorsim actum fuerit, fere inde concludo, de ejus cura solertius neminem adhuc meditatatum esse, et annotatas observationes, vel in mortuis tantum factas, vel si de viventibus datae sunt, quoad caetera neglectas fuisse. Si autem nonnulli jam meditationes suas communicaverunt, veniam ab illis peto, me ignotis neglectis propria protulisse. Commune habet, ejusmodi prolapsus extensionem, vel rupturam peritonaei cum herniis; hinc duplici modo huic malo occurri potest. Primo igitur fascia ammatas loco adhibenda est, quae si plumbeum istum marginem negligimus, et latiore illam pro diversa prolapsus magnitudine paramus, ejusdem generis esse et eodem modo applicari potest, ac illa, de qua paulo superius locuti sumus (§. LXXV.) Nullus autem dubito, dari inter ejusmodi prolapsus etiam tales, quae sectionem admittunt. Nisi enim hepar concretum est, nihil impedit, quo minus pro legibus herniotomiae (§. XLV.) integumenta communia et peritonaeum secentur, hepar leni pressione, ac in herniis intestina, (§. XLV.) digitis vel manu in locum naturalem reponatur et futura eodem modo instituat. Facili negotio autem expertus chirurgus de-

teget,

(*) Vid. LAVRENT. WOLFESTRIE-
GEL OBS. de sumore ex prolapsu hepate

in M. N. C. A. 1671. OBS. 88. REISELI
OBS. de Hepatocoele. M. N. C. DEC. II.
A. VII. OBS. b.

teget, num concretum sit hepar, nec ne, si aegrum diversos situs et motus imitari jubet, sub quo motu applicata semper manu mox animadvertet, num hepar in omni prolapsus pariete aequali modo moveatur, nec ne, imprimis si in statu quietis necessaria jam tactu exploraverit.

§. LXXIX.

Alius omnino status est, si hepar plane deficit. (*) Si unquam existit, rarissimus casus est, et cum prava semper nutritione conjunctus, quare nihil quoque addam, quam quae ex loco dato

(*) SCHENCK. OBSERV. loc. cit. p. 749. OBSERV. 7. quam ob rariorem calum et annexam annotationem totam inserere utile duxi: Anno a Christo 1564. die vero 11. Septembris hanc vitam reliquit Dominus Matthias Ortelius, mercator oppidi Antwerpensis celeberrime, natione Germanus. Duodecima vero facta fuit ejus corporis sectio a Chirurgis ejus rei peritis, me praesente medico, ut constitutionem partium nutritioni servientium videremus, praecipue hepatis et lienis, nam aliquot annos antea hydropo laboraverat, qui morbus affectus hepatis, vel primario vel secundario necessario committatur, cumque sub septo transversa seu diaphragmate atque costis spuris hepar et lienem quaeremus, ne vestigium quidem illarum partium invenimus. Casus profecto mirandus et admirabilis: ut substantia omnium intestinorum carnosae proventus erat et multo solidior, quam ipsa musculorum caro, ut soliditate corâis carni fere responderet et vena cava ex ipsis intestinis suam originem sumebat, eo fere modo in qua vena portae in ipsis intestinis solet implantari. Haec sane causa fuit, quod saepe inflammationis et abscessu intestinorum laboravit: facilius enim, quod carnosum quam quod membranosum est inflammatur et abscessibus torquetur, nam

carnosae partes plus, membranosaes vero minus sanguinis et humoris participant. LAMBERTVS TVLVTVANVS MEDICVS civibus Antwerpensibus adjutus manu propria hanc historiam texuit.

Ego THOMAS COMAVS Chirurgus et professor Antwerpensis, attestor, me Dominum Matthiam Ortel Augustanum, pace memoriae, post ejus obitum in praesentia Domini LAMBERTI TVLVTVANI medici me ipsius manu secuisse in ejus corpore invenisse ac vidisse, quemadmodum praefati Medici testimonium asserit in cuius rei fidem manu propria me subscripsi.

THOMAS COMAVS.

Hanc historiam primum nobis Clarissimus V. D. D. CYRIACVS LVCVIVS Medicinae in celebri Ingolstadtensi Academia Professor prodiit et apud heredes Bernbardi Mulleri, civis Augustani (fuit enim Ortelius, qui Antwerpiae obiit patria Augustanus) impetrandam significavit cuius occasione literas ad D. D. TOBIAM CNEVLINVM Augustanum Medicum, dedi, qui eandem integram consecutus mihi liberalissime ut multa alia communicavit. Eandem paulo post. CL. V. IOACH. CAMERARIVS una cum illustribus aliis exemplis ad me misit.

SCHENCKIUS.

K

dato SCHEMCKII allegata sunt, de cujus sententia uberius disquirere dissertationis limites minime permittunt. Ast in contrario casu duplex observatum fertur (*), ubi, si moles alias aequalis sanae est, cholopoiesis eadem manet, si vero major; omnino etiam bilis in majori copia fecernetur. Si vero alterutrum in plane alia regione situm est, de hoc vitio eadem sentio, ac in sequenti §. dicam.

§. LXXX.

Observatum enim legimus, hepar interdum in alia, quam solita regione, situm suum habere (**). Si, ut observationes, quas SCHEMCKIUS dat sunt, Hepar in hypochondrio sinistro situm est, ventriculo, curvaturae secundae sive magnae coli, et reni sinistro necessario molestum est. Fundus ventriculi premitur, et interdum pressio adeo magna fieri potest, ut implecionis tempore attritus contingat, et inflammatio oriatur, aut in alio casu parietes, pressione sibimet invicem applicatae, concresecant. Deficit sic fundus in ventriculo, cujus necessarius usus in Physiologicis demonstratur, et varii in digestionem errores obvii sunt, qui in chylificatione aequae ac in chymificatione malae consequentiae sunt, et hic cruditates, et inde orientes ventriculi dolores, pravus chylus et quae ejus symptomata sunt observantur. In Colo facillime colica passio in ejusmodi subiecto generatur, et alio tempore alvus adstringitur. Ren sinister, nisi pressioni cedit, (quod tamen et non sine incommodis esset, et in sinistro quidem latere difficiliter, ob adjacentes alias intestinorum partes contingere posset) malis quoque, quae §. LXXXVII. enumeravimus, exponitur. Omnibus his consequentiis tenui modo diaeta et bene ordinata occurritur, ne nimium ciborum in ventriculo et fecium in intestinis adsit, et ut cruditates ac flatu evitentur. Paucis hic addere possu-

(*) Loc. cit. Schenck. p. 749. Obs. 8. *Semel hepar duplex vias GEMMA LIB. 2. Art. Cyglognom.* ubi autem dubium restat, an circa lobos error a minus accurato anatomico commissus fuerit. Interim a priori

impossibilitas hujus vitii demonstrari nequit (§. XLII.)

(**) SCHEMCK. loc. cit. p. 749. OBS. 9. ex *Cyglognom. lib. 2. p. 75.* et *Cosmocris. lib. I. cap. 6.* et alia ex ore ab AQUARENDENTE.

possumus, vanam esse illorum opinionem, qui hepar, (*) sal-
vis intestinis, per alvum posse excerni, statuunt.

L I E N.

§. LXXXI.

Ad lienem progredimur, mirum certe quoad situm suum
viscus: Non contemnendus Physiologi labor est, variantem
ejus, pro vario ventriculi situ, locum determinare et eadem cir-
ca actionem ejus opera est, quum igitur prolixam istam theo-
piam dare spatium non permittat, sufficiat hic ad illos libros, ubi
diverse de his disputatur, provocasse, cum multo adhuc dubia
restent. Generaliter autem circa ejus situm notandum erit, il-
lum aliquatenus cum situ dextri lobi hepatis convenire. Con-
cludere autem hinc licebit, lienem situ peccare, si cum aliis, vt
de hepate dictum est (§. LXXIV.), concrescit, si sinistri renis lo-
cum occupat, si in hypochondrio dextro haeret, et tandem, si
valde magnum alias partes e locis suis expellit. Caeterae mino-
res variationes, in viscere, cujus functio non eximii respectu to-
tius machinae usus est, non magni momenti erunt, vt de ejus
ligamentis jam annotavimus (§. LXVI.)

§. LXXXII.

Si lien cum adjacentibus partibus concrescit omnia eadem
sunt, ac de hepatis concretionem differuimus (§. LXXIV.): (**)
nihil igitur novi addere possumus. Sed saepius de excedente
lienis, quam hepatis magnitudinae querelas legimus. (***)

K 2

Adeo

(*) v. g. SCHENK, loc. cit. p. 767.
OBS. 47. et plura pro his praedictis
frequentissima, quae afferre taedet.

(**) e. g. SCHENCK, loc. cit. Lib.
III. p. 788. OBS. 87. Adnexum vidi
peritonaco lienem. COLVMBVS lib. 15.
Anatom. et p. 788. OBS. 90. 94.

(***) Inprimis notata dignus casus
est, quem dabo ex D. CHRISTIAN

PHILIPP BERGERS Versuch einer
gründlichen Erläuterung merckwürdiger
Begebenheiten in der Natur. Lemgo
1737. 8. Erstes Stück, p. 92. IV. Ein
Bauer Mägdchen, das jederzeit frisch und
gesund gewesen war, verlieret nach und
nach den Appetit zum Essen, bekommt ei-
nen Ekel vor Speisen, öfteres Erbrechen,
schweren Orbem, Verstopfung der monas-

Adeo in hoc genere situs lienis erravit, ut molesta inde orta sint symptomata, quorum numerus et differentia, ne repetendo uberior

lichen Reinigung, und andere Zufälle mehr, so sich bei schwangern Weibern einzufinden pflegen, daraus urtheilet jedermann, sie habe sich beschlafen lassen, und sey schwanger - - - Es fänges ihr aber auch der Bauch nach und nach an zu schwellen, worauf man - - öffentlich von ihrer Schwangerschaft, als von einer ausgemachten Sache, redet. - - Sie wird dannhero vor selbiges (Amt) gefordert, - - um von ihr selber die Wahrheit zu vernehmen, und im Fall, daß es mit ihrer Schwangerschaft seine Richtigkeit habe, ihr anzudeuten, daß sie den Hurenbruch erlegen müsse. - - gestehes sie, wie sie sich habe von einem Bauernknecht, den sie mit Nahmen nennet, beschlafen lassen, zeiget auch zugleich die Zeit und den Ort an, wenn und wo solches geschehen. Der Bauernknecht - - auch alsobald eingestand. **Hæctenus nemo dubitavit illam esse gravidam, magisque postea suspicio aucta fuit, cum mulieres dolores etiam, parturientibus familiares, sese observasse perhiberent, licet nil nisi situs praeternaturalis ex nimia magnitudine causa hujus phaenomeni fuerit. Sic foemina haec in partu mortua dicta est: sed praefectus, ob laudabilem in, negligentes ut plurimum, obstetrices attentionem, corpus mortuum secari iussit. Ich - - lies den Sarg - - wieder öffnen - - sie heraus nehmen und auf einen Tisch legen, worauf - - die Eröffnung mit aller Behutsamkeit vornahm. Mit unsrer allerseits Verwunderung fanden wir die Gedärme in ihrer natürlichen Lage, und die Mutter von eben der Größe, wie sie bei nicht schwangern Fräulein Personen zu seyn pfleget, nemlich von der Größe und Figur einer etwas platt gedruckten mittelmäßigen**

Birn, und in dem Eyerstokke war nicht ein einziges zur Empfängnis gefebiktes Ey vorhanden. Wie ich mich hierauf nach der Ursache des hohen Leibes unsah, und nur an der linken Seite des Leibes die Haut und Muskeln zurück zog, so stieg von selbst eine falbe verhärtete Milt unter den Magen und Gedärmen hervor, die au statt, daß sie bei gesunden obngefahr sechs Zoll in die Länge, drei in die Breite und einen Zoll in der Dicke hat, anderthalb Scuh lang, sechs Zoll breit und vier Zoll dick war, und am Gewichte obngefahr sechs Pfund hatte. Die Gedärme waren über dieses von Winden merklich ausgedehnet, von welchen Ursachen eine jede das ibrige zur Aufschwellung des Leibes beigetragen hatte. Insonderheit aber war der Leib von der grossen Milt sehr aufgetrieben, denn wie ich solche aus ihrer Stelle nahm, so fielen die Gedärme so sehr zusammen, daß man augenscheinlich sehen konte, wie wenn eine grosse Milt im Leibe nicht vorhanden gewesen wäre, von denen in den Gedärmen enthaltenen Winden kaum eine Aufschwellung des Bauchs wäre zu verspüren gewesen. Hoc casu fustus enarrato, singularim symptomata supra descripta perlustrat et explicat, quae quidem erudita didicatio lectione dignissima est. Non minus gravis calus legitur COMMERC. LITTER. NORIMB. Annus 1732. Hebd. XXII. p. 260. Lien monstrosus - - referens ventrem, pondus 15 $\frac{1}{2}$ civitum cum dimidia adaequans, sub quartam castam veram diaphragma in latere sinistro, propellens, et ad regionem iliacam usque propendens, nec non V. HIERONYM. MERCURIALIS FOROLIVIENSIS Liber responsorum et consultationum medicinalium per MICH.

uberior sim, ex allegatis locis quos integro inferui, patebunt: differunt enim pro differentia caeterarum affectarum partium. Facillime etiam concludere possumus, curam is nimia lienis magnitudo secundi morbi causa est (§. IX.) aliam semper esse eo gradu, quo morbus, excessus causa, alius est. Caeterum, si radicalis cura non speranda est, nihil, nisi diaetaeticae regulae supersunt, quae ex praesentibus symptomatibus colligi possunt. Minoris momenti autem est, si nimis parvus lien observatur, (*) nam vel plane defuisse, idque sine sensibilibus incommodis, relatum legimus: (**) quid quod? arte saepius lienis excissi sunt (***) nec adeo vehementes fuerunt consequentiae ac initio creditae sunt, omne enim momentum, quoad haecenus observatum est, eo redit, vt ejusmodi subjecta falaciora fuerint, et deinde debilem et valetudinariam vitam degerint. Salvis autem inte-

K 3

stinis,

COLVMEVM, Basflae 1592. 8. CONS. Cill. LAELII a FONTE EVGBINI Consultationes medicae, Fref. 1609. CONS. XCIX. p. 544. Consil. medicinalia ANTONII MARIAE VENVSTI per IOSEPHVM LAVTERBACHIVM. Fref. 1605. CONS. LXXXIX. p. 242. et inprimis adhuc notanda observatio in MISCELL. HENRICI SMLTII a LIDA medic. Fref. 1611. Lib. X. p. 550 D. 29 Oct. eadem partu levata scirrbo splenis (qui utero gravido laritabat) jam manifeste adeoque ingente, vt illum sinistrum universum occuparet, suspensis partus purgationibus, quartana dupla adhuc suas periodos servante. Foetus etiam perpusillus, sed macilentus quoque et misellus puer cuius sinistrae partis genu et cubitus in inflammatione minarentur, ejusdemque manus digitellus medius lividus esset, nec non SCHENCK. a GRAFENBERG Lib. III. Obs. 90. 91. 92. 94. 101. etc.

(*) SCHENK. loc. cit. p. 783. Obs. 88. 89.

(**) SCHENK. Obs. 85. HOLLERIVS inter rara num. 5.

(***) vid. BOERHAVE Praelectiones s. comment. HALLERI Vol. III.

Goett. p. 69. n. d. plura de exectis lienibus exempla citantur inprimis MALFIGII AC BOHNII, nec non FRID. RYVSCHII obs. anat. chir. Obs. LXVI. p. 85. ubi non negligenda annotatio ipsi BOERHAVII loc. cit. p. 79. animal enim non potest valetudinem integram diu conservare in tanto vitio hepatis. Interim tamen aliquam puto esse differentiam, si lien mox in initio deficit, et si deinde tantum excinditur ob aliam vasorum et nervorum dispositionem, dispartitionem et connexionem. Curatoribus autem ob peculiarem inde in currendo expectandum usum excindi, vt SCHENKIVS in Obs. p. 793. Obs. 105. ex PLINIO Lib. II. cap. 37. N. H. PLAYTO in mercatore ARETHAEO, HALIABBA, et BERTINO in medicina sua putat, salum esse, et ex sententia BOERHAVII et experimentis patet, contrarium potius inde provenire effectum. Existat quoque DISS. quam nondum vidi IOH. CHRIST. POHLII de defectu lienis et liene in genere. vid. v. HALLER Comment. in Merb. stud. med. BOERHAVII p. 364.

stinis, illum excerni posse, aequè falsum et impossibile est, ac haec hepatis (§. LXXX.) amissio. Duplices (*) imò triplices (***) lienes quoque non sensibilem anomaliam producent nisi alias partes comprimant, aut expellant, tunc autem eadem rerum conditio erit, ac de hepate dictum est. (§. LXXV-LXXVII.) Plane enim idem status est, ac si unus duntaxat lien in alio loco, ut in dextro hypochondrio (***), vel in pelvi (****) situs est. In priori casu incommoda inde oriunda primario a simul aberrante hepate derivanda sunt, quare ad illa provocare possumus, quae ibi dicta sunt (§. LXXX.). In posteriori vero symptomata alia sunt, ut ex casu RUVSCHIANO patet, et ex eodem colligo, curam radicalem in hoc casu impossibilem esse, imò ne quidem palliativam, prodesse. An autem talis stricte sic dictus prolapsus lienis, ac de Hepate vidimus, (§. LXXVIII.) possibilis sit, magna quaestio est: Ratione naturalis hujus visceris situs impossibilis quidem videtur, nec contraria exempla mihi nota sunt, (****) nam in dorso, nec tanta dilatatio istarum partium, multo minus autem ruptura cogitari

(*) SCHENK. OBS. 84. p. 787. GEMMA lib. 1. cap. 6. Cosmocris. ARIST. lib. 4. cap. 4. D. D. PETRVS SPEHR de obs. PATAV. D. D. IOAN. POSTHIVS de obs. propr.

(**) Ibid. FALLOPIVS in observ. Anar. ad PETRVM MANNAM Med.

(***) SCHENK. OBS. 86. p. 788. GEMMA lib. 2. p. 75. Cyclog. Cosmocr. lib. 1. cap. 6.

(****) FRED. RUVSCHII Obs. Anar. chir. Obs. LXII. Mulier -- post dolorosum et difficilem partum in hypogastrio duritiem contraxit non sine dolore vehementissimo. Nonnulli suspicabantur, placentam uterinam intus retentam duritiem illam producere Variis itaque usurpatis remediis, eandem nitebantur expellere, quibus tamen nihil efficientibus, animam Deo tandem reddidit puerpera. Dissicandi cadaver ansam et copiam mihi faciebat eo tempore Nosocomii Medicus ordinarius, GERARDVS DE PENIYN. Partes interiores annes saeis bene disposi-

ras deprehendi praeter lienem, qui naturali liene octuplo, et quod excedebat, major et bilanci inpositus quatuor libras pendens in pelvis descendens: in cuius naturali loco lieni analogum comparuit corpus, castaneae majoris magnitudine, colore autem substantiaeque lienem exacte referens. Vide CLARISSIMI Domini SCHRADERI Observaciones variores anatomico medicas. DECAD. III. OBS. 4. ubi eandem recenset historiam.

(****) Videtur etiam cum hoc RUVSCHII casu analogus de quo sermo est in ABR. VATER DISS. de lienis prolapsione ad illustrandum vexatum HIPPOCRATIS ἐπιδημιολογ. Lib. VI. Sect. II. Aph. 30. locum Viremb. 1746. quam non vidi interim ea meditatio eadem fere videtur cum illa, quam sub Programmati nomine recenset H. L. V. HALLER in Comment. in meth. stud. med. BOERHAVII. p. 364. A. VATER d. prolapsu lienis programma.

gitari potest, quae tamen necessario supponi debent. (§. XLI. XLII.) Haftenus de liene. (*)

M E S E N T E R I V M.

§. LXXXIII.

Lienem ordine exciperent OMENTA: sed quum plures circumstantiae, crescente paginarum numero, impediunt, quo minus in hac dissertatione omnes abdominis partes singulatim perlustrare possim, ob figuras additae tabulae hac vice duntaxat M E S E N T E R I V M addam, caetera alia occasione daturus.

§. LXXXIV.

Mesenterium est continuatio peritonaei (§. xxxviii.), et incipit dum portio interna membranacea peritonaei, ad ultimam curvaturam Duodeni dextrorsum et sinistrorsum ampliata, duplicaturam formant, quae intermediam habet cellulofam glandulis, vasis, nervis, et adipe admodum repletam. Descendit per longitudinem vertebrarum dorsalium in dextro et sinistro latere. In extremitate Intestini Ilei laminam separatam dat, quae plicam iterum transversalem, ligamentum nempe coli rectum, format. Continuatur dein ad renem dextrum et transversaliter iterum sub hepate, ventriculo, et liene ad renem sinistram pervenit, ut ad eo femicirculum in ambitu adhaesionis repraesentet. Adhaeret etiam triangulari portioni Duodeni annatae et infimae parti dextrae ventriculi, uti in loco de Ligamentis medii abdominis fufius dicendum est. Caeterum ex Anatomia notum est pro diverso loco mesareum, mesorectum, mesocolon, et iliocolon nominari.

§. LXXXV.

Ipsam istud Mesenterium in situ suo morbosam habuisse anomalam, fere non observatum est, si excipis prodigiosos illius tumo-

(*) Ubi autem referenda sit V. ZACH. PROGR. in loc. cit. HALLER: plane FIATNER. De visu a splene Lips. 1738. nescio quia non legi.

tumores; (*) ubi necessario abdomen implevit et alia viscera compressit, et exinde eodem annotanda sunt, quae supra diximus (§. LXXVI. LXXVII.) et concretio ejusdem generis est ac omnes aliae (§. LXXIV.) Sed aliam disquisitionem hic convenientissimam puto, dum a situ mesenterii totius hujus morbi explicatio pendeat, inquisitio nempe an implicatio intestinorum locum habeat, nec ne.

§. LXXXVI.

Morbus, cujus symptoma implicatio intestinorum dicitur, iliacus, volvulus, chordapsus, miserere mei etc. audit. Conveniunt autem medici in eo, inflammationem intestini et mesenterii adesse, cum aliis inde provenientes symptomatibus: discrepant autem, si alii istam implicationem addunt. ILL. DE GORTER in *praxi sua*, (*) historiam volvuli enumerans plane non tetigit implicationem intestinorum in egregium sane mihi exemplum.

§. LXXXVII.

Vt autem ordine progrediar, singula consideranda momenta seorsim perpendem. Nostrum igitur primo non est, totam illi historiam et curationem enumerare, sed modo e situ et connexionione mesenterii cum Intestinis monstrare, quatenus implicatio vel invaginatio cogitari queat. In genere autem illa duplicis census erit, fieri enim potest vel spe adhuc praesente, aegrum restitui posse, vel modo, si mors necessario sequitur: de utraque enim sententia hinc inde disputatum est.

§. LXXXVIII.

Sit a a intestinum quoddam, cujus pars continua sit b b. Pro structura mesenterii C C. annexum erit intestino a ad directionem C vt ex FIG. I. videre est. Sic etiam partis b mesenterium E tunc ad directionem E annexum erit. Quum autem E infra

(*) SCHENK. loc. cit. p. 744. *Obs.*
394. PARARVS Lib. 23. Cap. 30.

(**) IGH. DE GORTER *Praxis med.*
syft. T. II. Lib. III. n. 384. p. 117.

E infra affixum sit (per struct. mes.) moveri nequit ad directionem E b; annatum igitur intestinum b cogitur directionem E C servare: impossibile ergo est, ut pars intestini b b ad directionem b b trahi possit, salvo nempe mesenterio. Haec igitur implicatio impossibilis est.

§. LXXXIX.

Quum intestini aa et bb eadem ratio sit, ac in §. praecedente, FIG. VI. et pars cc in directione cc modo continuatio partis bb sit, patet, partem cc in directione impossibili (§. praec.) non posse continuari. Ergo et haec falsa est.

§. XC.

Partes aa, bb, cc eadem sunt, ac in §§. praecedentibus, FIG. VII. ea modo differentia, ut partes cc in plures regiones continuentur: posterior igitur directio, quae sine priori cogitari nequit (per structuram figurae) impossibilis est, si prior non datur. Inde et haec rejicienda.

§. XCI.

Ad graviores pervenimus casus. Est, I I vena cava, h h FIG. I. corpora vertebrarum, ll musculus Psoas, g g partes peritonaei abscissi, CC mesenterium, E alia pars mesenterii intestino posteriori annexa. a a a a a a intestinum situ suo anterius. b b b b b b continuata (e parte in figura abscissa) illius pars situ posterior. E igitur est mesenterium parti b b annexum et d aliqua illius portio. Contrahatur mesenterium C valido spasmu, tunc intestinum a versus inferiora trahet: fieri igitur potest, ut pars intestini bb super intestinum aa descendat. Ponamus iterum, spasmum fines intestini aa contrahere: patet partem descensam b cum parte mesenterii d esse inclusam et compressam. Pars aa eodem modo a parte b b comprimi potest, ut in altero latere
L
vidimus.

vidimus. (*) Haec igitur implicatio possibilis est, sed, vt ex circumstantiis patet, rara quoque accidit.

§. XCII.

FIG. I. Nemo forsitan dubitabit, intestina posse angustari, vt in Qn et in η ζ descriptum est; sed de invaginatione plures aliter sentiant: ait pro mea quidem sententia salvo mesenterio nunquam fiet, sed semper modo angustatio sequetur, vt ex sequentibus patere arbitror.

§. XCIII.

Antequam autem ipsam demonstrationem aggredior, thesin quandam, vel potius experientiam praemittam, quae mihi maxime necessaria est. Unicuique enim notum est, multos et insignes quoque nervorum ramos in mesenterio deprehendi. De illis autem assero non extendi posse. ALEXANDER STUART ARCHIATER REGINAE BRITANNIAE in num. 424. *Transact. philosoph. ART. v.* sequens dat experimentum (**). III. Versuch. Ich band einem Hunde ein Stück feinen gedrehten Bindfaden mit der Schenkel-Puls Ader, der Blut-Ader und den Nerven, die ihr zugehören parallel, band alsdenn sowohl die Gefäße als die mit ihnen parallel gehenden Faden, oben und unten in der Weite von etwa 4 Zoll: alsdenn schnitte ich alles bei beiden Orten, wo ich gebunden hatte, ab, daß ich die Gefäße, und den Nerven mit dem ihnen parallel gehenden Faden in einen Bündel abnehmen könnte, ich legte sie auf ein Brett, da sich denn die beiden Blutgefäße sozgleich zusammen zogen, und fast um die Hälfte ihrer natürlichen Länge, die sie in dem Körper hatten, nemlich fast auf dritthalben Zoll verkürzte, da der Nerve unverkürzt blieb, und an den parallelfaden von 4 Zoll eben so passte, als zuvor, ehe er aus dem Körper war geschnitten worden - - da ich nur zeigen will, daß die Nerven keine Federkraft - haben. Cum igitur nervi non elastici sint, quod egregie errorem, quem BAGLIVIVS in primis

(*) Similem figuram vidi NATHANAEI HIGHMOR Corp. hum. anat. disqu. Hag. 1651. p. 36. T. I. sed au-

tor nihil de illa addidit, quod mihi sane mirum visum est.

(**) Hamb. Magaz. IV. B. IV. St. B. III. p. 377.

primis defendere allaboravit refutat, inde concludo, mesenterium non posse ulterius tendi ac naturalis situs nervorum permittit: si autem tenditur, illud vel rumpi, vel vehementissimas inflammationes, citissime in gangraenam transeuntes, oriri, inde in utroque casu certissimam mortem sequi, apertum est.

§. XCIV.

Ex §. patet, si vis partem inferiorem $\tau\beta$ a versus superiora FIG. I. trahit, id salvo mesenterio fieri non posse. Ergo directioni Q u directio u r opponitur, et illa pars igitur in quiete manet, sic spasmus in directione n Q et n s. motus erit ad n u. Si tunc repetitur, erit spasmus ad u t et u y, quia parallelae n Q et n s, sunt ergo motus ad u x. In utroque igitur casu nulla erit invaginatio.

§. XCV.

Sit spasmus = $\gamma\mu$ et $\gamma\lambda$, motus erit = $\gamma\delta$, iterum ergo FIG. I. angustatio, non invaginatio sequitur, et parallelarum $\eta\kappa$, $\alpha\lambda$, $\zeta\tau$, $\beta\nu$, eadem ratio est.

§. XCVI.

Sit spasmus = $\zeta\tau$ tunc erit = $l\gamma$ + $l\delta$ sive ex his compositus (per princ. physica) sed $l\gamma$ v f contraria est, ergo modo $l\delta$ restat, $l\delta$ contraria est $d\tau$, inde quies. Salvo igitur mesenterio et sic invaginatio impossibilis est.

§. XCVII.

Inde concludo nullam aliam intestinorum implicationem, quam descensum et angustationem, possibilem esse: caeteras autem non accidere posse nisi plane corrupto et disrupto mesenterio, ubi mors certissime sequitur.

§. XCVIII.

Egregie hic succurrit sententia Ruyschii, (*) qui duo ex FIG. III. empla aert, sed ambo disrupto dudum mesenterio observata, et IV. L 2 idem

(*) FRED. RUYSCH. *Obs. anat. chir. Obs. XCI, p. 115.*

FIG. II. idem eadem annotat. contra in figura SCHACHERIANA (*) errorem commissum puto nempe addere neglexit, mesenterium fuisse ruptum, quod ex praecedentibus suppono. Nam QN, ns, nu, uC eadem directiones sunt, quas in §. XCIV-XCVI. consideravimus. Reliqua vide in explicatione tabulae.

§. XCIX.

Variis inevitabilibus circumstantiis coactus finem praefenti dissertationi impono. Restant autem adhuc, *omenta, ventriculus, ligamenta mediæ abdominis, pancreas, duodenum, ductus biliferi et Wirsungianus, intestinum jejunum et ileum, coecum colon et rectum, Ligamenta inferioris abdominis, renes, vesica urinaria, ductus urinosi, testiculi, vesiculae seminales earundemque ductus, penis et scrotum, Vterus, tubae et ovaria, pronaon, Vasa arteriosa et venosa, Nervi, Anastomoses, plexus et ganglia.* Quae singula perlustrare mens fuit, sed limites arctiores, uti dictum, mihi praescripti sunt, et nihil itaque superest, quam ut BENEVOLVM LECTOREM rogem, ut magis me adhuc excusatum habeat, cum ne quidem secundum primam dispositionem progredi potuerim. Ab hoc iudicio pendebit, num, quae restant, alio tempore addere, aut negligere, consultius erit.

T A N T V M.

(*) SCHACHER IN DISS. saepe citata.

A N N O T A N D A.

Quae circa simplices litteras saepius addenda essent, LECTOR BENEVOLVS facili negotio annotabit: sequentia autem in sensu errorem producerent.

p. 8. in nota, columna b. lin. 1. 2. loco BOERH. INST. MED. NO. 1747. §. 699. p. 364. lege BOERH. *Metb. stud. med. cum Comment. v. HALLER* p. II. p. 282. -

Ibidem lin. 19. post verbum quaerit adde. BOERH. *Institut. med. Norimb.* 1747. p. 364. §. 699. -

p. 41. lin. 2. post et loco interim tamen: lege Extensio. -

Et p. 26-31. circa §§. insignis error commissus est qui ex collatione statim patet.

EXPLICATIO TABVLAE.

FIG. I. repraesentat partem Mesenterii cum annexa parte canalis intestinorum cujus situm **DOMINVS BÜTTNER**, permittente **CLARISSIMO SCHVMANN**, primo militari chirurgo in hac urbe, in nosocomio e corpore militis defuncti pinxit. Est autem h spinae lumbaris pars ii adiacens Vena cava, ii Musculus Psoas k ramuli in membranula illum tegente obvii, ggg, partes peritonaei rupti et dissecati. CC C Mesenterii pars eeee ff rami et ramuli in mesenterio obvii nec non dissipatae glandulae, aaa pars intestini descendi ab intestino bb compressi, aaaa continuata pars hujus intestini in sine abscissi. d. pars mesenterii E intestino b b annati. bb pars intestini descendi ad modum prioris partis aaa, ab intestino aa comprimenda. o b Q n s u t x y r p C, nec non $\alpha \lambda \eta \kappa \zeta \gamma \delta \zeta \iota \tau \nu \text{ f}$ figurae sunt ostendentes salvo mesenterio invaginationem impossibilem esse, sed vel in validissimo spasmu ex omni regione intestina modo angustari, videantur paragraphi XCIV-XCVI. b b b b b b b b. pars canalis intestinorum ex abscissa a a continuata, m m m desinens sive incipiens mesenterium.

FIG. II. ex **SCHACHERI** *Dissertatione de morbis a situ intestinorum praeternaturali Lipsiae MDCCXXI.* desumpta est. Ipsius descriptio haec est.

Fig. IV.

- a. Intestini portio superior notabiliter contracta
  - b. c. d. Intestinum duplicatum
  - e. Mesenterii portio cum intestino a proximum subiens.
- quibus addo O Q n s u O p. respondere simili figurae in **FIG. I.** et explicari in paragrapho XCIV. CC. est mesenterium

FIG.

FIG. III. ex FREDERICI RYVSCHII *observationum anatomicarum chirurgicarum Centuria Amstelodami cl. m. dc. xc. i.* Observa. XCI. pagina 115. Ejus verba haec sunt.

Fig. - 74 *Expositio.*

B. pars ejusdem intestini (jejuni), in cujus medio b b, susceptio comparat.

Addidi B Q O n s p u t b r, unde apparet collata simili figura in FIG. I. absenti mesenterio invaginationem possibilem fuisse.

FIG. IV. etiam inde desumpta est, legitur. ib.

Fig. 73 - *Expositio.*

A A. Intestini jejuni portio, cujus medium.

a. valde est coarctatum aut contractum.

addere vtile duxi deficiens Mesenterii C C indicia vt ex FIG. I. demonstrata in memoriam revocentur.

FIG. V. VI. VII. ubi a a intestini pars C C ejus mesenterii pars est. b b continuatio intestini, E continuatio mesenterii vide paragraphos LXXXVIII - XC. ubi demonstratur ejusmodi implicationes esse impossibiles.

FIG. VIII. figura alias arbitraria est, vt demonstrari possit partem a b k i g h in situ peccare si etiam spatium i g f vel e d k implet, vel si alterutra harum partium illi propria est, quoque situ peccare si istam partem non replet vide paragraphum undecimum.

CON.

CON

TRACT
Morbor

ABDOM
Abdom

Integ
Umbil

CAVV
OSSA.

MVSC
An
P
D

PER
H

H

CONSPECTVS PARAGRAPHORVM.

TRACTATIO GENERALIS. ubi praemittuntur.

- Morborum. definitiones. §. 1.
          distinctiones generales. §. 2.
          systematicae in genere. §. 3. 4.
          Pitcheianae. §. 5.
          Gorterianae. §. 6.
          in morbos ex loco alieno in genere. §. 7.
          eorum definitiones. §. 8.
          distinctiones §. 9-16.
          cura §. 17.
          abdominis. §. 18.

ABDOMEN. INTEGUMENTA.

- Abdomen* in genere ejus descriptio. §. 19.
          nimis parvum. §. 20.
          ventriosum. ib.

- Integumenta* deficientia. ib.
Umbilicus. prolongatus. §. 21.

CAVVM ABDOMINIS. §. 22.

OSSA. CARTILAGINES.

- Costae* in genere. §. 23.
          observatio specialis. §. 24.
          Vitiae. §. 25. 26. 27.
Carrilago Xyphoides. §. 28.
          observatio specialis. §. 29.
Spina lumbaris. Historia physiologica. §. 30.
          Vitiae. §. 31.

- Pelvis*. §. 32. 33.

MVSCVLI.

- Anulus*. §. 34.
Pyramidales. ib.
Diaphragma. Historia anatomica. §. 35.
          physiologica. §. 36.
          Vitiae. §. 37.

PERITONAEVM.

- Historia anatomica. §. 38.
          physiologica. §. 39.
Hernia. definitio. §. 40.
          Causae. §. 41.
          Ortus. §. 43.
          Indicationes. §. 44.
          Curatio. simplex. §. 45. 46.
          cum celotomia. §. 47. 51.

Omph-

Omphalocoele. §. 52.
Hypogastrocœle. §. 53.
Bubonocœle. §. 54.
Oscœocœle. §. 55.
Scœlocœle. §. 56.
Dorsalis. §. 57.
De putredine accessa. §. 58.
De Herniotomis. §. 59.
Herniæ differentia a prolapsu. §. 60.
Herniarum consequentiæ. §. 61.

Dilatatio. §. 62. 63.
Stricture. §. 64. 65.

LIGAMENTA SUPERIORIS ABDOMINIS.

Lienis. §. 66.

Hepatis. *ib.*

Gastrophrenicum. Historia. §. 67.
Spasmus et brevitatis. §. 68.
Ejus curatio. §. 69.
Relaxatio et excedens longitudo. §. 70.
Curatio. §. 71.

HEPAR.

De partibus ad Superius Abdomen referendis. §. 72.

Hepatis Historia. §. 73.

Concretio. §. 74.

Excedens magnitudo. §. 75-77.

Prolapsus. §. 78.

Defectus. §. 79.

Auctus numerus. *ib.*

Falsa regio. §. 80.

LIEN.

Historia. §. 81.

Concretio. §. 82.

Excedens magnitudo. *ib.*

Prolapsus. *ib.*

Falsa regio. *ib.*

Defectus. *ib.*

Auctus numerus. *ib.*

MESENTERIVM.

Cur Mesenterium sequatur. §. 83.

Historia. §. 84.

Concretio. §. 85.

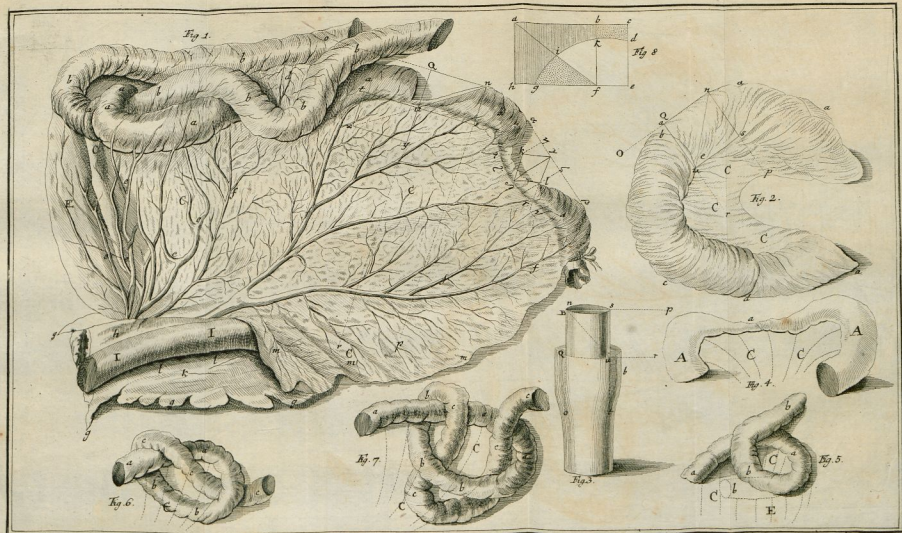
Excedens magnitudo. *ib.*

Volvulus. §. 86-98.

EPILOGVS. §. 99.

F I N I S.

00 A 6300

ULB Halle 3
003 637 115

Sb.

09.03/21.

12

RTATIO
 LIS MEDICA
 DE
 RBIS

EX
 O SITY
 ABDOMINIS

QVAM
 GRATIOSA FACVLTATE
 DICA
 V DOCTORIS

A HONORIBVS ET PRIVILEGIIS
 BTINENDIS

VIII. DECEMBR. H. L. S.

E DEFENDET
 RICVS TROSCHEL

ILA - PRVSSVS.

VLA AENEA.

Y AD VLADRYM,

WINTERI, ACAD. REG. TYPOGR.

